

Att vägra förminsкас

Föreningsidrott i strukturellt missgynnade områden

René León Rosales
Mångkulturellt centrum

Att vägra förminskas

Föreningsidrott i strukturellt missgynnade områden

René León Rosales

Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundets FoU-serie

2026:1

Se rapporter i RF:s FoU-serie på rf.se/forskning

Författare: René León Rosales

Formgivning: Catharina Grahn, ProduGrafia

Formgivning omslag: Frida Axell

ISBN: 978-91- 87385-50-6

Innehåll

Förord	5
Författarens tack	6
Sammanfattning	7
Summary	9
Inledning	11
Syfte och frågeställningar	12
Bakgrund	12
Teoretisk inramning	13
Om de valda bostadsområdena och föreningarna	16
Metod och material	17
Genomförande	17
Analys	18
Disposition	19
När platsens stämpel följer med in i vardagen	20
Bristperspektiv	20
Att möta fördomarna om det egna området	21
Erfarenheter av diskriminering inom föreningsidrott	24
Att markera mot områdets negativa rykte	27
Diskussion: Att tala tillbaka och vägra reduceras till ett problem	29
Lokala röster om idrottens mening i missgynnade områden	32
Hälsa och socialt kapital i segregerade landskap	32
I stället för kriminalitet	34
Tankar om orsaker till lägre deltagande i idrottsföreningar	37
Tankar om Idrottsklivet	45
Diskussion: Idrottsföreningar som inkluderande rum i segregerade städer	48
Att utgå ifrån de lokala behoven – Idrottsklivets lokala praktiker	51
Materiella och organisatoriska praktiker	51
Sociala praktiker	61
Diskussion: Förankring som nyckel till lyckad inkludering	80
Lokalt förankrade idrottsföreningar och idrottsföreningar i etableringsskede	82
Skillnader belyser idrottsföreningarnas olika behov	82
Vad ska prioriteras?	85

Den förenande kraften i en lokalt förankrad idrottspedagogik	87
Tre pedagogiska förhållningssätt	87
En lokalt förankrad idrottspedagogik	89
Lokal förankring som förenande kraft	90
Referenser	91
Bilaga 1. Detaljerad redovisning av intervjumaterialet	95

Förord

Sedan 2023 erhåller Riksidrottsförbundet medel för idrott i så kallade utsatta områden i Sverige. Regeringen ger ett årligt offentligt anslag om 100 miljoner kronor till arbetet med barn och ungdomar. Mer aktivitet och verksamhet – där än fler kan få uppleva idrottens meningsfullhet och föreningens gemenskap – är några förklaringar till den satsning som görs, och som går under namnet Idrottsklivet.

I detta har idrottsrörelsen ett självklart ansvar. Vi vill finnas där och vi vet att idrotten är viktig i människors vardag. Vi säger också att vi vill mer och att vi då behöver veta om vi gör rätt saker och om vi gör det på rätt sätt. Vad säger de som berörs allra mest – de som lever sina liv i dessa bostadsområden?

Forskning är en del av detta kunskapssökande, och vi är glada att René León Rosales – med all sin erfarenhet av frågor om segregation och inkludering – tog sin an uppdraget. I föreliggande rapport bidrar León Rosales med värdefulla insikter om fyra platser i Sverige. Analysen baseras på en empirisk undersökning där León Rosales visar på den kraft och stolthet som finns, men också varför vi inte ska ducka pratet om ett ”strukturellt missgynnade”.

Riksidrottsförbundet publicerar under våren 2026 ytterligare två rapporter inom ramen för Idrottsklivet: *I spänningen mellan egenintresse och samhällsnytta. Politik och idrott i utsatta områden* och *Mer än idrott: Idrottsklivet som vardagsstöd i bostadsområden där välfärden brister*. Den förra skrivs av David Ekholm, Linköpings universitet, och den senare av Susanne Urban och Ilhan Kellecioglu, Uppsala universitet.

Tack René för din viktiga och innehållsrika rapport! Vårt arbete på dessa platser är angeläget och uppmärksammat och förenat med stora förväntningar. I detta är vi tacksamma för det du bidrar till. Varmt tack också till er som deltagit i intervjuer.

Så önskar vi er alla en trevlig läsning!

Stockholm i april 2026

Andreas Linderyd
ansvarig för forskning
och utveckling

Sandra Mattsson
projektledare

Yafet Lemessa
verksamhetsutvecklare

Författarens tack

Ett varmt tack riktas till de barn, ungdomar och föräldrar som så generöst delade sina tankar om idrott, samhällsgemenskap och framtid. Ett särskilt tack riktas till de föreningsföreträdare och idrottskonsulenter som bidrog med sina erfarenheter, insikter och kunskaper. Deras berättelser ger en levande bild av idrottens betydelse i områden rika på engagemang, mångfald och drivkraft. Genom deras medverkan har en djupare förståelse vuxit fram för hur vi ska få fler barn och unga att känna sig välkomna i föreningsidrotten. Min förhoppning är att rapporten kan inspirera till fortsatt samarbete och utveckling inom föreningsidrotten.

Stockholm, i mars 2026

René León-Rosales

Mångkulturellt centrum, affilierad forskare till socialt arbete,
Södertörns högskola

Sammanfattning

Svenska städer präglas av etnisk och ekonomisk segregation som skapar ojämlika livsvillkor. Forskning visar att barn och ungdomar i strukturellt missgynnade områden deltar i lägre grad i organiserad föreningsidrott. Detta är problematiskt eftersom föreningsidrott främjar såväl fysisk och psykisk hälsa som socialt deltagande, och kan fungera som ett alternativ till destruktiva sammanhang. Denna rapport undersöker idrottsrörelsens arbete och ambitioner samt mer precist hur den särskilda satsning som kallas Idrottsklivet gestaltas på ett antal platser i Sverige. Syftet är att kvalitativt analysera faktorer som försvårar respektive underlättar barn och ungdomars deltagande i idrottsföreningar i strukturellt missgynnade områden. Av särskilt intresse är frågan om vilka praktiker som anses främja detta arbete på bästa sätt och hur de som bor på dessa platser förstår idrott och Idrottsklivet.

Rapporten baseras på 47 enskilda intervjuer och gruppintervjuer med totalt 79 personer som bor eller verkar i fyra strukturellt missgynnade bostadsområden. I varje område inkluderades två idrottsföreningar. Resultaten visar att boende i stigmatiserade områden ofta bemöts utifrån ett bristperspektiv och fördömsfulla föreställningar, vilket påtagligt präglar deras vardagsliv. Ett sådant bemötande bidrar till det som i rapporten benämns som en upplevelse av samhällelig distans. De intervjuade förklarar att det låga deltagandet i föreningsidrott främst beror på hushållens begränsade ekonomiska resurser, att avgifter och kostnader för utrustning upplevs som höga. Andra betydelsefulla faktorer handlar om att vissa personer med migrantbakgrund och kort vistelsetid i Sverige inte är bekanta med idrottsföreningar som organisationsform samt att familjer ofta prioriterar studier framför fritidsaktiviteter. Den etniska boendesegregationen påverkar också hur ungdomar, föräldrar och föreningsföreträdare ser på idrottens roll och möjligheter i områdena. Detta pekar mot en uppfattning om att idrottsföreningar behöver hantera de utmaningar och behov som ojämlikhet och segregation skapar för barn och unga.

I rapporten identifieras framgångsrika praktiker, de som på bästa sätt anses främja idrottsdeltagande bland barn och ungdomar i missgynnade områden. De delas in i två kategorier: materiella/organisatoriska och sociala. Materiella praktiker: införa låga eller obefintliga avgifter och prova på-verksamhet för att sänka trösklarna. Organisatoriska praktiker: stärka administration och ekonomi, särskilt i lokalt förankrade föreningar med begränsade resurser, samt samverka med skolor, fritidsgårdar och andra lokala aktörer för att nå barn och föräldrar. Sociala praktiker: utveckla lokal förankring genom långsiktiga och tillitsfulla relationer, vilket förutsätter ledare med hög social kompetens och ett inkluderande förhållningssätt där barnen bemöts med bekräftelse och respekt. Dessutom: socialt stärkande aktiviteter, såsom läxhjälp och studiebesök, för att öka ungdomars delaktighet och samhälleliga förankring.

Genom en analys av de sociala praktikerna framträder tre förhållningssätt som är särskilt viktiga för en lokalt förankrad idrottspedagogik i dessa områden: utveckla lyhördhet för området, utgå från ett resursperspektiv i området och se idrott som ett medel för social utveckling.

Ett centralt resultat i denna rapport är att lokal förankring framstår som grundläggande för att motverka upplevelser av samhällelig distans och för att stärka föreningsidrotten i missgynnade områden. Lokal förankring i idrottsföreningarnas verksamhet innebär att utgå ifrån den verklighet som präglar vardagen i dessa områden samt att betrakta området som en resurs och en förutsättning för föreningens arbete. Ett medvetet arbete för att utveckla sådan lokal förankring framstår därmed som en förenande kraft som bidrar till en ökad upplevelse av närhet till samhället, på områdets egna villkor.

Summary

Swedish cities are characterized by ethnic and economic segregation that creates unequal living conditions. Research shows that children and young people in structurally disadvantaged areas participate in organized sports to a lesser extent. This is problematic because participation in sports clubs promotes both physical and mental health as well as societal participation, and can serve as an alternative to negative social environments.

This report examines the work and ambitions of the organized sports movement, and more specifically how the targeted initiative Idrottsklivet is implemented in a number of locations in Sweden. The aim is to qualitatively analyze factors that hinder or facilitate children's and young people's participation in sports clubs in structurally disadvantaged areas. Of particular interest is the question of which practices are considered most effective in promoting this work and how residents in these areas understand sport and the initiative Idrottsklivet.

The report is based on 47 individual and group interviews with a total of 79 people who live or work in four structurally disadvantaged residential areas. In each area, two sports clubs were included in the study. The results show that residents of stigmatized areas are often approached through a deficit perspective and stereotypical assumptions, which significantly shape their everyday lives. Such treatment contributes to what in this report is described as a sense of societal distance.

The interviewees explain that the low level of participation in sports clubs is primarily due to the limited economic resources of households, with membership fees and equipment costs perceived as high. Other significant factors are that some individuals with a migrant background and a short length of residence in Sweden are not familiar with sports clubs as an organizational form, as well as the fact that families often prioritize studies over leisure activities. Ethnic residential segregation also influences how young people, parents, and representatives of sports clubs view the role and possibilities of sport in these areas. This points to the perception that sports clubs need to address the challenges and needs that inequality and segregation create for children and young people.

The report identifies successful practices, those considered most effective in promoting sports participation among children and young people in disadvantaged areas. These practices can be divided into two categories: material and organizational practices, and social practices. Material practices include introducing low or no participation fees and offering trial activities to lower barriers to entry. Organizational practices include strengthening administrative capacity and financial resources, particularly in locally rooted clubs with limited resources, as well as collaborating with schools, youth centers, and other local actors to reach children and parents.

Social practices include developing "local anchoring" through long-term, trust-based relationships. This requires leaders with strong social skills and an inclusive approach in which children are met with recognition and respect. It also includes socially supportive activities, such as homework assistance and study visits, aimed at increasing young people's participation and their sense of connection to society.

Through an analysis of the social practices, three approaches emerge as particularly important for a locally rooted sports pedagogy in these areas: developing attentiveness to the local context, adopting a resource-based perspective on the area, and viewing sport as a means of social development.

A central finding of this report is that local anchoring appears fundamental for counteracting experiences of distance from society and for strengthening organized sports in disadvantaged areas. Local anchoring in sports clubs' activities involves starting from the realities that shape everyday life in these areas and viewing the area itself as a resource and a precondition for the club's work. Conscious efforts to develop such local anchoring therefore emerge as a unifying force that contributes to a stronger sense of closeness to society, on the area's own terms.

Inledning

Städer i Sverige präglas av en etnisk och ekonomisk segregation som i sin tur skapar ojämlika livsvillkor för boende i vissa stadsdelar. Barn och ungdomar från strukturellt missgynnade stadsdelar deltar i mindre omfattning i organiserad, avgiftsbelagd föreningsidrott, jämfört med barn och ungdomar som växer upp i andra stadsdelar.¹

Detta är negativt eftersom deltagande i idrott har dokumenterade positiva effekter, dels hälsomässiga genom bättre psykisk och fysisk hälsa, dels sociala genom att föreningslivet stärker samhällsdeltagande och sociala nätverk. Ett ökat deltagande i föreningsidrott i strukturellt missgynnade stadsdelar erbjuder även alternativ till ungdomar som annars riskerar att dras in i destruktiva sociala sammanhang.

Riksidrottsförbundet (RF) har i olika omgångar fått medel av regeringen för att stödja arbetet med att få barn och ungdomar i strukturellt missgynnade områden att delta i föreningsidrott. I regleringsbrevet för verksamhetsåret 2024 tilldelades RF 100 miljoner kronor för att ”utveckla idrottsverksamhet främst för barn och unga i utsatta områden”,² ett uppdrag RF tog sig an genom Idrottsklivet. Det övergripande syftet med satsningen är att ”stärka den föreningsidrottsliga närvaron i angivna områden för att främja inkludering, öka trygghet samt bidra till det förebyggande arbetet”.³

Denna rapport är en kvalitativ undersökning av idrottsföreningars lokala praktiker, inom ramarna för Idrottsklivet, i fyra strukturellt missgynnade områden. Med lokala praktiker menas här det konkreta arbete som görs av lokala idrottsföreningar och idrottskonsulenter för att främja deltagande i föreningsidrott bland barn och ungdomar i fyra utvalda bostadsområden. Ambitionen är att kvalitativt och explorativt undersöka faktorer som underlättar och försvårar lokala idrottsföreningars arbete med att nå barn och ungdomar från dessa områden och få dem att delta i organiserad idrott. Denna ansats ska möjliggöra en fördjupad förståelse av det som utmärker en lokalt förankrad idrottspedagogik i strukturellt missgynnade områden – en viktig kunskap inför framtida satsningar.

---

1 Områden som omtalas som utsatta benämns i denna rapport som strukturellt missgynnade, alternativt missgynnade. Fördelen med begreppet strukturellt missgynnade områden är att det tydligt markerar att de problem som finns i bostadsområden är en del av samhället i stort, dess struktur och processer, t.ex. ökande ojämlikhet, försvagning av tillgänglig lokal service samt in- och utflyttningsmönster i olika stadsdelar. Det är med andra ord ett begrepp som ligger i linje med rapportens teoretiska inramning. Valet av begrepp är inspirerat av den forskning som undersöker hur skolor som befinner sig i strukturellt missgynnade bostadsområden drabbas negativt av områdets negativa rykte. Se t.ex. Bunar, Hagström & Rojas (2021) och Rojas (2025).

2 Regeringsbeslut S2023/03224.

3 Riksidrottsförbundet (u.å., s. 1).

Syfte och frågeställningar

Syftet med rapporten är att kvalitativt undersöka faktorer som försvårar och/eller underlättar idrottsföreningars arbete med att få barn och ungdomar från strukturellt missgynnade bostadsområden att delta och över tid stanna kvar i föreningarnas lokala idrottsverksamheter. Detta syfte har brutits ned i tre övergripande frågeställningar. De två första kommer att vägleda analysen av det insamlade materialet:

- Vilka förståelser av idrott och av satsningen Idrottsklivet, och de behov som adresseras genom den, har idrottskonsulenter, föreningsföreträdare, barn, ungdomar och föräldrar som bor i de utvalda bostadsområdena?
- Vilka praktiker identifierar de intervjuade som framgångsrika sätt att öka barn och ungdomars deltagande i föreningsidrott i de utvalda bostadsområdena?

Utifrån detta empiriska fokus besvaras även följande frågeställning:

- Vilka aspekter av en idrottspedagogik som vill främja föreningsidrott i strukturellt missgynnade bostadsområden går att identifiera som särskilt viktiga?

Bakgrund

Även om Sverige i en internationell jämförelse är ett relativt jämlikt land har samhället blivit mer ojämnt under de senaste decennierna. Denna ökning har varit större i Sverige än i jämförbara OECD-länder.⁴ Den ökande ojämlikheten har en tydlig platsdimension. Ett uttryck för detta är en etnisk och ekonomisk segregation i svenska städer som innebär en polarisering mellan stadsdelar med en allt rikare, majoritetssvensk befolkning och områden dominerade av hyresbostäder med en ekonomiskt resurssvag population där en majoritet ofta har icke-västerländsk migrantbakgrund.⁵

Den ökande ojämlikheten och segregationen har en negativ inverkan på barn och ungas levnadsvillkor i strukturellt missgynnade områden; uppväxten kan präglas av ekonomisk utsatthet, trångboddhet, begränsad möjlighet att delta i avgiftsbelagd fritidsverksamhet, sämre skolresultat och begränsade valmöjligheter gällande utbildningsvägar.⁶ Ett särskilt allvarligt samhällsfenomen, som av forskning kopplas till segregation och ökande socioekonomisk ojämlikhet i samhället, är de dödliga gängkonflikter som spridit sig i samhället.⁷

Ökad ojämlikhet och segregation utmanar därför ett samhälle som vill främja jämlikhet, samhällsdeltagande och social sammanhållning. Även om orsakerna till segregation är flerdimensionella och strukturella, och därför inte kan brytas av enskilda aktörer, kan enskilda aktörer på lokal nivå motverka några av den socioekonomiska segregationens negativa konsekvenser i specifika områden.

Idrottsrörelsen har genom dess samlande organisation Riksidrottsförbundet sedan sekelskiftet i olika omgångar tilldelats medel av regeringen för att genomföra satsningar som handlar om ett inkluderingsarbete av barn- och ungdomsgrupper som inte deltar i organiserad idrott i lika hög utsträckning som andra.

4 Waldenström (2020).

5 Malmberg & Clark (2021); Mutgan, S. & Mijs, J. (2023).

6 Se t.ex. Elofsson m.fl. (2014); Boverket (2016); Salonen (2020); Allelin (2019); Lindbäck (2021).

7 Estrada & Nilsson (2011); Sandahl (2021).

Detta har bland annat skett genom följande satsningar:

- Handslaget som pågick mellan 2004 och 2007, där ett av syftena var att underlätta en breddad rekrytering av barn och ungdomar till idrottsrörelsen genom att ”öppna dörrar för fler”, bland annat genom en inriktning på mångfald och integration.⁸
- Idrottslyftet som pågick 2007–2012 med det övergripande syftet att ”öppna dörrarna för fler barn och ungdomar att börja idrotta, och att få fler unga att idrotta längre upp i åldrarna”.⁹
- Idrott för nyanlända och asylsökande som pågick mellan 2015 och 2018 med syfte ”att stödja nyanländas och asylsökandes etablering i samhället” genom att erbjuda grundläggande introduktion till föreningslivet och stärka målgruppens förutsättningar att engagera sig i idrottsverksamhet.¹⁰

Inom den sistnämnda satsningen genomfördes även en ”satsning i satsningen”, kallad Projekt Storstad, som pågick 2016–2018 med fokus på att utveckla metoder och arbetssätt som skulle främja ungdomars deltagande i idrottsverksamhet i utvalda storstadsområden.¹¹

Statens fördelning av medel till idrottsrörelsen för att arbeta med så kallade utsatta områden kom att permanentas under de påföljande åren.¹² Idrottsklivet följer därmed en utveckling där staten identifierat Riksidrottsförbundet som en aktör som kan vara ett stöd i inkluderingsarbetet med marginaliserade grupper av ungdomar, och på senare år även i inkluderingsarbetet i strukturellt missgynnade områden.

Eftersom Idrottsklivet syftar till att stärka deltagandet i föreningsidrott bland barn och unga i dessa områden blir det relevant att redovisa vilken förståelse av de processer som leder till att vissa platser missgynnas strukturellt som ligger till grund för satsningen. Detta görs i det följande.

Teoretisk inramning

I rapporten behandlas faktorer som försvårar och underlättar arbetet med att stärka idrottsföreningars närvaro i missgynnade områden. Hur skapas ett utsatt område? Ett grundläggande begrepp i en sådan diskussion är segregation.

I den allmänna debatten är det oftast områden med en stor population med migrantbakgrund och med en generellt svagare förankring på arbetsmarknaden som omtalas som segregerade.¹³ Detta sätt att använda ordet segregation går stick i stäv med akademins förståelse av segregation som ett relationellt fenomen, där olika områden skapas i relation till varandra. I forskning som fördjupar sig i fenomenet urban segregation används begreppet som ett analytiskt verktyg för att fokusera dels de flerdimensionella processer som leder till att olika kategorier av människor lever skilda från varandra, dels effekterna av denna rumsliga separation.¹⁴ Det är viktigt att betona att begreppet fokuserar på processer och effekter. Det riktar alltså inte uppmärksamheten mot tillstånd – hur ett område är

8 Lundvall (2007).

9 Svensk idrottsforskning (2012, s. 4).

10 Arnoldsson (2023).

11 Edström (2019).

12 Wolf-Watz (2023).

13 Molina (2007); Scarpa (2015).

14 Andersson, Bråmås & Holmqvist (2010).

– utan mot de samhälleliga processer som skapar skillnader mellan stadsdelar och vilka konsekvenser detta får för dem som bor där. Denna relationella och dynamiska förståelse är central, särskilt eftersom begreppet i icke-akademiska sammanhang ofta används som om det beskrev ett fast och oföränderligt läge. Ett område kan kallas segregerat utan hänvisning till de processer som lett dit.

Ojämlighet och flyttmönster

En viktig anledning till att forskare intresserar sig för de processer som leder till boendesegregation i städer är att segregation hänger samman med ojämlikhet i samhället. Det vill säga med systematiska skillnader i olika kategorier av människors tillgång till såväl materiella resurser, exempelvis skillnader i inkomst, arbete och boende, som symboliska resurser, till exempel skillnader i social status, upplevd trygghet och upplevd känsla av att vara en del av samhället. Segregation kan med forskaren Simone Scarpa formulering beskrivas som en ”rumslig manifestation” av ojämlikhet, till exempel i genomsnittlig inkomst mellan olika befolkningsgrupper, snarare än en orsak till den.¹⁵

En kännetecknande egenskap för den svenska urbana segregationen är en högre andel människor med migrantbakgrund i stadsdelarna med störst relativ fattigdom.¹⁶ Denna verklighet har beskrivits som en ”etnifierad urban fattigdom” eller som en ”rasifiering av staden”.¹⁷ Den ses som ett fenomen som framför allt hänger samman med olika befolkningsgruppers genomsnittliga inkomster och positioner på arbetsmarknaden, men som förstärks av föreställningar om etnicitet. På senare år har även selektiv inflyttning bland olika befolkningsgrupper uppmärksamats som en avgörande process bakom uppkomsten av strukturellt missgynnade områden.

Mer specifikt handlar det om att personer med stabilare positioner på arbetsmarknaden och med majoritetsbakgrund, undviker att bosätta sig i vissa stadsdelar. Svenska forskningsstudier pekar mot att majoritetsbefolkningens undvikande av vissa områden spelar en större roll i skapandet av strukturellt missgynnade områden med en hög andel personer med migrantbakgrund än att människor med majoritetsbakgrund tenderar att flytta ut från dessa områden.¹⁸ Denna forskning, som synliggör majoritetsbefolkningens roll i att bidra till etnisk boendesegregation, kan också användas som exempel på segregationens relationella karaktär.

Territoriell stigmatisering och bristperspektiv

Mönster av selektiv inflyttning påverkas av vilket rykte olika områden har, det vill säga vilken allmän uppfattning det finns om stadsdelar. De stadsdelar som drabbas negativt av processer som leder till ökad ojämlikhet i städer, tenderar också att drabbas av negativa representationer i massmedier och därmed av ett negativt rykte som präglar den allmänna förståelsen av området.¹⁹ Forskning i Sverige har kartlagt hur massmedier, såsom nyhetsmedier och filmer, bidragit till att normalisera en problemtyngd berättelse om förorten, ofta kopplad till miljonprogrammet.²⁰ Denna berättelse har historiskt reducerat den allmänna

¹⁵ Scarpa (2015).

¹⁶ Andersson, Bråmås & Holmqvist (2010).

¹⁷ Bunar (2005); Molina (1997).

¹⁸ Andersson (2013); Müller, Grund & Koskinen (2018).

¹⁹ Meade (2021).

²⁰ Ericsson, Molina & Ristilampi (2002).

förståelsen av vissa stadsdelar till sociala problem, kriminalitet och fattigdom – problem som i den allmänna debatten också ofta förklaras med de boendes kultur och etnicitet snarare än med en samhällsutveckling som stärker ojämlikhet mellan grupper och platser.²¹ Den negativa berättelsen om dessa områden kan med sociologen Loïc Wacquant beskrivas som en form av territoriell stigmatisering.²² Begreppet pekar på de processer som leder till att samhälleliga institutioner producerar och normaliserar en negativ berättelse om marginaliserade stadsdelar. Det pekar också på de effekter detta har i samhället och i de utpekade områdena. Denna berättelse ses som ett stigma, en normaliserad social ”märkning” av området som påverkar hur människor förstår det.

Ett snävt fokus på individers, grupper och områdets uppfattade brister, i stället för det samhälleliga sammanhang som skapar dessa, kan med inspiration av forskning i pedagogik kallas för ett bristperspektiv.²³ Ett bristperspektiv kan påverka arbetet med att nå ungdomar från missgynnade områden på så sätt att det påverkar vilken förväntan det finns på dem, hur de bemöts, hur eventuella utmaningar förstås och vilka lösningar identifieras. Forskning i pedagogik visar att pedagogers förväntningar på sina elever och förståelser av vilka de är, påverkar inlärningen. En positiv förförståelse och höga förväntningar tenderar att få elever att nå större framgångar, och en negativ förförståelse och låga förväntningar tenderar att hämma elevernas utveckling.²⁴ Pedagogerna är inte alltid medvetna om vilka förväntningar de har på barn och ungdomar de arbetar med. Effekten uppstår i subtila signaler som tilltal och tonfall, där lägre krav och föreställningar om begränsade utvecklingsmöjligheter internaliseras hos mottagaren som bristande självförtroende.

Den inre ojämlikheten

En central tanke med begreppet territoriell stigmatisering är att den i samhället allmänt etablerade negativa förståelsen av ett område också påverkar de människor som bor där. I föreliggande rapport framgår det tydligt att territoriell stigmatisering, som ett bristperspektiv, bidrar till att ungdomar och föräldrar upplever distans till majoritetssamhället.

Segregationen som en rumslig manifestation av samhällets ojämlikhet förstärks av den territoriella stigmatiseringen, då områdets negativa rykte kan komma att påverka de boende på ett negativt sätt; deras känsla av stolthet över det egna området, känsla av trygghet, benägenhet att umgås och samverka med andra boende, relationen till människor från andra områden med mera.²⁵

Den psykosociala dimensionen av strukturell ojämlikhet har beskrivits som den ”inre ojämlikheten”.²⁶ Med detta begrepp fångas de psykiska och sociala effekter som tidigare forskning lyfter fram som effekter av ökad ojämlikhet i ett samhälle: ökade stressnivåer, ökad generell psykisk och fysisk ohälsa i befolkningen, större oro över den egna sociala statusen, starkare normer om hur framgång kommuniceras genom konsumtion och ägande samt en normalisering av människors olika sociala värde och status.

21 Ristilammi (1994); Backvall (2019).

22 Waquant (2007).

23 Patton Davis & Museus (2019).

24 McLeod (1995).

25 Wacquant (2008).

26 Wilkinson & Pickett (2018).

Om de valda bostadsområdena och föreningarna

De fyra bostadsområdena valdes under den första fasen av studien i dialog med uppdragsgivaren och utifrån ambitionen att inkludera olika typer av missgynnade områden från den lista som Polismyndigheten upprättat. Variationen mellan områdena handlar både om deras placering, i storstadsområden eller mindre städer, och om olika grader av intresse för områdena från specialidrottsförbunden.

De valda bostadsområdena är anonymiserade av forskningsetiska skäl. Anonymiseringen gör det känsligt att beskriva områdenas respektive egenheter i detalj, då deras anonymitet och därmed de personer som har intervjuats skulle riskera att röjas. Områdena beskrivs därför i allmänna ordalag, utifrån å ena sidan ambitionen att lyfta fram några av skillnader mellan de valda områdena, och å andra sidan undvika att ge information som skulle kunna leda till identifiering.

Samtliga områden växte fram under det statliga program för bostadsbyggande som pågick i Sverige mellan 1965 och 1975, vars syfte var att lösa den bostadsbrist som rått i landet sedan 1950-talet, minska trångboddheten och förbättra bostadsstandarden i svenska städer. Detta program har senare blivit känt som miljonprogrammet, ett begrepp som i många sammanhang i Sverige fått en negativ klang – en del av den negativa berättelsen om dessa områden som dominerar i det offentliga samtalet.²⁷ Under genomförandet av studien undersöktes den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i de utvalda stadsdelarna med hjälp av Segregationsbarometern, ett digitalt verktyg som tillhandahålls av Boverket för att mäta och följa utvecklingen av segregationen i Sverige.²⁸ Det kan konstateras att medianvärdet för den genomsnittliga disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i de utvalda stadsdelarna uppgick till 158 500 kronor år 2023. Detta medianvärde ska jämföras med ett genomsnitt på 231 350 kronor för de städer där stadsdelarna är belägna, samt 241 800 kronor för riket.

De valda stadsdelarnas benämning är AlMBERGET, BokÄNG, CedersläTT och Dalverket. Tanken med namnen är att första bokstaven i respektive alias – bokstavsordningen – också ska följa befolkningmängden i de städer som stadsdelarna tillhör, från störst till minst befolkningmängd i staden. Förhoppningen är att detta grepp ska underlätta för läsaren att hålla reda på de olika stadsdelarna i relation till respektive stad. Medan Almkulle ligger i en av Sveriges storstäder, är Dalverket en stadsdel i en mindre industristad, den minsta staden som ingår i studien. BokÄng är en stadsdel som ligger i residensstaden för sin region och Cederlund ligger i en stad på pendlingsavstånd till en storstad.

I dialog med uppdragsgivaren och idrottskonsulenter identifierades två idrottsföreningar per stadsdel. Tanken var att försöka fånga både etablerade föreningar och de som ville påbörja en verksamhet riktad mot barn och ungdomar. I AlMBERGET valdes en basketklubb, AlMBERGET BK, och en simklubb, AlMBERGET SK. I BokÄNG valdes en fotbollsklubb, BokÄNG FK, och en handbollsklubb, BokÄNG HK. I CedersläTT valdes en Futsalklubb, CedersläTT FK, och en simklubb, CedersläTT SK. I Dalverket valdes en fotbollsklubb, Dalverket FK, och en handbollsklubb, Dalverket HK.

²⁷ Ristilammi (1994); Backvall (2019).

²⁸ Se <https://segregationsbarometern.boverket.se/>.

Metod och material

Rapporten baseras främst på enskilda intervjuer och gruppintervjuer som genomfördes på de platser där de valda idrottsföreningarna bedriver sin verksamhet – vid fotbollsplaner och simbassänger, i omklädningsrum och sporthallar, på skolor och fritidsgårdar, i kontorsutrymmen och vid ett enstaka tillfälle hemma hos en föreningsföreträdare.

I samband med intervjuerna gjordes observationer av pågående tränings-tillfällen. Dessutom gjordes observationer vid en utbildning för unga ledare i Cederslätt och vid ett möte mellan föräldrar från olika föreningar anordnat av RF-SISU i Dalverket. Dessa observationer bidrog till en djupare kontextuell förståelse av idrottsföreningarnas verksamheter i de valda bostadsområdena, en kunskap som också användes under intervjuerna i samband med frågor om de träningsstillfällen och möten som observerats.

Studien bygger därmed på ett etnografiskt inspirerat angreppssätt där deltagarnas utsagor dokumenteras i deras vardagliga kontexter och kompletteras med observationer av de praktiker som präglar dessa kontexter.²⁹

Intervjumaterialet består av 47 intervjuer, enskilda och i grupp, med totalt 79 personer. Urvalet fokuserade på personer som bor eller är verksamma i de utvalda områdena och som har kännedom om och erfarenheter av lokala praktiker som kan främja barn och ungdomars deltagande i föreningsidrott i missgynnade områden. Fem intervjukategorier identifierades och fastställdes i dialog med uppdragsgivaren: (1) idrottskonsulenter från Riksidrottsförbundets berörda distrikt med ansvar för den lokala implementering av Idrottsklivet, (2) företrädare för de utvalda idrottsföreningarna, (3) föräldrar till deltagande barn och ungdomar, (4) barn och ungdomar som deltar i idrottsföreningarna, (5) barn och ungdomar som bor i områdena men som inte deltar i de utvalda idrottsföreningarna.

Intervjuerna var i genomsnitt cirka en timme långa, inklusive inledande information om forskningsprojektet och inhämtning av skriftligt samtycke. Av de intervjuade var 42 tjejer/kvinnor och 37 killar/män. Intervjuerna genomfördes mellan 19 november 2024 och 8 maj 2025. En mer detaljerad redovisning av intervjumaterialet anges i tabellform i bilaga 1.

Genomförande

Det formella avtalet som reglerar uppdraget blev signerat av ansvariga på RF-SISU och Mångkulturellt centrum under augusti 2024. Signeringen av avtalet föregicks av tre möten under vårterminen 2024, då representanter för uppdragsgivaren och Mångkulturellt centrum resonerade om inriktningar och avgränsningar i uppdraget, vilka kategorier av intervjupersoner som skulle ingå i studien, antal områden och föreningar samt vilka kriterier dessa skulle väljas utifrån.

Uppdragsgivaren och rapportförfattaren bedömde att intervjuerna med frågor kopplade till segregation med stor sannolikhet skulle komma att aktualisera erfarenheter av att bli behandlad annorlunda på grund av etnisk bakgrund eller

²⁹ Hammersley & Atkinson (2007).

religion och som boende i missgynnade områden. Det gick därmed att utgå ifrån att intervjuerna skulle komma att innehålla känsliga personuppgifter. Av denna anledning riktades en ansökan om etisk prövning av forskningsprojektet till Etikprövningsmyndigheten under september 2024. Myndigheten godkände forskningsprojektet under oktober 2024. Efter godkännandet inleddes materialinsamlingen genom att identifierade intervjupersoner i respektive område kontaktades och intervjuer genomfördes – 36 intervjuer på plats i de fyra valda bostadsområdena och 11 som videointervjuer via programmet Teams. Videointervjuerna var framför allt uppföljningsintervjuer, utom vid ett par tillfällen då tekniken användes för att genomföra intervjun trots sjukdom. Ambitionen var från början att intervjua idrottskonsulenter och valda föreningsföreträdare två gånger var, en gång i början av fasen för datainsamling och en gång mot slutet. Så skedde med samtliga idrottskonsulenter, men de planerade uppföljningssamtalen med ett par föreningsföreträdare blev inte av på grund av svårigheter att hitta tid för intervju och i ett fall en allvarligare sjukdom. Gränsen för datainsamlingen drogs i början av maj 2025, då rapportförfattaren bedömde att det insamlade materialet var tillräckligt omfattande och rikt i relation till syftet med undersökningen.

Analys

Under intervjuperioden förde rapportförfattaren en loggbok om de för studien relevanta teman och frågor som aktualiserades under samtalen. Dessa anteckningar kan ses som en form av en fortlöpande analys av materialet som ger en grundförståelse av de frågor och spänningar som synliggörs där. Skillnader mellan olika kategorier av föreningar i fråga om möjligheten att bedriva verksamhet i de valda områdena och om arvodering av ledare, är exempel på spänningar som går att urskilja och som även diskuterades i de uppföljande intervjuerna med idrottskonsulenter och föreningsföreträdare.

När gränsen drogs för insamling av data genomfördes en närläsning och tematisk analys av intervjutranskriberingarna från två stadsdelar, Almberget och Ceder-slätt. En tematisk analys är en metod som fokuserar på att identifiera mönster i hur de intervjuade resonerar i relation till forskningsfrågorna.³⁰ Med hjälp av de teman som blev synliga i denna analys utvecklades en första kapitelstruktur och ett första utkast till föreliggande rapport. Därefter genomfördes en analys av intervjutranskriberingarna från Bokäng och Dalverket, där redan identifierade teman vägledde läsningen men med uppmärksamhet på uppkomsten av eventuella nya teman relevanta för rapporten. Inga sådana nya teman aktualiserades vid den tematiska analysen av andra hälften av materialet. Analysarbetet fokuserade på teman som är gemensamma för alla valda områden, till exempel likheter i hur boende upplever sina respektive områden eller praktiker som identifieras som viktiga för att främja föreningsidrott i alla områden.

---

³⁰ Braun & Clarke (2006).

Disposition

Efter detta inledande kapitel presenteras analyserna av intervjuerna i tre empiriska kapitel. I kapitel 2 och 3 besvaras rapportens första frågeställning, som rör vilka förståelser de intervjuade har av såväl idrott som satsningen Idrottsklivet och de behov som adresseras genom denna.

I kapitel 4 besvaras rapportens andra frågeställning, som avser identifiera vilka praktiker de intervjuade ser som gynnsamma sätt att öka barn och ungdomars deltagande i föreningsidrott i missgynnade områden. I kapitel 5 beskrivs de två typer av idrottsföreningar som framträder i intervjumaterialet, följt av en diskussion om hur resurser ska fördelas mellan dessa två: Vad ska prioriteras?

Kapitel 6 utgörs av en avslutande diskussion som besvarar rapportens tredje frågeställning, som avser identifiera pedagogiska förhållningssätt som främjar föreningsidrott i strukturellt missgynnade områden. Kapitlet avslutas med en reflektion kring den lokala förankringens grundläggande betydelse för att stärka föreningsidrotten och motverka upplevelser av samhällelig distans.

När platsens stämpel följer med in i vardagen

Då Idrottsklivet riktar sig mot strukturellt missgynnade stadsdelar inleddes intervjuerna bland annat med frågor om hur länge de bott i området, vad de tyckte om området och om de bedömer att den etniska segregationen i staden påverkar barn och ungdomar – och i så fall på vilket sätt. Svaren kretsar genomgående kring segregation som ett fenomen som försvårar integrationen och främjar ett ”vi och dom”-tänkande. En idrottskonsulent, verksam i Cederslätt och uppväxt i ett missgynnade område med föräldrar som migrerat till Sverige, svarar så här på frågan om hur segregation kan påverka barn:

” Du får liksom aldrig kliva in i det svenska samhället på ett sätt som är naturligt i andra områden. En annan sak också är att allt känns så långt borta från dig. Jag kommer ihåg det själv när man växte upp och jag har hört samma sak från de unga ledarna som jag utbildade i våras, att när man liksom såg en politiker prata, så tänkte man så här, wow, man trodde att det var så långt borta. Man förstod liksom inte kopplingarna till att du som medborgare har rösträtt som kan påverka hela den demokratiska processen.

Idrottskonsulentens sätt att beskriva segregationens effekter på barn och ungdomar i missgynnade områden är kännetecknande för och sätter fokus på skapandet av det som kan beskrivas som en upplevd distans till majoritetssamhället. Denna upplevda distans, som idrottskonsulten kommer ihåg från sin barndom, försvårar möjligheten att delta aktivt i samhället som medborgare i demokratiska processer.

Temat om en upplevd distans till majoritetssamhället som en av segregationens effekter i missgynnade områden vävs samman med vittnesmål om hur den territoriella stigmatiseringen av dessa områden är något som också erfars i vardagen. Berättelser som vittnar om detta återkommer i intervjuer i samtliga utvalda områden och med samtliga kategorier av intervjupersoner, något som detta kapitel fördjupar sig i.

Bristperspektiv

I tidigare forskning synliggörs hur missgynnade områden omgärdas av ett negativt rykte som påverkar majoritetsbefolkningens benägenhet att flytta in i området negativt.³¹ Detta tema aktualiseras i intervjuerna, till exempel när idrottskonsulenter reflekterar kring de omständigheter som försvårar deras arbete. Effekterna av den territoriella stigmatiseringen av ett område blir tydliga när idrottskonsulenten i Dalverket berättar om de utmaningar han möter när han

³¹ Ristilammi (1994); Backvall (2019).

vill anordna breda möten för idrottsföreningar i just Dalverket: ”Segregationen, den känns på ett sätt som att den går nästan att ta på, upplever jag. Det är väldigt personligt. Vi har stött på folk som har sagt att ’vi är rädda att folk inte vågar komma till utbildningarna i Dalverket.’”

Den negativa berättelsen som sprids om vissa områden, till exempel genom massmedier, skapar en rädsla för de stigmatiserade områdena hos personer som bara möter dem genom rubriker. Detta minskar benägenheten att besöka eller flytta till de utpekade områdena.³² En ung ledare berättar vad hon fick höra när hon flyttade till staden som Bokäng ligger i:

” Jag flyttade till [Stad] för två år sedan. Redan då fick jag reda på att: ”Du ska inte bo i Bokäng!” Det var det första jag fick höra om Bokäng. Det tycker jag är så synd, framför allt för barnen, att det är ett osäkert område att bo i. Därför tycker jag att det är så viktigt att få in sånt här. Att det är viktigt för dem att se det bra också. Att det finns möjligheter. Och Bokäng generellt i sig har jag inte så mycket koppling till. Men jag tycker att det är viktigt att få barnen att förstå att det finns så mycket mer än bara Bokäng.

Det är tydligt hur ledarens förståelse av området baseras på en problemtyngd bild av området, som hon blev bekant med genom andras varningar när hon flyttade in i staden. I hennes beskrivning av området framgår det att hon uppfattar Bokäng som ett osäkert område för barn att växa upp i. Det är mot denna bakgrund som hon beskriver vikten av idrottsverksamheten för de barn som hon leder i området och som beskrivs som ett tillfälle för dem att vara med om något bra. Detta sätt att beskriva området återkommer i andra intervjuer. Det utgår främst från en negativ berättelse om området och beskriver vikten av att idrottsföreningar når ut till barn, som ett sätt att ge dem möjlighet att vara aktiva i positiva sammanhang som annars inte antas finnas i området. Det är ett exempel på att territoriell stigmatisering villkorar hur missgynnade områden uppfattas allmänt i samhället. Det är också ett perspektiv som de som bor där möter, men som de ofta inte känner igen sig i.

Att möta fördomarna om det egna området

I intervjuerna med föräldrar, ungdomar och lokala föreningsföreträdare finns många exempel på hur stadens etniska boendesegregation och den territoriella stigmatiseringen av bostadsområden påverkar deras vardagsliv negativt – särskilt i mötet med personer från andra stadsdelar. Det kan till exempel vara tydliga inslag i mötet med familjemedlemmar bosatta i andra delar av staden. En mamma till ett barn i Almberget SK berättar att hon själv flyttat till Almberget som vuxen, till ett småhus, och att hon inte tillhör en ”socioekonomiskt utsatt grupp”. Trots lång utbildning och arbete kan hon känna av hur stigmatiseringen av bostadsområdet också påverkar henne. Det faktum att hon bor i Almberget uppfattas närmast som ett obegripligt val av familjemedlemmar i andra delar av staden:

³² Andersson (2013); Müller, Grund & Koskinen (2018).

” Men det räcker ju att säga att man bor där. Trots att man bott så många år så är det ju även i ens egen familj. Om man pratar med sina släktingar, alltså inte ens allra närmsta familj utan mamma, pappa och mina egna syskon. De tror ju att det är något fel eftersom man bor kvar i AlMBERGET. Vad har hänt i ditt liv? Varför tar ni er inte därifrån? Vi trivs!

Mamman konstaterar att den territoriella stigmatiseringen i synnerhet drabbar barn och ungdomar i området, även om hon som vuxen också känner av den trots att hon anser sig ha många privilegier. Hon exemplifierar detta med de egna barnen som känner av den när de rör sig i innerstan. Där kan de hamna i situationer där de känner sig närmast misstänkliggjorda när människor får veta att de är från AlMBERGET. Detta tema, där vistelser i andra delar av staden är kopplade till situationer där en blir negativt bemött eller behandlad annorlunda, återfinns i andra intervjuer. Under intervjun med två somaliska mammor, vars barn tränar i Dalverket FK, vittnar en av mammorna om hur hon ofta känner sig ”utanför” när hon rör sig i andra områden:

” I andra områden, det är mycket villor, de har bättre ekonomi än de andra. Men jag tycker om här, om det är Dalverket eller [Grannområde], det är mer liv. Det här är gemenskap. Man känner sig hemma. Man känner inte sig utanför. Om man går och handlar i till exempel [Villaområde], jag känner mig helt utanför. Som att jag har kommit på fel plats. (...) I [Villaområde] jag kan aldrig känna mig trygg klockan tolv på kvällen om jag går ut. Förstår du? Medan jag känner mig trygg i Dalverket.

På liknande sätt bekräftar intervjuerna med ungdomar, både de som tränar i de utvalda föreningarna och andra från området, den stigmatisering som finns av de utvalda bostadsområdena och de som bor där. Enligt ungdomarna är detta märkbart när de rör sig i andra delar av staden. Den institution som oftast nämns som en arena där ungdomar möter uttryck för negativa stereotyper om dem själva är skolan. Ett exempel kan hämtas från intervjun med ungdomar från AlMBERGET, som genomfördes i den lokala fritidsgården. När de initialt ombeds att berätta vad de tycker om sitt område, svarar en av ungdomarna att ”jag tycker det är ett jättefint område och jag tycker att alla känner alla”. Diskussionen hamnar dock snart i den negativa bilden av området som finns i samhället. Detta kopplar ungdomarna till massmediernas rapportering av vad som händer där. På frågan om hur de lägger märke till att andra människor har en negativ bild av området svarar en av tjejerna så här:

” Man hör ju det på sociala medier. Speciellt människor eller ungdomar som går i skolor, kanske inte längre här, i svenska skolor eller där det är majoritetssvenskar. Jag gick in och jag fick höra hela tiden att ”oh my god, nej, jag kommer inte åka till AlMBERGET, jag blir skjuten”. Alltså sådana små grejer. Det är väldigt skumt för de har aldrig varit där för att veta hur det är. Man får höra det ganska ofta.

Skolan räknas till en av de främsta – om inte den främsta – institutionerna där ungdomar med minoritetsbakgrund och från strukturellt missgynnade områden möter olika uttryck för etnisk diskriminering och territoriell stigmatisering.³³

33 Se t.ex. Behtoui m.fl. (2019); León Rosales & Jonsson (2019); Lundström (2021).

Det är i skolan som barn och ungdomar får möta de fördomar som finns i samhället om vilka de är, eftersom skolan är den institution utanför familjen och närområdet där de måste infinna sig i. I citatet framgår det tydligt att bilden som andra ungdomar i skolan har av det område där den intervjuade tjejen bor inte överensstämmer med den förståelsen hon själv har av området. Det framgår också att det är en bild som hon kommer i kontakt med ”ganska ofta”.

Den ständigt närvarande kriminaliteten

En utmaning som återkommer som tema i samtliga områden och i samtliga intervjukategorier är kriminalitet. Temat kan till exempel aktiveras när ungdomar berättar om möten med människor från andra områden, som en del av den allmänna negativa bilden av området. Ett exempel på detta ger en ung deltagare i Almberget BK, som går i skolan i en annan stadsdel. När han berättar för andra elever att han bor i Almberget får frågan om han sett eller hört någon bli skjuten.

Ett mönster som framträder i intervjuerna med ungdomar är att kriminalitet inte är något som oroar dem för egen del, även om några berättar om bekanta som de sett umgås i ”fel kretsar”. I intervjuer med föräldrar däremot är det tydligt att många oroar sig för sina egna och andras barn i området. En mamma till ett barn som tränar i Cederslätt SK vittnar om detta: ”Förut så trivdes jag i Cederslätt men senaste tiden så har det hänt mycket skjutningar i Cederslätt så jag känner mig mycket otrygg. Jag tänker mycket på vad som kommer att hända med mina barn här om vi fortsätter att bo i Cederslätt.”

Denna generationsmässiga skillnad i hur ungdomar respektive föräldrar talar om kriminaliteten har också iakttagits av idrottskonsulenten i Cederslätt, som i sitt arbete intervjuat ungdomar och föräldrar i området. Även i hennes intervjuer menar ungdomar att de trivs i området och att de inte oroar sig för kriminell verksamhet. Det är dock annorlunda för föräldrarna:

” Det finns en oro. Man vill liksom inte att de hänger ute efter en viss tid så fort det blir mörkt. Och vintertid, alltså, det blir mörkt vid tre. Så vad gör man med barnen då? Man låser in dem ganska mycket. Och det är ju liksom inte optimalt för någon. Då blir det ju mycket hemmasittare och mycket data och mycket tv-spel och mycket telefon.

Intervjuerna med föräldrar och ungdomar visar på hur kriminalitet som fenomen även påverkar den majoritet av boende i området som inte direkt är drabbade av eller involverade i kriminella sammanhang. Noterbart är att flera föräldrar och ungdomar beskriver kriminalitet som ett problem som var värre förr i området, men som inte är lika närvarande i dag. Att det blivit så kopplas i flera intervjuer till att det nu finns fler tillgängliga aktiviteter för barn i området. Ett exempel är när en ung kille från Cederslätt beskriver vad han menar lett till förbättringarna i området: ”För att det har blivit bättre. För de har börjat fixa aktiviteter och [läsverksamhet] för de här yngre. Så det har kommit mer aktiviteter, de har fixat lekparker.”

Att få en stämpel på sig

Föreningsföreträdare utvecklar tankar som går i samma spår som ungdomarnas, att stadens segregation påverkar barn och ungdomar negativt i de valda områdena. Verksamhetsansvarig i Almberget SK beskriver det som att ungdomar får ”en stämpel på sig”. I samma område beskriver ordföranden för Almberget BK den territoriella stigmatiseringen av området och vardagliga erfarenheter av diskriminering som fenomen, som han tydligt märker påverkar ungdomarna i hans förening negativt:

” De är inte blinda, de är inte döva, de har en hjärna, de vet hur det funkar, de ser vilka som kommer. De hör hur barnen pratar i skolan. Många går i skolor inne i stan också. Så de vet hur de blir behandlade, de vet hur de blir sedda och så vidare. Och för mig är det inget strukturellt problem på det sättet att barnen här inte har tillräckligt, utan det är också en fråga om inkludering och att känna sig värdig. Jag tror att många gånger så är det den biten man har missat totalt.

För ordföranden är de problem som drabbar barnen i området ”inget strukturellt problem”, vilket han kopplar till att barn ”har tillräckligt” – något som pekar mot att barnens basala behov enligt honom för det mesta är uppfyllda. Det som han anser vara det grundläggande problemet är känslan som barn kan utveckla av att inte vara inkluderade i samhället och ”ovärdiga”. Denna känsla utvecklas enligt honom i mötet med majoritetssamhällets institutioner, som till exempel skolan, där barn får lära sig ”hur de blir sedda” i samhället. Det är med andra ord i mötet med institutioner och människor i andra stadsdelar, ”inne i stan”, som barnen kan utveckla en känsla av att inte vara värdiga, en känsla av exkludering från den i samhället normativa gemenskapen. Det bristperspektiv de bemöts med bidrar till att skapa en känsla av samhällelig distans.

Erfarenheter av diskriminering inom föreningsidrott

Av intervjuerna framgår att erfarenheter av diskriminering i mötet med majoritetssamhället också är kopplade till idrottssammanhang. Det visar att även föreningsidrotten är en arena där ungdomar möter begränsande fördomar om dem själva eller om de områden de bor i. Dessa erfarenheter är därför viktiga att lyfta fram, då de vittnar om en utmaning för en idrottsrörelse som vill främja allas deltagande på likvärdiga villkor.

Den negativa bild som människor har av de utvalda områdena kan påverka hur lokalt förankrade föreningar uppfattas. I intervjun med unga tjejer som tränar i Bokäng FK menar en av dem att vissa av deras vänners föräldrar reagerat negativt på att deras barn skulle börja träna i Bokäng: ”Vi känner ju folk som säger typ att Bokäng är en dålig ort här i [Stad]. Deras föräldrar brukar ibland vara lite upprörda om de säger att de vill börja i Bokäng FK.” Detta exempel illustrerar hur den territoriella stigmatiseringen av ett område resulterar i praktiker där föreningar kan väljas bort utifrån områdets rykte – praktiker som också kan ses som gränsbevarande mekanismer som främjar den separation av kategorier av människor som uppstår genom segregation i staden.

Den etniska boendesegregationen som präglar svenska städer utgör därmed en viktig dimension i de urbana landskap där barn och ungdomar lär sig förstå sig själva genom att jämföra sig med ”de andra”, med de som bor i områden där de själva inte hör hemma. Unga ledare i samma förening beskriver hur segregation i staden blir tydlig genom de ungdomar som tränar i stadens olika fotbollslag:

” Det är ganska segregerat. Man ser det också i de organiserade lagen i den här staden. Det kan vara så att en person från det här området inte känner sig bekväm i ett lag. Ingen med samma bakgrund. Det blir svårt för den personen att komma in. (...) I vissa fall, vad jag har sett, Kalle kommer gå vidare i det här laget och akademien i stället för Ahmed. Det är sånt som svider i barnen. Barnen går runt med en sån mentalitet. Vi är inte välkomna i det här laget. Vi kommer inte ta oss någonstans här.

I ledarens resonemang om hur segregation påverkar barn i missgynnade områden framgår hur den är med om att forma deras ”inre värld”, det vill säga hur de ser på sig själva i relation till andra barn i andra stadsdelar. Boendesegregationen i staden avspeglas också i en socialpsykologisk dimension – den ”internaliseras”. Det handlar om att barn kan koppla upplevelsen av att avvika till en känsla av att bli sämre behandlad i majoritetssamhällets sammanhang, i det här fallet exemplifierat med att barn lägger märke till sociala mönster där ”Kalle” får gå vidare i laget men inte ”Ahmed”. Dessa namn fungerar i en svensk kontext som tydliga markörer för en normativ svenskhet respektive en position som avviker från den som skapas som normativt svensk. Enligt ledaren utvecklar barn i dessa situationer en känsla av att bli orättvist behandlade på grund av den egna bakgrunden. Segregationen beskrivs därmed som ett fenomen som hos barn främjar en förståelse av världen som i grunden orättvis.

I den fortsatta diskussion som uppstår mellan ledarna framgår det att de även kopplar segregation till en viss kulturell dimension, till exempel humor. För den som inte har samma bakgrund som övriga i gruppen och kanske just därför skrattar åt helt andra saker, kan av den anledningen känna otrivsel. Den kulturella dimension återkommer som en avgörande faktor för att känna sig välkommen i en förening, även i intervjuer som genomförs i andra områden. Detta blir tydligt när ordföranden för Almberget BK minns sitt deltagande i en idrottsförening som barn. Hans föräldrar hade inte möjlighet att vara med på träning och matcher, då pappan arbetade kvällar och nätter. Han minns tydligt att det var ett avvikande beteende i klubben, då praxis var att föräldrar körde barnen till träningarna och var närvarande på matcher. Han och hans vänner avvek även på andra sätt från normen i klubben:

” Och så kommer tio förortsungar. Inga föräldrar som stöttar. Alla kunde spela fotboll, men vi dribblade för mycket. Vi hade så många problem. Tränarna gillade att köra långa skott. Vi dribblade genom tio, alltså körde passningsspel mellan varandra och dribblade bollen. De som var mest exkluderande var ju tränarna. För tränarna visste ju inte hur de skulle hantera oss. De förstod inte vårt språk, de förstod inte var vi kom ifrån. De förstod inte varför våra föräldrar inte ville vara där. Utan de var typ: antingen kommer era föräldrar eller så får ni inte spela match.

Ordförandens minnen av hur han och hans vänner från samma förort bemöttes socialt i idrottsföreningen de sökt sig till, kretsar kring hur de på olika sätt störde denna idrottsförenings sociala ordning, det implicita normala sättet att bete sig. Han upplevde att det budskap som tränarna tydligt signalerade var att deras sätt att spela var fel, deras språk var fel, deras föräldrars engagemang var fel. Det är bland annat dessa erfarenheter som formar viljan att bygga en inkluderande förening som barn från Almberget kan känna sig välkomna i.

Det är talande att föreningsföreträdare, i tre av fyra lokalt förankrade föreningar (som ingick i studien), nämner erfarenheter av diskriminering. De framhåller sina respektive erfarenheter som en faktor i de processer som väglett dem i skapandet av lokala föreningar som explicit vänder sig till områdets barn och ungdomar. När ordföranden för Cederslätt FK berättar om sitt liv samverkar erfarenheter av diskriminering på olika grunder, dels på grund av den etniska bakgrunden, dels på grund av kön. Hon beskriver hur hon tidigt blev intresserad av fotboll och hur hon trots att föräldrarna till en början inte tyckte att det var en passande aktivitet för en flicka, lyckades få dem att stödja hennes träning i ett fotbollslag. Hon gjorde snabbt en framgångsrik fotbollskarriär och kom att spela på hög nivå. När en nytillträdd tränare sedan gjorde klart för henne att hon inte passar in i landslaget på grund av sin etniska bakgrund, tappade hon suget för fotboll: ”Han petade mig från landslaget och sa att jag inte passade in i det svenska systemet, att jag stack ut. Jag skulle söka mig till [annat lands] landslag, för att min pappa var född där.”

Ordföranden menar att denna upplevelse, och det faktum att hon under ett års tid fick vara med som reserv, ledde till att hon så småningom bestämde sig för att överge det som hade varit hennes stora passion, fotbollen. Hon utbildade sig och hittade ett bra jobb, men menar att hon inte kunde glömma det som hade hänt. Hon beskriver bland annat hur hon under många år blev ledsen varje gång hon åkte förbi en fotbollsplan. Det var först när hennes partner fått henne att börja spela futsal som hon återigen kunde leva ut sin passion för idrott. Snart började hon spela på hög nivå även i denna sport, men upplevde denna gång hur hennes förening mest satsade på herrlagen. Dessa ackumulerade erfarenheter av diskriminering beskriver hon som avgörande för sitt beslut att skapa Cederslätt FK:

” För jag mötte många unga tjejer, jag kan inte säga att de upplevde samma resa som mig, men liknande, många motgångar. Speciellt om man är svensk med utländsk bakgrund, att man inte tas på samma sätt som en svensk. Om en svensk gör en överstegsfint: ”hon är teknisk, hon kan göra det här, det här.” Jag kan göra tio jorden runt och fick höra: ”Hon gör alltid det, det är lugnt.” Det sticker inte ut lika mycket och det är sanning. (...) då kände jag så här: Jag testar. Vad är det värsta som kan hända? Så jag startade föreningen Cederslätt FK.

I ordförandens berättelse framgår det tydligt att en klar ambition med den idrottsförening hon bestämde sig för att grunda är att den ska fungera som en socialt trygg plats för tjejer, och även killar, som har liknande bakgrund som hon själv. Det är en dimension som återkommer i intervjuerna med föreningsföreträdare som varit med att skapa idrottsföreningar i de andra områdena. Det finns en tydlig prioritering av att stärka ungdomar socialt utifrån en medvetenhet om hur segregation och diskriminering kan påverka dem.

Förbereda sitt barn

För en mamma till en ungdom i klubben Alnberget BK, är frågor kopplade till diskriminering, segregation och territoriell stigmatisering så viktiga att förhålla sig till att hon medvetet har försökt förbereda sin son inför det:

” Det som jag vill säga till mina barn, det är: ”Kanske att du har svårare än de andra. Du får kämpa. Om du vill, du kommer göra det. Du behöver inte lyssna på vad de andra tänker om dig. Det du vill, du kommer att göra det.” (...) Men också ledarna, jag vill att de också ska påminna barnen att de ska kämpa. Behövs inte: ”Var är du ifrån, hur ser du ut?” Det är inte det viktigaste. Det viktigaste är: ”Vem är du och vad vill du?” Det är bättre, annars kommer vi inte klara av detta faktiskt.

Mamman vittnar om att hon utvecklat en praktik med sin son som går ut på att medvetet ta upp frågor om territoriell stigmatisering och den relaterade diskrimineringen som kan drabba honom. Mamman klargör hur positivt det skulle vara för henne som förälder om det budskap hon försöker förmedla till sin son om stolthet över vem han är, oberoende av andras negativa budskap, också var ett budskap som föreningsledarna såg till att aktivt förmedla till barnen.

Detta är en intressant aspekt i denna rapport. Vikten av att även ledare strävar efter att ge barnen verktyg så att de kan hantera de negativa effekterna av territoriell stigmatisering och diskriminering. När föräldrar och föreningar i missgynnade områden hjälps åt att förmedla medvetna positiva budskap till barnen, får det positiva effekter på deras psykosociala utveckling.³⁴

Att markera mot områdets negativa rykte

Under analysarbetet av intervjuerna med föräldrar och ungdomar framträdde en språklig praktik som är av intresse för denna rapport. I början av intervjuerna, när de intervjuade ombeds berätta vad de tycker om sitt bostadsområde, uppstår det situationer där de tydligt markerar att de trivs mycket bra där, samtidigt som de påtalar att de känner till att det finns en negativ bild av området i den offentliga debatten. Här ett exempel från intervjun med två mammor, vars barn tränar med Dalverket FK:

” Jag har ingenting negativt att säga om Dalverket. Jag tycker för mig att det känns tryggt. Jag kan gå ut klockan tolv på kvällen eller på natten. Jag brukar tvätta kläderna på stugan, jag och min kompis. Och det är inget särskilt man blir rädd eller känner sig otrygg för, för mig. Kanske många känner någonting annat, tvärtom. Men jag känner mig trygg. Jag har fått barn här i Dalverket. Och jag tror inte att jag kommer att flytta från Dalverket.

Det är tydligt att mamman är noga med att markera mot en negativ berättelse om sitt bostadsområde, som hon känner till och som påverkar samtalet under intervjun. Hon markerar två gånger att hon känner sig trygg, vilket kan ses som en reaktion på berättelser som kopplar området till just otrygghet. På så sätt blir

³⁴ Baderin (2022).

det även tydligt att samtalet inte bara sker i ett möte mellan intervjuaren och mammorna, utan att det också påverkas av närvaron av det som etnologen Oscar Pripp beskrivit som en "tredje närvarande".³⁵ Med detta begrepp fångar Pripp det fenomen som uppstår i intervjuer när personer som hör till stigmatiserade kategorier i samhället förhåller sig till de negativa berättelser som finns om dem själva, även om frågan inte handlade om det. Ett annat exempel på en liknande situation är inledningen till intervjun med två ungdomar som är födda och uppväxta i Almberget och tränar i Almberget BK. På frågan om vad de tycker om sitt område svarar de:

” Ungdom 1: Skönt, jättefint ställe. Alltså de som bor utanför Almberget ser det som ett dåligt ställe, men om du är uppväxt här så är det ett fint ställe.

Ungdom 2: Tycker också det är fint. Folket här har mycket respekt också. Folk utanför ser det som ett dåligt ställe.

Intervjuare: Är det så? Hur vet ni det?

Ungdom 2: Alltså, de ser en artikel ute på Aftonbladet till exempel, så säger de att det är jättefarligt där. Låter inte sina barn komma hit, eller hänga med folk från Almberget. Så de tänker att alla här borta är uppväxta med någon kriminell.

Denna utsaga kan framstå som utan större betydelse, som bara ett exempel på hur ungdomar från strukturellt missgynnade områden inte känner igen sig i den dominerande bilden av bostadsområdet som förmedlas i samhället. Men eftersom liknande yttranden återkommer i andra intervjuer med ungdomar och föräldrar, finns det anledning att tänka lite djupare. Vad säger utsagan om vilka de intervjuade "är" i samhället och vilka konsekvenser kan det få för deras deltagande i till exempel idrottsföreningar?

Det kan konstateras att ungdomarna, som är 15 och 16 år gamla, redan känner till den territoriella stigmatiseringen av området. Det tar själva upp några av de element som denna stigmatisering reducerar området till: kriminalitet och otrygghet. De kan med andra ord också "se" området utifrån den territoriella stigmatisering som drabbar det. De vet hur denna stigmatisering av området brukar "låta" och vad den negativa berättelsen om området brukar ta fasta på. Detta enkla konstaterande kan förstås som att ungdomar och föräldrar utvecklat ett dubbelt seende, eller ett dubbelt medvetande om sitt bostadsområde och de människor som bor där. Begreppet dubbelt medvetande lånas här av sociologen Du Bois, en av de första sociologer som utvecklade en teoretisk förståelse av psykosociala aspekter på det strukturella förtryck som drabbade afroamerikaner i USA under första delen av 1900-talet. Med detta begrepp fångar Du Bois det fenomen som innebär att förtryckta minoriteter ofta måste lära sig att navigera i majoritetssamhället med den ständiga "känslan av att alltid se sig själv genom andras ögon".³⁶

På liknande sätt vittnar ungdomar om att egna erfarenheter utgör grunden för deras syn på området. De förmedlar en positiv bild av vardagen i området med närhet till vänner och familj samt uppskattning av själva platsen: "det är ett fint ställe" och "folk har mycket respekt", som ungdomar uttrycker i exemplet ovan.

³⁵ Pripp (2001).

³⁶ Du Bois (1989, s. 3). Rapportförfattarens översättning.

Men denna förståelse lever parallellt med majoritetssamhällets förståelse, det vill säga den bild av området som, enligt ungdomarna, ofta förmedlas av majoritetssamhällets institutioner.

Ungdomar och föräldrar tvingas balansera mellan vad de uppfattar vara en fördomsfull och stigmatiserande bild av bostadsområdet och av de som bor där – majoritetssamhällets stereotyper om dem själva, och deras i grunden positiva bild av den sociokulturella värld som utgör bostadsområdet – sin kulturella identitet. Detta tvång är en central tanke i Du Bois teoretiska förståelse av det dubbla medvetandet. De kan till exempel förväntas anpassa sig till vissa normer för att passa in, samtidigt som deras bakgrund eller uttryck misstänkliggöras eller osynliggöras.

De negativa dominerande berättelserna, som ungdomar, föräldrar och föreningsföreträdare måste förhålla sig till, återkommer ständigt i intervjuerna. Ett exempel är när verksamhetsutvecklaren i AlMBERGET BK utvecklar sina tankar om vad de vill förmedla till barnen som tränar hos dem:

” Vi vill verkligen påvisa att AlMBERGETS förening är en bra förening. Jag själv har alltid sagt att får jag barn så vill jag alltid att de ska komma till en sån miljö där de får lära sig gemenskap och ställa upp för varandra. Allt ska inte handla om dig, dig, dig hela tiden. Det ska handla om oss som ett kollektiv. Så det är vad vi försöker förmedla till alla som har fel uppfattning. (...) Vi försöker gottgöra AlMBERGETS rykte så gott som vi kan.

Motverkande av de negativa rykten som omger området ingår i föreningens arbete. De försöker, som verksamhetsutvecklaren uttrycker det, ”gottgöra” områdets rykte. Att lokala föreningsföreträdare känner ett ansvar att motverka territoriell stigmatisering kan ses som ett uttryck för ett starkt lokalt samhällsengagemang. Det bör samtidigt noteras att bara det faktum att denna känsla uppstår kan förstås som en effekt av ojämlika relationer mellan olika delar av staden. Föreningar i andra områden upplever sannolikt inte samma krav på att representera hela sitt bostadsområde; deras agerande tolkas inte genom linsen av en redan etablerad negativ bild av området. För ungdomarna i AlMBERGET BK innebär detta, enligt verksamhetsutvecklaren, en ständig risk att bli bedömda utifrån områdets rykte:

” När vi går till bortaplansmatcher, då ser vi till att vi sköter oss. Vi skräpar inte ner deras omklädningsrum så att de ska säga att det är AlMBERGET, de gör alltid så här. Vi försöker på ett indirekt sätt visa att vi är skötsamma av oss.

Diskussion: Att tala tillbaka och vägra reduceras till ett problem

I detta kapitel synliggörs att människor som bor i stigmatiserade områden – i ett segregerat och ojämlikt stadslandskap – ofta bemöts utifrån ett bristperspektiv och fördomsfulla uppfattningar om vad det betyder att bo där. Det blir för dem tydligt att varken området eller de själva har hög status i majoritetssamhället. Skolan är en arena som sticker ut när det gäller barn och ungas upplevelser av att bemötas utifrån ett bristperspektiv, men även erfarenheter av negativ behandling

i idrottsföreningar, baserade i andra stadsdelar, framkommer. Erfarenheter av diskriminering i skolor och i idrottsföreningar i andra stadsdelar överensstämmer med tidigare forskning som visar att även dessa sociala rum villkoras av mer eller mindre implicita föreställningar om svenskhet och normalitet. Bland annat genom att peka ut och utesluta det som anses vara annorlunda och avvikande, det som associeras till ”invandrare”.³⁷ Dessa erfarenheter av diskriminerande behandling sätter fokus på eventuella brister i skolornas förmåga att skapa inkluderande miljöer, brister som även tycks uppvisas i idrottsföreningar baserade i andra stadsdelar. Detta pekar mot att arbetet med att öka möjligheterna för barn och ungdomar från strukturellt missgynnade områden också måste innefatta idrottsföreningar från andra stadsdelar.

Att ständigt bemötas utifrån ett bristperspektiv bidrar till framväxten av vad som i denna rapport benämns en upplevelse av samhällslig distans, att vara långt borta från samhällets norm. En upplevelse av distans till majoritetssamhället är en av de sociala och psykologiska effekter som de strukturella processer som främjar ojämlika och segregerade städer har på de områden som drabbas negativt av segregationen. Det har dock också framgått här att föräldrar och ungdomar inte accepterar den negativa bild som finns av det lokala området, utan ofta protesterar mot vad de uppfattar vara en skev bild.

När de intervjuade, oberoende av varandra och i olika städer, tydligt lyfter fram vad de gillar med sitt område mot bakgrund av den negativa berättelsen som de vet finns om området, lägger de omsorg på att speciellt framhäva de självupplevda positiva sidorna av bostadsområdet. Denna omsorg kan ses som motståndsakt mot den territoriella stigmatiseringen som de drabbas av. Detta kan, med inspiration av begreppet *talking back*, som utvecklats av den feministiska teoretikern bell hooks i USA, förstås som tillfällena då de ”talar tillbaka” mot den territoriella stigmatisering som drabbar deras bostadsområden.³⁸ Med *talking back*-begreppet sätter bell hooks fingret på hur viktigt det är för grupper i samhället som befinner sig i strukturellt underordnade positioner att tala med egen röst för att inte reduceras till objekt för den allmänna förståelsen om dem. Dessa praktiker är grundläggande för att de själva ska kunna vara subjekt i sina liv och skapa en motberättelse. Det är med andra ord praktiker som borde väcka intresse hos föreningar som ämnar närma sig föräldrar och ungdomar i missgynnade områden.

Ett annat uttryck för behovet av att hantera fördomsfulla föreställningar som kan begränsa en, kan hämtas från exemplet med mamman som medvetet förklarar för sin son att han måste kämpa och inte lyssna på vad andra kan ha för föreställningar om honom. Att som förälder se behovet av att ha ett sådant samtal med sitt barn är ett fenomen som i internationell forskning beskrivs med hjälp av begreppet *the talk* (samtalet). Samtalet kan ses som en av de strategier som föräldrar till barn som riskerar att drabbas av diskriminering och rasism över tid utvecklar för att förbereda och skydda barnen inför mötet med negativ särbehandling i samhället.³⁹ Bara att detta fenomen finns ses i tidigare forskning som ett uttryck för orättvisa förhållanden i ett samhälle. Dessutom ses behovet av att utveckla dessa strategier gentemot sina barn hänga samman med en betydande emotionell kostnad och stress för föräldrarna.⁴⁰

37 Se t.ex. Fundberg (2003); Tolvhed (2008); Scott (2015).

38 hooks (2015).

39 Diaquoi (2017).

40 Baderin (2022).

Mamman beskriver en önskan om att som förälder inte vara ensam om att ha *the talk* med sitt barn. Hon önskar att fler personer i barnets vardag ska vara medvetna avsändare av ett budskap som motverkar de negativa budskap som barnet möter i ett samhälle präglad av segregation och diskriminering. Detta kan förstås som en önskan om att som förälder få stöd, och därmed mindre stress, i sin strävan att ge barnen verktyg att hantera de negativa effekterna av territoriell stigmatisering och diskriminering.

Idrottsföreningar som är verksamma i strukturellt missgynnade bostadsområden måste vara medvetna om de förhållanden som tydliggörs i detta kapitel. Föreningsidrott är som bekant aldrig bara en plats för fysisk aktivitet utan utgör också en sociokulturell arena där unga utvecklar sina identiteter och sin förståelse av vilka de är genom att möta normer i föreningsverksamheten. Normer är kopplade till språk, kultur, utseende, kön och sexualitet, och fungerar inkluderande eller exkluderande. Idrottsföreningar kan därmed i praktiken antingen vara en plats där unga möter den fördomsfulla bilden som finns i samhället, av både bostadsområdet och de som bor där, eller en plats där denna bild utmanas och omförhandlas.

Lokala röster om idrottens mening i missgynnade områden

Idrottsklivet vill främja deltagande i idrottsförening bland främst barn och ungdomar i strukturellt missgynnade områden. Det föll sig därför naturligt att under intervjuerna undersöka barns, ungdomars och föräldrars tankar om idrottens betydelse i samhället och i deras liv.

Hälsa och socialt kapital i segregerade landskap

Ett tema som undersöks i intervjuerna handlar om hur de intervjuade tänker kring idrottens betydelse för dem själva och samhället i stort. I samtliga intervjuer med föräldrar och ungdomar identifieras idrott som en viktig aktivitet för barn och ungdomar att ägna sig åt av huvudsakligen två skäl: för att det kopplas till bättre hälsa och till vad som kan beskrivas som ökat socialt kapital. Även de yngsta barnens svar på frågan om idrottens betydelse kretsar kring dessa två skäl. Barn runt åtta år kan till exempel lyfta fram att idrott är viktigt då ”man får kondition och så där” och att ”man har roligt och lär känna nya vänner”.

Tankegångarna om bättre hälsa handlar om barnens fysiska och psykiska hälsa, men också om hur idrott skapar förutsättningar för en bättre hälsa senare i livet. Både föräldrar och ungdomar lyfter återkommande fram att deltagande i föreningsidrott är att föredra framför att barn sitter alltför länge framför sina digitala skärmar. Denna koppling mellan idrott, fysisk rörelse och hälsa är så närvarande i intervjumaterialet att det kan betraktas som en etablerad diskursiv sanning, det vill säga ett sätt att förstå idrott som är allmänt spridd och etablerad i samhället.

I samtliga intervjuer med ungdomar och föräldrar nämns också deltagande i föreningsidrotten som en möjlighet för barn och ungdomar från området att skaffa sig sociala nätverk, utbildningar och erfarenheter som kan komma till användning senare i arbetslivet och i andra sammanhang. Just denna möjlighet beskrivs som extra viktig för ungdomar från de utvalda områdena. Ett exempel på detta är det resonemang som mamman till ett barn som tränar i Almberget SK utvecklar under intervjun:

” Det finns andra dörrar som öppnas. Även om de här ungdomarna inte är i riskzonen för att bli kriminella, bara för att de bor i ett visst område, så har de ändå en stämpel. Det är svårare att komma in i nätverk. Alla föreningar fungerar inte likadant men här finns det möjlighet att börja jobba. Sverige har fångat upp väldigt många i 15-årsåldern som får gå

utbildningar och bli tränare och ledare för de yngre barnen. Det är en jättebra grej att ha med sig för framtiden som kan väga upp en del av allt annat som det för med sig.

Bland de intervjuade ungdomarna uppskattas idrott framför allt på grund av den möjlighet till personlig utveckling den ger och för den sociala gemenskapen den kan erbjuda. På frågan om varför idrott är viktigt i samhället svarar en ung kille som tränar i Almberget BK att ”du bygger en disciplin kan man säga. Du får vänner också, det är det andra. Och för det tredje, man lär sig att samarbeta med andra som skulle kunna hjälpa dig i framtiden med jobb och sånt”.

Idrottsföreningar i segregerade urbana landskap

Den sociala dimension av att delta i föreningsidrott sammankopplas i intervjuerna även med möjligheten att möta ”svenska” ungdomar som de annars inte kommer i kontakt med i en segregerad stad. Detta är något som Bokäng FK och Dalverket FK aktivt arbetar med, då de medvetet satsar på att attrahera ungdomar från andra stadsdelar till klubben. Ordföranden i Dalverket FK beskriver föreningens tydliga ambition på följande sätt: ”Vår målsättning med Dalverket FK är ju att se till att ha så bra verksamhet som möjligt, ta hand om de barn som inte får ett stöd. Men att alla, till exempel barn från [Stadsdel], från [Stadsdel 2], från stan, också vågar komma till oss så att vi får den här blandningen.”

Tanken att idrottsföreningar kan utgöra sammanhang som främjar ett möte mellan ungdomar som annars inte möts, återkommer i flera intervjuer. En ung tjej från Dalverket ser fördelar med att människor med utländsk bakgrund deltar i idrottsföreningar då det bidrar till att ”de lär sig språket snabbare när de har svenska människor runt sig”. En ung tjej som intervjuas på fritidsgården i Almberget beskriver under gruppintervjun möjligheten till möten med ”svenska” ungdomar, som deltagande i idrottsföreningar kan innebära, som tillfällena för ungdomar att få fördomar om varandra motbevisade. Sådana fördomar handlar enligt henne om att andra ungdomar tror att de som bor i områden som Almberget är kriminella, och att ungdomar i områden som Almberget tror att ”svenskar är rasister”.

När diskussionen går vidare uppstår dock en närmast komisk effekt i samtalet när en ung man i gruppen tillfrågas om vad han får ut av att delta i sin idrottsförening. ”Vi har ingen svensk i mitt lag”, det är bara vad han kallar ”blattar” som är med i laget. När han åter uppmanas att fundera på vad han får ut av sin träning svarar han:

” Vännerna. Jag är samma som dem, de är samma som mig. Alltså vi förstår varandra. Men om det skulle vara en svensk, jag skulle inte förstå han riktigt. Det känns att det är lite konstigt att jag och en svenne är vänner, eller något sånt. För att enligt mig, jag tycker så, en svenne har mer rättigheter än vad jag har. Därför gillar jag inte att umgås med svenskar.

Dessa tankar om hur svårt det skulle vara för honom att umgås med en ”svenne” vittnar om hur boendesegregationen påverkar både möjliga sociala relationer och föreställningar om vem en är i samhället. Han ger uttryck för en förståelse av samhället som präglas av en hierarki där svenskar ”har mer rättigheter” än han

själv. Denna förståelse av samhället speglar de maktrelationer som villkorar en etnisk boendesegregationen i staden, där stadens ”avvikande” och problematiska områden undviks av en majoritetssvensk befolkning samt omgärdas av en negativ offentlig diskurs som ofta reducerar områdets uppfattade problem till de boendes etniciteter.

Det är värt att notera att den unge mannen också implicit bortskriver sig själv från kategorin svensk, trots att han bott i Sverige i hela sitt liv. Hans utsaga visar att segregationen inte bara skapar vissa sociala relationer som mer ”naturliga” än andra, utan också att internaliseringen av denna sociala ordning har en känslomässig dimension som gör oss mer bekväma i umgänget med vissa än med andra. Den känslomässiga dimensionen hänger samman med en symbolisk och kulturell dimension där ungdomar lär sig att kategorisera sig själva och andra utifrån befintliga och givna etnifierade kategorier. I detta sammanhang används föreställningar om vilka som är ”svenskar” eller ”blattar” utifrån normer kopplade till urbana rum, utseenden och status i samhället, för att skapa mening kring den urbana segregationens maktrelationer.

I stället för kriminalitet

Det framgår i kapitel två att många av de intervjuade identifierar kriminalitet som en utmaning i deras område, och som särskilt oroar föräldrar. Med tanke på detta förhållande är det inte konstigt att temat kriminalitet också aktualiseras i samtliga områden och av samtliga intervjukategorier som svar på frågor om föreningsidrottens betydelse för ungdomar i de valda områdena. Föreningsidrott omtalas gång på gång som något som kan erbjuda ungdomar alternativ till att hamna i destruktiva sociala sammanhang.

Ungdomar vittnar om vänner som visat både intresse och talang för en sport men inte haft råd att träna i en idrottsförening. I stället hänger de ”ute på gatan, i torget och blir inblandade i fel saker”, som en pojke från Almberget uttrycker det. De ungdomar som deltar i idrottsföreningar lyfter återkommande fram hur mycket de uppskattar ledarnas engagemang utifrån en förståelse om att ledarnas omsorg också handlar om att hålla dem borta ”från gatan”. Ett exempel är när en av ungdomarna i Almberget BK berättar vad han anser att just hans förening erbjuder ungdomar som inte andra föreningar kan erbjuda på samma sätt:

” Som jag har sett så har vi en av de starkaste gemenskaper. Jag har hört från andra i andra föreningar att deras tränare gör ingenting för dem. Till exempel tar de en träning och säger ”du ska göra det här”. Efter träningen är slut så gör de ingenting mer. Men här borta har jag sett att våra tränare lägger tid på oss. Han tar oss till kurser, till domarutbildningar. Han försöker få oss ut från gatan så att vi inte hamnar snett. De försöker göra det bästa de kan.

Att detta tema är så närvarande i intervjuerna kan ses som ett utslag av hur närvarande det är i den allmänna debatten om strukturellt missgynnade områden och särskilt om ungdomarna som bor där. Boende i dessa områden måste förhålla sig till denna omständighet, som påverkar dem även om de själva inte drabbats av kriminella handlingar och inte känner någon som är involverad i den typen av verksamhet.

Den stress som kriminalitet i området orsakar är tydlig i intervjuerna med föräldrar. Återkommande vittnar de om den oro de känner för att deras egna eller närstående barn ska hamna i destruktiva sammanhang. Det är med denna oro som bakgrund som pappan till ett barn som tränar i Bokäng FK förklarar varför han ser till att barnet är med i föreningen. Pappan har bakgrund i Syrien och har bara bott några år i Sverige, varför han på engelska förklarar att han gärna ser att områdets ungdomar får möjlighet att delta i så många fritidsverksamheter som möjligt, och då inte bara idrott:

” Yes, must create more activity, bring more, more kids. Even safety, for the kids, there is no safety for the kids. I mean when they play, nobody care about them, that’s why we come here. When, if you go to other club or other, something that you pay, there is more care for kids.

Mamman till ett barn som tränar simning i Almberget SK vittnar på ett liknande sätt om att oron för att barnen ska komma i kontakt med kriminalitet är ett skäl till att föräldrar som har möjlighet ser till att deras barn deltar i föreningsverksamheter. Att satsa på barnens idrott framställs som en explicit strategi för att förebygga kriminalitet:

” Hela min familj bor i [Stadsdel] och vi har barn från 1 till 17 år. Det handlar mycket om att om man inte engagerar dem i olika typer av sporter eller olika typer av engagemang, så finns det en stor rädsla för att barnen hänger med fel personer. Särskilt när jag pratar med mina syskon som har söner, för jag har själv ingen son, men för de som har söner så finns det en jättestor oro när de går någonstans att de blir upplockade av gängkriminella personer.

I det fortsatta samtalet med denna mamma utvecklar hon ett resonemang som återkommer i flera intervjuer, där en anledning till att idrottsengagemang framställs som förebyggande mot risken att hamna i kriminalitet är väldigt konkret: ju mer tid ungdomar ägnar åt träning, desto mindre tid kan de ägna åt andra aktiviteter: ”För att kunna spela fotboll ska man vara med på träningarna och det kräver ju att man är där klockan åtta eller nio en söndag morgon. Man måste ha ätit sin frukost och man måste ha en viss livsstil som inte går ihop med det andra.”

I mammans resonemang framgår tydligt hur det framför allt är områdets pojkar som kopplas till risken att hamna i kriminalitet, men också hur den stress som denna risk orsakar inte endast drabbar individuella kärnfamiljer, utan är en anledning till oro för större familjenätverk och gemenskaper i områdena. Detta pekar mot att uttryck för kriminalitet i området, och framför allt det ständiga pratet om det, har negativ påverkan hos mycket större grupper i ett område än bara de som drabbas direkt av det.

Föreningsföreträdare lyfter genomgående fram att idrottsföreningar kan erbjuda ungdomar, som riskerar att hamna snett, ett bättre socialt alternativ. De är medvetna om att de inte kan konkurrera med de pengar som ungdomar kan tjäna via kriminalitet, men de kan via föreningen skapa ett sammanhang där dessa ungdomar kan känna sig trygga och inkluderade. Ett exempel på detta är ordföranden i Cederslätt FK:s svar på frågan om vad de kan erbjuda ungdomar: ”Vi erbjuder glädje skulle jag säga. Vi kan inte erbjuda pengar till barnen, men glädje

och aktivering, inkludering. Att de känner att de får en samhörighet, att de inte är ensamma när de kommer dit.” Ett annat exempel kan hämtas från intervjun med viceordföranden i Dalverket FK som resonerar kring vad föreningen erbjuder ungdomar från området:

” Vi försöker ju se till då att ungdomarna har rätt mycket träning. Genom att de är med och tränar så är de inte ute och gör några andra saker. Vi försöker också ge dem det här sättet, hur ska man fungera i det svenska samhället och så vidare. Så att vi försöker ju, genom att vi har så pass mycket träningar och vi har träningar under hela vintern, så avhåller vi också ungdomar från att göra andra saker. Dumma saker så att säga.

För några få av de intervjuade var idrottens potential, att konkret erbjuda ett konstruktivt och positivt lokalt socialt sammanhang som alternativ till ett kriminellt sådant, något de själva erfarit i praktiken. Ordförande för Dalverket FK menar att han har kunnat se hur deltagande i idrottsföreningsverksamhet varit en del av det som hållit vissa av ungdomarna i området borta från destruktiva sammanhang. Men han vittar också om hur vissa pojkar trots allt hamnar där. Därför finner han det viktigt att ha en tät relation med föräldrarna i området, och nämner ett exempel då dialogen med föräldrar och syskon blev avgörande för att hålla en pojke kvar inom föreningen. Pojken ljög för sina föräldrar att han gick på träningen, men genom att han uteblev från träningen kontaktade föreningen föräldrarna, som kunde upptäcka vad pojken gjorde i stället:

” Så då gjorde vi så här att hans syster stod utanför lägenheten när han sa att han skulle gå till träningen. Systemen följde efter honom. Då var han på parken med folk. Hon tog tag i honom och tog honom till träningen. Efter det, varje gång han kom till träningen ringde jag hans mamma: ”Han är här nu.” Nu är han en jättefin människa och tar hand om yngre i stället.

Ordföranden för Almberget BK berättar hur han själv hamnade snett under en period av sitt liv. När han förklarar vad som fick honom att ta sig ur det destruktiva sammanhanget, nämner han bland annat militärtjänstgöring och en återupptäckt passion för den bollsport han hade ägnat så mycket tid åt i sin barndom. I hans livsberättelse är ingången till den destruktiva fasen relaterad till en lokal idrottsförening som han och hans vänner kände sig svikna av, en erfarenhet som fick dem att lämna klubben:

” Jag hoppade av [bollsport] när jag var 17. [Namn 1] gick till [Idrottsklubb] tillsammans med [Namn 2]. [Namn 3] blev pundare. En annan gick dit. Så alla splittrades. [Namn 4] blev kriminell. [Namn 4] flyttade till Serbien. [Namn 5] åkte till Stockholm. [Namn 6] åkte till Stockholm. [Namn 7] blev kriminell. Vi är fortfarande vänner i dag. Men jag minns den perioden hur vi bara ”scattered”, allihopa. Och alla valde olika vägar.

Att vännerna som spelade i samma bollförening valde olika vägar i livet kan inte reduceras till att de hoppade av föreningen samtidigt när de kände sig dåligt behandlade där. Men det är signifikativt att ordföranden lyfter fram denna händelse som en bidragande orsak till det som hände: att de vänskapsrelationer som de hade med varandra och som bland annat upprätthölls genom att vistas i ett

givet socialt sammanhang, en bollförening, försvagades i och med att de lämnade föreningen. I ordförandens berättelse är det också genom att, många år senare, åter börja spela boll på det lokala torget som han återfår kontakt med några av de personer han umgicks med i sin ungdom, vilket så småningom leder till han är med om att grunda en basketbollförening för traktens barn. I berättelsen framstår denna nya sociala situation, att få ansvar för att träna områdets barn, som ett sammanhang som helt enkelt tvingande honom att ”bli bättre”:

” En kom och luktade på mig. ”Fröken, du luktar så gott.” Hon gav värsta energin. Och så började jag coacha dem och de var helt sinnessjukt bra. (...) Så började jag spela med dem. Jag kanske hade varit drogfri i typ 6 månader. Och du vet, man svettas och du har abstinens. Men när jag var med dem så glömde jag alltihop. För jag skulle vara en förebild. Jag kunde inte svära. Jag kunde inte göra det här. Jag kunde inte göra det här. Så jag började träna och så kom jag varje vecka.

En intressant aspekt i ordförandens berättelse är hur han själv, som tränare, lär sig att vara någon annan genom att ta ansvar för områdets barn. Det är genom sin kärlek till och identifikation med dessa barn, och genom att satsa tid och energi på att träna dem, som han kan bli en annan.

Att några av de unga män och manliga föreningsföreträdare som intervjuades i denna studie själva vittnar om hur idrotten spelat en viktig roll i deras liv som ett alternativ till destruktiva sociala sammanhang, kan förstås mot bakgrund av den forskning som sedan länge finns på temat. Forskning visar att utsatthet för fattigdom under barn- och ungdomsåren är en stark riskfaktor bakom viss typ av kriminalitet senare i livet.⁴¹ Detta faktum är viktigt att lyfta fram i en rapport som handlar om ungdomar i strukturellt missgynnade områden där den disponibla inkomsten per hushåll är avsevärt mycket lägre än i övriga områden i samma städer.

Tankar om orsaker till lägre deltagande i idrottsföreningar

Under intervjuerna undersöktes vilka förklararingar de intervjuade ger till den statistik som visar att barn och ungdomar från strukturellt missgynnade områden deltar i lägre grad i föreningsidrott jämfört med barn och ungdomar från andra områden. De faktorer som anses bidra till underrepresentationen, och som återkommer i intervju svaren i samtliga områden, är följande fyra huvudteman: 1) avsaknad av ekonomiska förutsättningar, 2) Större närhet till vissa idrotter än andra, 3) en generationsspecifik och migrationsrelaterad föreningsovana och 4) att föräldrar och ungdomar lägger allt fokus på studier och arbete. Hur de intervjuade resonerade kring respektive tema redovisas nedan men först diskuteras en reaktion som ibland kunde förekomma när ungdomar ombads att utveckla sina tankar om denna underrepresentation. De uttrycker nämligen förundran över nämnda underrepresentation och har svårt att tro på det, med tanke på hur stor närvaro de uppfattar att idrott har i deras och vännernas liv.

⁴¹ Estrada & Nilsson (2011); Rojas & Bäckman (2024).

Spontanidrottens starka närvaro

Ungdomar i Almberget och Dalsverket markerar under intervjuerna att de har svårt att tro på den statistik som visar att ungdomar från deras områden inte deltar i lika stor utsträckning i föreningsidrott som ungdomar i andra stadsdelar. Det förvånar dem, då de upplever att idrott är en så viktig del av deras och vännernas vardag. De exempel som lyfts fram som bevis för att ungdomar från Almberget och Dalsverket visst är engagerade i idrott, är uttryck för spontan idrott, det vill säga idrottsaktiviteter som de själva organiserar utan föreningars formella inblandning. Att barn träffas på torget eller i lokala parker för att spela fotboll eller basket utan inblandning av någon förening, beskrivs av en ung medlem i Almberget BK som kännetecknande för bostadsområdet: ”Går du ut på torget en sommar klockan tre på dagen, så kommer du se alla ute i gården och köra. Så säger du till dem: Vilket lag går du i? Så säger de: Inget lag. Varför? Nej, jag orkar inte.”

Bilden av spontanidrottens starka närvaro i området bekräftas även av ordföranden i Almberget BK som själv växt upp där. Han ser närvaron av spontanidrott som ett tecken på att områdets barn och ungdomar har ett stort intresse för idrott, vilket då väcker frågan om varför de inte söker sig till idrottsföreningsverksamhet.

” Den organiserade idrottsnärvaron finns inte. Men har du sett? Gå ut nu till torget. Barn spelar idrott, fast de gör det oorganiserat. Den som ropar högt får frispark. Den som är starkast, det är han som bestämmer. Så idrotta gör man i orten. Man gör det inte i en organiserad form. Och det är inte för att polisens bla bla bla och farlighetens, kriminalitetens, utan det är för att det inte är tillräckligt attraktivt.

En intressant aspekt av de möjligheter som spontanidrotten kan erbjuda ges i intervjun med ordföranden för Cederslätt FK. Hon minns att hon själv var tidigt intresserad av fotboll och ville gärna träna i en förening. Det var dock ett intresse som föräldrarna inte gärna ville uppmuntra:

” Jag är uppväxt med att man går ut på gården, spelar fotboll. Jag var där från morgon till kväll. Enda tjejen bland killar. Jag tillbringade min tid där hela uppväxten. (...) Kort och gott, det tog mig tid att kunna få börja spela fotboll. Jag var 13–14 år tills mina föräldrar kände okej, du kan börja spela fotboll och det var många påtryckningar från alla: ”Men hon är duktig.” (...) Mina föräldrar är uppväxta i Mellanöstern. Det är inte naturligt för dem att en tjej ska spela fotboll. Det är en killsport enligt dem, så det var lite jobbigt i början, men till slut fick jag börja spela.

Spontanidrotten i området framstår i ordförandens berättelse som ett mellanrum som gav henne möjlighet att spela fotboll trots att hennes föräldrar egentligen inte bedömde att det var en aktivitet som passade en ung tjej. Att hon ändå spelade på gården, som enda tjej bland killar, gav henne möjlighet att utvecklas och visa upp sin talang.

Vittnesmålen om att många barn och ungdomar i strukturellt missgynnade bostadsområden ägnar sig åt spontanidrott, pekar mot att det inte är ett ointresse för idrott som ligger bakom det låga deltagandet. I samtalen med barn, ungdomar,

föräldrar och föreningsföreträdare nämns i stället andra troliga bidragande faktorer till underrepresentationen i föreningsorganiserad idrott. De vanligaste faktorer som nämns under intervjuerna diskuteras i det följande.

Avsaknad av ekonomiska förutsättningar

Den förklaring som förekommer allra mest till att barn och ungdomar från strukturellt missgynnade områden inte deltar i lika hög utsträckning i organiserad idrott, jämfört med barn och ungdomar från andra områden, är avsaknaden av ekonomiska förutsättningar. Föreningsföreträdare och idrottskonsulenter kopplar detta bland annat till att det ofta finns fler barn per hushåll i strukturellt missgynnade områden och att många vuxna har en svag förankring i arbetsmarknaden. Den genomsnittliga disponibla inkomsten per hushåll är lägre än i andra områden.

Tidigare forskning visar att familjers ekonomiska tillgångar hänger tydligt samman med barnens deltagande i föreningsidrott. Barn från familjer med stora ekonomiska tillgångar är överrepresenterade i föreningsidrott,⁴² medan barn från familjer med mindre ekonomiska tillgångar deltar i mycket mindre omfattning, en ojämlikhet som har ökat i många kommuner under senare tid.⁴³ I en studie av Hertting och Wagnsson konstateras att kostnaderna för barn- och ungdomsidrott har ökat generellt under de senaste decennierna.⁴⁴ Trots denna utveckling uppger majoriteten av föräldrarna – även de med låg disponibel inkomst – att de upplever att de får valuta för pengarna de investerar i sina barns idrottande. Hertting och Wagnsson varnar samtidigt för att de stigande kostnaderna riskerar att leda till ekonomisk utslagning i barn- och ungdomsidrotten. De efterlyser därför fler studier som undersöker föräldrar till barn som hoppat av idrotten eller aldrig börjat på grund av ekonomiska hinder, särskilt i strukturellt missgynnade områden.

Med dessa forskningsresultat som bakgrund är det förståeligt att avsaknad av ekonomiska förutsättningar är en faktor som omnämns i samtliga intervjuer med föräldrar som en avgörande orsak till att inte fler barn från missgynnade områden deltar i idrottsföreningar.

I flera intervjuer är ekonomiska hinder något som föräldrar menar drabbar dem själva. En mamma till ett barn i Cederslätt SK säger att hon valt denna förening till sitt barn på grund av de låga avgifterna och menar att hon annars inte hade haft råd: ”Jag är ensamstående, två barn. Jag har precis börjat jobba som vikarie. Som vi säger på arabiska, en hand kan inte klappa. Jag hoppas att du förstår. Man betalar allt själv, så det blir jättesvårt.” Ett annat exempel är mammor till barn som tränar i Dalverket FK, som vittnar om hur föreningens låga avgifter och vilja att hålla kostnaderna nere har varit avgörande för att de valt att låta barnen träna där. De menar att det för många av föräldrarna ofta blir ohållbart att ovanpå föreningsavgiften betala för kostnader som är kopplade till inköp av skor eller resor. ”Hur mycket ska du betala då? Det är för mycket. Det är bara att släppa”, som av en av dem konstaterar.

42 Blomdahl m.fl. (2019).

43 Elofsson m.fl. (2019).

44 Hertting & Wagnsson (2024).

Det finns en spänning som uppstår mellan å ena sidan ambitionen att ta in så många barn som möjligt i ett område med barnrika familjer, och å andra sidan anpassa verksamheten till områdets socioekonomiska utmaningar, som innebär att föräldrar ofta inte har råd att betala högre medlemsavgifter. Det är en ständig utmaning som ordföranden för Dalverket FK inte är säker på att de kommer att klara av på lång sikt:

” Största utmaningen för oss som förening, det är att vi inte har ekonomiska muskler till att ta hand om alla barn. En sådan förening i vår storlek, så skulle vi behöva två, tre heltidsanställda personer. Vi har ingen. Vi får sköta det på vår arbetstid. Det kommer inte funka i längden, vilket kommer göra att vi måste höja avgifterna. (...) Då kommer vi att tappa hälften av barnen förmodligen. För då kommer föräldrarna bestämma, du och du får spela, du får inte spela. (...) Vad ska den ungen som inte får spela göra? Då kommer han hänga på parken.

Att familjens ekonomiska förutsättningar kan hindra barnens deltagande i föreningsidrott vittnar ungdomar själva om. Exempelvis berättar de hur de undviker att berätta för sina föräldrar om viljan att utöva en idrott utifrån vetskapen om hur ansträngd familjens ekonomi är. Under intervjun med ungdomar från Almberget på den lokala fritidsgården menar en av de intervjuade tjejerna att hon tycker att det bästa sättet att få barn och ungdomar från området att delta mer i föreningsidrott borde vara att erbjuda ett ekonomiskt bidrag till familjerna för det ändamålet. Hon baserar sitt förslag på sina erfarenheter och minnen från barndomen:

” För att nu är jag inte intresserad av idrott. Men när jag var liten så ville jag alltid vara med på typ basket. Jag har alltid gillat basket, men det var för dyrt. Vi kunde bara inte, och jag ville inte heller fråga. För att du vet när man ser liksom sin mamma inte ha så mycket pengar, man vill inte ... man skäms för att fråga, förstår du?

Hennes uttalande får ett allmänt medhåll från de andra ungdomar som deltar i samtalet. En av pojkarna bekräftar att han känner igen sig i hennes erfarenheter och berättar att han själv hade en önskan om att börja träna fotboll, men inte tog upp det med sina föräldrar, av liknande skäl. Han menar att de redan hade för mycket bekymmer på sina axlar: ”Man kan märka det bara så när man kollar på sin farsa eller morsas. Alltså hur trötta de är, hur mycket de tänker.” Tjejen, som gärna hade börjat med basket, tror att ”halva Almberget” kan känna igen sig i det hon säger.

Barndomsminnen om den ekonomiska stressen som ens familj levde under och som begränsade möjligheten att delta i idrottsföreningar, återkommer i samtliga områden. Även föreningsföreträdare som vuxit upp i de valda områdena ger exempel på det. En av ledarna i Bokäng HK minns att föräldrarna helt enkelt inte hade råd med alla kostnader som barnens idrottsintresse innebar:

” Säg att nu är vi alla tre intresserade av fotboll. Då ska vi ha fotbollsskor, vi ska ha benskydd. Vi ska kunna ta oss till träningar, vi ska kunna ta oss till matcher. Den möjligheten fanns inte. Pengarna fanns inte till att köpa ett par fotbollsskor till varenda en. Och benskydd och allt det där.

Och transporten till träningarna och matcher och allt det där, det fanns ju inte heller.

Denna ledares barndomsminnen synliggör ett annat tema som återkommer i intervjuerna – hur en begränsad ekonomi i familjen även begränsar mobiliteten i staden. Det presenteras som en delförklaring till att barn och ungdomar från de utvalda områdena inte söker sig till föreningar i andra delar av staden. Idrottskonsulenterna i Almberget och i Bokäng menar att föräldrar i strukturellt missgynnade områden inte har möjlighet att köra barnen fram och tillbaka till träningar i andra stadsdelar. Inte i lika stor utsträckning som föräldrar i andra områden. Enligt flera föreningsföreträdare tvingas föreningar som är verksamma i strukturellt missgynnade områden att själva lösa transportfrågan när det är bortamatcher till exempel.

I flera intervjuer framkommer det också att många föräldrar inte vill låta barnen åka på egen hand med kollektivtrafik, på grund av den upplevda otryggheten i staden. Denna ömsesidigt förstärkande effekt av två faktorer som bidrar till att minska barnens mobilitet i staden, aktualiseras av idrottskonsulten i Almberget: ”Det är egentligen från [Almberget] till [Angränsande område] två hållplatser. Men som läget ser ut i dag så är det inte alla som vågar släppa sina barn de två hållplatserna.”

Större närhet till vissa idrotter

En svårighet som återkommande lyfts fram när det gäller etablerandet av vissa idrottsföreningar i de utvalda områdena handlar om att idrotter har olika historier, materiella förutsättningar och lokal förankring. Medan vissa idrotter är kända och populära i stort sett över hela världen, såsom fotboll och basket, är andra mer populära i avgränsade världsregioner, exempelvis orientering och ishockey. Detta resulterar i en större kulturell närhet till specifika idrotter beroende på migrationsbakgrund. Det spelar roll när föräldrar med migrantbakgrund ska ge stöd till sina barn att navigera i det svenska idrottslandskapet, eller när ungdomar själva väljer idrott utifrån vad de själva kommit i kontakt med under sin uppväxt. I intervjuerna med ungdomar återkommer vittnesmål om hur deras intresse för idrott grundades av att följa idrott på tv tillsammans med familjen, oftast pappan. Här ett exempel ur intervjun med ungdom från Dalverket:

” Jag skulle säga att uppväxten spelar en stor roll för vilken sport man spelar. Man brukar kolla på pappa eller hans pappa och hans vänner när de kollar på fotboll, Champions League, alltså World Cup-finaler. (...) Så jag tror det handlar om det. Uppväxten, alla brukar spela på rasterna. Man brukar spela fotboll eller basket, man brukar inte spela ishockey, man brukar inte spela handboll.

En annan faktor som innebär att vissa idrotter har svårare att etablera sig i de valda områdena, enligt intervjuade ungdomar och föräldrar, hänger ihop med de kostnader som kommer med att utöva dessa idrotter. Vissa idrotter är relativt dyra att utöva, såsom tennis och ishockey, jämfört med exempelvis kampsport och fotboll.⁴⁵ Den sociokulturella närheten och kostnadsbilden kopplad till olika

⁴⁵ Hertting & Wagnsson (2024, s. 20).

idrotter, angavs i intervjuerna som två faktorer som samverkar till att idrotter som fotboll är betydligt mer populära än andra. Båda faktorerna tas upp av mamman till ett barn som tränar i Almberget SK:

” Oftast har man fler barn, så det är lagsporter som man har råd med, för det brukar generellt sett vara billigare. Sen tror jag också att det kan vara kulturellt eller brist på kunskap, att man inte riktigt vet vad som finns. Som sagt, när jag har varit verksam med barn och unga så har det oftast varit bollsporter eller lagsporter som man har gått på. Det är det som är tillgängligt i närområdet och det är det som inte heller kostar för mycket.

Simning har en speciell position i relation till andra idrotter, då den centrala aktiviteten i denna idrott, att simma, är inskriven i grundskolans kursplan för ämnet Idrott och hälsa som en central färdighet som eleverna ska utveckla.⁴⁶ Detta nämns av intervjuade föräldrar till barn som deltar i simidrottsföreningar, men även i andra föreningar, som en bidragande anledning till att de sett till att deras barn deltar i simklubbar.

Generationsspecifik och migrationsrelaterad föreningsvana

Ytterligare en bidragande faktor som nämns som förklaring till att deltagande i föreningsidrott är lägre i missgynnade områden, är att fler personer i dessa områden, jämfört med andra områden, saknar det som ofta beskrivs som en föreningsvana. Det saknas en närmare förtrogenhet med föreningen som organisationsform och de kvalitativa egenskaper som utmärker denna organisationsform gentemot andra organisationsformer i samhället. Det är för det mesta en äldre generation som anses sakna föreningsvana i intervjuerna, eller personer som inte bott så länge i Sverige.

Ungdomar lyfter fram denna förklaring till att deras föräldrar inte engagerar sig i större utsträckning i föreningsliv. En av ungdomarna i Dalverket uttrycker det så här: ”Jag tror inte de flesta mammorna eller papporna med utländsk bakgrund vet vad en förening är.” Generationsaspekten i relation till prioritering av deltagande i föreningsidrott kunde även nämnas av föräldrar som själva växt upp i något av de valda områdena. Mamman till ett barn som tränar i Almberget SK har föräldrar som själva migrerade som flyktingar till Sverige:

” Det har varit mycket sociala utmaningar för dem och då har inte den fysiska hälsoaspekten varit i fokus. Det är mycket annat. Integreras i ett nytt sammanhang och ett nytt samhälle. När jag växte upp så var det inte fokus på de här bitarna så jag har själv inte med mig det i bagaget hemifrån att det är viktigt att tänka på att röra sig och äta rätt. (...) Det tror jag också påverkar, att det är så mycket annat som följer med förutom den ekonomiska aspekten. Det kan vara den typen av utmaningar som gör att man har annat att brottas med i sin vardag.

Dessa resonemang introducerar en intressant distinktion mellan de förutsättningar som olika generationer med migrationsbakgrund kan ha när det gäller del-

⁴⁶ Skolverket (2024, s. 49).

tagande i samhället. Den första tiden i det nya landet präglas ofta av en kamp för att lära sig majoritetssamhällets språk, hitta arbete och tillfredsställa familjens basala behov. Detta är särskilt prioriterat för migranter med svaga ekonomiska resurser. Det kan med andra ord vara en tid där prioritet inte ges till barnens fritidsaktiviteter. Mamman, som är uppväxt i Sverige och har arbete och bostadsrätt i en angränsande stadsdel, menar dock att hon själv verkligen har prioriterat sina barns fritidsaktiviteter, inte minst av hälsoskäl.

Att en föräldrageneration kopplas till avsaknaden av föreningsvana kan också ses som en anledning till att idrottsföreningar kan ha svårt att etablera sig i området, då de utgår från att människor där har samma referensramar som de själva till föreningen som fenomen. Ordföranden i Almberget BK menar att många som försöker etablera idrottsföreningar i området inte har ett realistiskt sätt att arbeta med det; de utgår från en norm som inte gäller för området. Ordföranden i Dalverket FK berättar att han på egen hand fått upptäcka alla fördelar som föreningsengagemang kan ge, att det är en kunskap som hans föräldrar inte kunde ge honom. Denna erfarenhet är grundläggande för hans engagemang i Dalverket FK:

” Föreningslivet i Sverige är byggt på ideella krafter, att man ska ställa upp för varandra, man ska stötta varandra, man ska sälja grejer. Det är som en extra skola och det tycker jag att jag lärde mig mycket av. Det jag saknade var stödet från mina föräldrar när jag spelade. Det gör ju att jag har en helt annan förståelse för barn som inte har det. Allt mitt engagemang i föreningslivet bygger på att inga barn ska hamna utanför på grund av att deras föräldrar inte bryr sig. Det är mitt motto hela tiden.

Ordföranden för Almberget BK identifierar den äldre föräldragenerationen som bor i området som en kategori som inte har tillräcklig kunskap om föreningslivet i Sverige. Men för ordföranden i Dalverket FK är det de personer som kom som flyktingar från Syrien runt 2015 som utgör den kategori som ännu inte riktigt tagit till sig vad föreningsengagemang innebär: ”Sen har vi problem att många tror att vi är anställda, att det är liksom vårt jobb.” Denna utmaning tas även upp av verksamhetsansvarig för Almberget SK, som vittnar om hur hon ofta hamnar i situationer där hon måste förklara för föräldrar att de inte är ett företag, utan en förening:

” Så att vi finner oss ofta i situationer där vi får förklara för föräldrar att vi inte är ett företag utan vi är en förening och det fungerar så här. Och man kan behöva förklara det här mervärdet som en förening kan ge. Till skillnad från andra aktörer och projekt och skolgrejer. Det finns massa olika aktörer till exempel som bedriver olika verksamheter, men föreningarna ger ju oftast någonting mer liksom.

Generationsskillnader kopplas också till att flickor i de valda områdena är särskilt underrepresenterade i föreningsidrotten. Detta är ett förhållande som idrottskonsulenten i Almberget menar hänger samman med normer i vissa familjer där det finns en större förväntan på flickor än på pojkar, att de ska stanna hemma och hjälpa till med hemarbetet. Mamman till ett barn som deltar i Almberget SK bekräftar detta när hon reflekterar kring erfarenheter från sin uppväxt i området:

” Sen kan kulturen också skilja sig ganska mycket beroende på om du är flicka eller pojke. Ofta är det ganska viktigt att pojkar är igång och då talar jag utifrån den kulturen jag är uppvuxen med. Att pojkar ska spela fotboll, de ska springa, de ska vara aktiva. För flickor är det kanske inte jättenoga. Nu växte jag upp med en pappa som spelat i landslaget i hemlandet och då var det väldigt viktigt att vi ska vara aktiva hela familjen. (...) Jag tänker på min omgivning och mina vänner. Det var inte många flickor som sportade eller var aktiva i några sporter när jag växte upp.

Under mammans uppväxt fanns det i familjer till hennes vänner olika förväntningar på pojkars respektive flickors fysiska aktiviteter på fritiden. Samtidigt som hon själv växte upp med en far som i sitt hemland varit idrottare på hög nivå och som därför ställde krav på att alla i familjen skulle vara fysiskt aktiva. Även i andra intervjuer vittnar mammor eller unga tjejer om att deras pappor mycket medvetet sett till att de idrottat från att de varit små.

Allt fokus läggs på studierna

En annan återkommande förklaring till att ungdomar från området deltar i relativt låg grad i organiserad idrott är att många föräldrar och ungdomar väljer att prioritera skola och studier framför deltagande i fritidsaktiviteter. En mamma till ett barn som tränar med Almberget SK beskriver hur hon själv iakttagit detta hos familjer hon känner i området:

” Idrott tar tid. Är det så att man redan kämpar med skolbetyg och komma in i språket ... Som jag har sett också, det är väldigt många som har fokus på att ”vi måste plugga!” Det är viktigt att plugga och komma i kapp. Den här starka diskursen om språkframgångar, det gör att man prioriterar bort idrotten. Det är viktigare att ”nu måste vi komma i kapp, nu måste vi klara av att få godkända betyg”. Det är många föräldrar i min omgivning som har valt bort sånt som sport för att det tar tid. Det krävs att man engagerar sig och ska köra.

Denna mamma, som studerar på universitet, menar att hon kan observera hur det i samhället ställs allt större krav på formella språkkunskaper. Det är något hon beskriver som stressande för vissa föräldrar med migrantbakgrund, inte minst för att de måste förhandla med sin egen och barnens tid. Logiken som artikuleras är klar: Vissa föräldrar befinner sig i en livssituation där de med all kraft försöker leva upp till de krav som ställs i samhället på formella språkkunskaper och arbete. Det gör att de helt enkelt inte kan se att de kan prioritera tidsåtgången som krävs av föräldrar som har barn aktiva i en idrottsförening. Detta tema återkommer i intervjun med en mamma till en ungdom i Almberget BK: ”Det är inte lätt för föräldrar. De kommer hit, först det som de tänker på är att lära sig i skolan. Språket, hitta jobb. De hinner inte ta barnen till där och där. Och det är inte gratis för några föräldrar att betala för idrott. Det är inte lätt heller, idrott, lämna barnen, hämta barnen.”

Temat aktualiseras även på olika sätt i intervjuer med ungdomar. En som tränar i Almberget BK misstänker att en anledning till att inte lika många ungdomar från områden som Almberget deltar i organiserad idrott jämfört med andra områden, kan vara att speciellt tjejer väljer att prioritera studier framför annat:

”Jag tror det är för att tjejerna här, om man jämför med andra delar av [Stad] som du säger, många i stället väljer att plugga. Deras föräldrar låter inte dem idrotta, bara skola, plugg, skola, plugg.”

I intervjuerna med ungdomar från de valda områdena som inte deltar i idrottsföreningar framgår det att flera av dem tidigare varit med i idrottsföreningar men valt att inte längre vara det på grund av studierna. En ung tjej från Dalverket menar att hon tränade både fotboll och basket förut, men att hon slutade med det då ”skolan kom i vägen”. Även två killar förklarar att de valt att lägga idrotten åt sidan på grund av fokus på studier. Den ena säger: ”Jag fokuserar mest på att studera och få bra betyg men på fritiden vill jag spela för kul, jag vill inte mer fokusera på träning och förbättring, jag känner mig bra som jag redan är.”

Temat aktualiseras även av ordföranden i Alnby BK: ”Våra föräldrar förstår inte folkhälsan på det sättet. De vet att det är bra att träna. Men de vet att det är bättre att gå till skolan.” Ordföranden menar att det för människor som befinner sig i socioekonomiskt utsatta situationer kan framstå som viktigare att satsa all tid på studier framför deltagande i föreningsidrott – en logik som han själv kopplar till sina föräldrars första år i Sverige:

” I början min mamma när hon var här själv, jag minns, vi brukade gå ut, hon brukade panta burkar för att kunna köpa jäst, för att göra bröd. Och det är där fokuset var. Fokuset var inte på att lära sig föreningsliv. Fokuset var ju inte på att lära sig, ja men, idrottsrörelsens värdegrund, gemenskap, allas rätt att vara med. Det var mer, lära sig språket, hitta en bra skola. Få barnen att inte känna sig utanför, ge dem kläderna de behövde och så vidare.

I ordförandens beskrivning av föräldrars prioriteringar framgår att deltagande i föreningsidrott är en fråga som inte ges prioritet av föräldrar i en prekär social situation. Det omedelbara fokuset måste vara på att hitta en bra skola och tillfredsställa grundläggande behov som mat och kläder till barnen.

Resonemangen i detta avsnitt öppnar för att en möjlig bidragande förklaring till att barn och ungdomar i strukturellt missgynnade områden inte deltar i lika hög grad i föreningsidrott som andra, också kan relateras till att vissa föräldrar och deras barn ser ett behov att hårt prioritera studierna i den situationen de befinner sig i. Det är ett tema som kan sättas i relation till temat om avsaknad av ekonomiska förutsättningar för att delta i organiserad idrott. För personer och familjer med migrantbakgrund som kommit till Sverige nyligen framstår just utbildningsvägen som en viktig väg för att ta sig ur ekonomisk utsatthet.

Tankar om Idrottslivet

De sociala och ekonomiska utmaningar som präglar livet för många barn och ungdomar i de utvalda områdena, utgör också den grund som ungdomar, föräldrar och föreningsföreträdare utgår från i sin bedömning av Idrottslivet.⁴⁷ Utifrån föräldrarnas och ungdomarnas perspektiv uppfattas Idrottslivet

⁴⁷ De tankar som idrottskonsulenter utvecklar kring Idrottslivet lämnas utanför detta avsnitt, då det i stort överensstämmer med de resultat som framkommer i utvärderingen av satsningen som genomförts av Wolf-Watz (2024).

generellt som en viktig och uppskattad satsning för områdets barn och ungdomar. Det som uppskattas är ambitionen att stärka möjligheten för områdets barn och ungdomar att delta i organiserad idrott, ofta med den explicita kopplingen till att det samtidigt reducerar sannolikheten till att de hamnar i fel kretsar.

Att Idrottsklivet utgår från den lista som Polismyndigheten upprättat över utsatta områden ses inte alltid som något otvetydigt positivt. Vissa ser att förfarandet kan leda till en fortsatt stigmatisering av området. Men i alla intervjuer där detta problematiseras landar diskussionen ändå i att satsningen är viktig. En av ungdomarna från Almberget markerar att han är medveten om att det finns strukturella problem som drabbar området, men menar att han ändå uppskattar att det satsas på ungdomars deltagande i föreningsidrott i området då problemet med kriminalitet är så påtagligt enligt honom: ”För att jag tycker att oavsett vad, oavsett segregationen, oavsett allting, rasismen, det finns fortfarande kriminalitet och man måste komma fram till ett sätt att lösa det. Och det är sorgligt, för majoriteten av kriminella har aldrig velat vara det. Utan det är ju det här ekonomiska förutsättningarna. Så jag känner ändå att det är bra.”

Få röster bland de intervjuade utvecklar mer kritiska tankar om Idrottsklivet. En av de som gjorde det var ordföranden i Cederslätt SK, som menar att fokus på strukturellt missgynnade områden riskerar att osynliggöra behovet av att arbetet också behöver göras i ”rikare kommuner”:

” För det är också det här att man har en rädsla för det som är annorlunda. Om man har en rädsla för det som är annorlunda så kommer vi fortsätta ha segregation i Sverige. Så vi behöver någonstans bryta den rädslan i samhället. Att inte se att det är de och sen är det vi. Utan vi måste bli tillsammans. Att bygga Sverige tillsammans. Det är risken att man missar det känner jag.

Denna ledares resonemang problematiserar Idrottsklivets fokus på missgynnade områden då hon finner att det inte adresserar en större bakomliggande orsak till de problem som Idrottsklivet syftar till att avhjälpa. Hennes resonemang om risken för att segregation i staden fortgår, om inte rädslan för det annorlunda som återfinns i de rika områdena adresseras, överensstämmer med en mer relationell förståelse av de mekanismer som leder till urban segregation. En ung tjej från Almberget utvecklar också en djupare kritik av Idrottsklivet. Hennes problematisering av satsningen baseras på att hon uppfattar den som ett sätt för regeringen att försöka åtgärda ett problem ”som de har skapat”:

” Ärligt talat tycker jag att det är för att vi har blivit nästan rånade på förutsättningar. Möjligheter att kunna vara med, vi har inte haft dem. Jag tycker i alla fall inte att vissa utsatta områden har haft tillräckligt med resurser. (...) Det är ju de som bestämmer om pengarna ska till vården och allt det här. Men om de tycker att det är för få som deltar i idrott, till exempel i Almberget, då är det ju väl de som har möjligheten att ge hit pengar. Och kanske öppna gratisföreningar. För att majoriteten handlar om pengar. Att de tar för mycket i månaden kanske. Att familjer inte har råd helt enkelt.

Andemeningen i denna unga tjejs kritik av Idrottsklivet är en problematisering av satsningen i relation till en större samhällelig kontext. Hon pekar på att det mer grundläggande problemet är frågor kopplade till arbetsmarknaden – ”vissa får knappt jobb, fattar du?” – och på det mer generella problemet med de rådande principer som finns i samhället kring resursfördelning och prioriteringar. Denna kritik går att förstå som att hon finner att satsningen inte i tillräckligt hög grad adresserar grundorsaken till de problem som satsningen adresserar, utan bara arbetar med symptomen. Denna unga tjejs problematisering av de strukturella aspekterna bakom de problem som Idrottsklivet vill bidra till att lösa, utgör dock undantag bland intervjuerna med föräldrar och ungdomar – de allra flesta tyckte att satsningen är både nödvändig och välkommen.

Föreningsföreträdare om satsningen

Föreningsföreträdare är generellt positivt inställda till Idrottsklivet. Satsningen har skapat möjligheter att utöka antalet medlemmar, starta verksamheter i de valda områdena, rekrytera och behålla fler ledare, införskaffa nödvändigt träningsmaterial för att utveckla verksamheten samt stärka föreningsstrukturen genom att effektivisera styrelse- eller kommunikationsarbetet. Föreningsföreträdare uttrycker återkommande en särskild uppskattning för det stöd som idrottskonsulenterna erbjuder. För verksamhetsansvarig i Almberget SK utgör möjligheten att söka medel för många olika saker samtidigt en av de stora fördelarna med satsningen, när hon jämför det med andra sätt att söka ekonomiskt stöd på:

” Samtidigt som med andra projekt, det är mest att: ”Ja men nu kan jag ansöka för material för att ni ska göra helgaktivitet. Nu kan ni ansöka för att få lite avdrag på bassänghyran.” Men med Idrottsklivet så är det hela, man kan ansöka för olika grejer i en ansökan. Vilket ju såklart underlättar väldigt mycket för oss som förening, för annars kanske vi sitter med liksom fem, sex olika ansökningar för att få samma medel.

Kritiska röster

Även bland föreningsföreträdare finns dock vissa kritiska resonemang om Idrottsklivet. Flera föreningsföreträdare är kritiska till att en större del av de medel som regeringen satsat inom Idrottsklivet användes för att bekosta tjänster inom både RF-SISU och specialidrottsförbunden. En annan kritik är tankar om vad satsningen försöker åstadkomma i fråga om kvalitet kontra kvantitet. Några uppfattar att ett alltför stort fokus ligger på kvantitativa mål i satsningen, som att öka antalet barn och ungdomar som deltar i idrottsföreningarnas verksamhet. Verksamhetsutvecklaren för Dalverket HK berättar att Idrottsklivet gjort det möjligt för föreningen att bland annat inleda ett samarbete med en lokal F-6-skola, som går ut på att erbjuda barnen möjligheten att träna handboll i stället för att vara på fritidshemmet. Enligt verksamhetsutvecklaren finns det flera utmaningar med detta. En utmaning är den kvalitativa aspekten av vad de gör med barnen. De får förvisso barnen att röra på sig under organiserade former, men det är något han menar att dessa barn ändå skulle göra, då de är aktiva under raster och genom spontanidrott. Han menar att deras verksamhet ser bra ut när det gäller kvantitet, då de når många barn samtidigt, men han vill hellre se ett mer socialt inriktat arbete. Genom att fokusera på en mindre grupp ungdomar,

som utöver att träna handboll skulle ges möjligheter att utveckla andra sidor av sig själva, skulle de göra större skillnad. Detta arbetssätt är enligt verksamhetsutvecklaren inte möjligt när det är så många barn som ska aktiveras efter skolan:

” Det är ingen som kommer att bli ett handbollsproffs för att vi står här inne och trycker in dem i aktivitet. Jag ser hellre att alla blir goda samhällsmedborgare än att jag får tre handbollsproffs. Det bryr jag mig inte om. Om vi skulle få sex till goda samhällsmedborgare så kanske den spridningen skulle bli bättre. När de förmedlar den kunskapen.

Verksamhetsutvecklaren menar vidare att han är lite ”allergisk” mot det tryck han upplever finns, att man ska nå ut till så många barn som möjligt och ständigt redovisa antal barn som deltar. Dessa funderingar aktualiserar en diskussion om vad som är i fokus när Idrottsklivet operationaliseras lokalt. För denna verksamhetsutvecklare framstår samarbetet med skolan som otillfredsställande, trots att det kan sägas leva upp till minst tre av de fyra övergripande målen som RF-SISU har formulerat för satsningen: att öka antalet barn och unga som bor i området som deltar i föreningsledd idrottsverksamhet, att öka tillgång till stabila idrottsverksamheter i området samt öka antalet ungdomsledare som verkar i området.

Att verksamhetsutvecklaren upplever föreningens verksamhet i skolan som otillfredsställande kan sättas i relation till det fjärde målet för satsningen, att öka ”deltagarnas uppfattning om en mer aktiv och meningsfull tillvaro”. Hans fundering aktualiserar frågor om det meningsfulla i att träna barnen i områden som är strukturellt missgynnade, vad de får ut av det men också vad andra i området får ut av det. Fokus borde enligt honom vara på vad barnen har fått med sig från träningen mer än att hur många barn som tränat, det vill säga ett större fokus på de kvalitativa och sociala aspekterna av träningstillfällena än vad han upplever finns i dag. De kvalitativa och sociala aspekterna är centrala i detta resonemang och förutsätter särskilda typer av praktiker som främjar deltagande i föreningsidrott bland barn och ungdomar i missgynnade områden.

Diskussion: Idrottsföreningar som inkluderande rum i segregerade städer

Det är tydligt att den etniska boendesegregationen, som präglar de för studien utvalda områdena, villkorar hur de som bor där ser på idrottens betydelse för barn och ungdomar. Det finns bland de intervjuade en allmän förståelse för att det är bra för barn och ungdomar att delta i idrottsföreningar, både ur ett hälsoperspektiv och ur ett socialt perspektiv. De har också en tydlig bild av vilka faktorer som leder till att barn och ungdomar från området inte deltar i lika hög grad i idrottsföreningar som barn och ungdomar i andra stadsdelar. Skillnader i lokala ekonomiska förutsättningar är den vanligast förekommande förklaringen, tydligt kopplat till att många familjer i de valda områdena har en relativt låg disponibel inkomst per hushåll. Ungdomar vittnar om hur de själva sett sina föräldrar kämpa för att få ihop till familjens basala behov, vilket gjort att de valt att inte kommunicera sin önskan om att delta i avgiftsbelagd idrottsverksamhet med dem.

De ekonomiska förutsättningarna är sammanlänkade med att vissa familjer prioriterar studier och arbete framför deltagande i en idrottsförening. Utbildning gör det möjligt att ta sig ur den socioekonomiska situation de befinner sig i. Detta stämmer överens med de resultat som utbildningsforskaren Olav Nygård kommer fram till i sin statistiska undersökning av utbildningsambitioner och utbildningsresultat bland barn till migranter i skolor som befinner sig i strukturellt missgynnade områden.⁴⁸

Trots att barn till migranter i Sverige löper större risk att växa upp i fattigdom och oftare drabbas negativt av urban segregation och diskriminering, så tenderar denna kategori ungdomar att kämpa mer i skolan och ha starka utbildningsaspirationer i jämförelse med andra kategorier. Detta utgör enligt Nygård en viktig faktor till att många barn och ungdomar i denna kategori faktiskt uppnår en uppåtgående socioekonomisk rörlighet i samhället – en så kallad klassresa. Resultatet stämmer, enligt honom, överens med den forskning som konsekvent visar på högre utbildningsaspirationer bland barn till migranter samt högre förväntningar bland deras föräldrar. Nygård menar att den ofta välmenande diskursen om att invandrarfamiljer lider av brist på resurser är alltför homogeniserande, och gör poängen att de snarare kan lida av att de resurser de har ses som brister. Detta är en viktig insikt för föreliggande studie, då det sätter fokus på hur de resurser som finns bland föräldrar med migrantbakgrund och deras barn ofta förbises av de institutioner som de möter. Deras resurser osynliggörs av en dominerande förståelse som enbart ser föräldrar och barn utifrån uppfattade brister – ett bristperspektiv. Andra teman som identifieras som bidragande orsak till missgynnade områdens ungdomars relativa underrepresentation i idrottsföreningar – större kulturellt avstånd till vissa idrotter och generationsspecifika och migrationsrelaterade skillnader – kan också fördjupas i relation till en förståelse av de processer och mekanismer som skapar segregation i städer. Många med migrationsbakgrund som flyttar in i strukturellt missgynnade stadsdelar tenderar att ha en relativt kort vistelsetid i Sverige bakom sig.⁴⁹ Detta pekar mot att de haft kortare tid att lära sig svenska och att de har en svagare förankring på arbetsmarknaden. Personer med migrantbakgrund som flyttar från samma områden tenderar å sin sida att ha en relativt lång vistelsetid i Sverige, vilket pekar mot att de också hunnit skapa sig en starkare förankring i samhället.

Dessa in- och utflyttningsmönster kan förstås som att dessa områden historiskt fungerat som ”inkörsportar” i relation till övriga delar av staden, där personer med migrantbakgrund får möjlighet att landa och utveckla en förankring i samhället.⁵⁰ Detta speglas i denna studie genom de vittnesmål från föreningsföreträdare och föräldrar som själva växt upp i något av studiens valda områden, men som nu flyttat till ofta angränsande områden. Dessa personer säger sig behålla en stark emotionell koppling till det område de flyttat ifrån, vilket inte minst visar sig i den tid som föreningsföreträdare lägger ned på lokalt baserade idrottsföreningar. Ofta beskriver de detta som ett sätt att hjälpa fram en ny generation barn med samma uppväxt som deras. Till skillnad från den föräldrageneration som migrerade till Sverige och återkommande beskrivs som alltför upptagen med att få ihop till familjens mest basala behov, har föreningsföreträdare och föräldrar som växt upp i Sverige inte enbart fokus på att lära sig

48 Nygård (2020).

49 Andersson & Bråmås (2004); Scarpa (2015).

50 Andersson (2013); Andersson, Bråmås & Holmqvist (2010).

språket och få arbete, utan har också utvecklat en förståelse för språket och en förankring i arbetslivet som gör det möjligt för dem att aktivt delta i föreningsliv på sin fritid. Det finns med andra ord i dessa utsagor tecken på en dynamik och föränderlighet i relation till föreningslivet i Sverige mellan olika generationer med migrantbakgrund, en föränderlighet som hänger ihop med vistelsetid i Sverige och förankring på arbetsmarknaden.

Flera forskningsstudier har under senare år också uppmärksammat att en stor andel av de ungdomar som växer upp i strukturellt missgynnade områden tenderar att bo kvar i ett liknande område som vuxna. I en forskningsstudie som följde flyttmönstren bland personer födda 1974 boende i svenska storstadsregioner, jämfördes till exempel den genomsnittliga hushållsinkomsten i de stadsdelar som dessa personer bodde i när de var 16 respektive 32 år gamla.⁵¹ I studien framgår bland annat att drygt 50 procent av barnen till synliga minoriteter i storstadsregionerna bodde i de fattigaste stadsdelarna, varav 61 procent av dessa bodde kvar i områden med samma socioekonomiska förutsättningar som vuxna. Denna utveckling kopplar studiens författare till svårigheter att inträda på arbetsmarknaden, vilket särskilt personer från synliga minoriteter i Sverige kan uppleva. Resultaten tyder på en viss cementering av segregationsmönster och ojämlikhet över generationer, ett fenomen som är oroande för ett samhälle som vill främja jämlikhet och allas likvärdiga möjligheter att delta i samhället.

Resultaten i detta kapitel gör det möjligt att fördjupa en förståelse av hur ojämlikhet och segregation påverkar ungdomars och föräldrars sätt att förstå och värdera idrott. Föreningsidrottande är något som många inte anser sig kunna prioritera eller ha råd med, och bland de som har möjlighet att prioritera det finns ett klart fokus på att de lokala idrottsföreningarna faktiskt ska utgå ifrån de sociala behov som många av områdets barn och ungdomar har. Det kan handla om att främja starkare förankring i övriga samhället, fokusera på att stärka och utveckla barnen socialt för att de bättre ska kunna delta i samhället, underlätta en övergång till arbetslivet, stärka deras sociala nätverk med mera. Denna förståelse av idrottens potential som ett medel för att möta de behov som ungdomar i strukturellt missgynnade områden har, utgör även en grund för hur föräldrar, ungdomar och idrottskonsulenter identifierar praktiker som främjar föreningsidrottande bland barn och ungdomar i missgynnade områden. Dessa praktiker presenteras i följande kapitel.

---

51 Gustafsson, Katz & Österberg (2017).

Att utgå ifrån de lokala behoven – Idrottsklivets lokala praktiker

Vilken potential har föreningsidrotten att möta de behov som ungdomar i strukturellt missgynnade områden har? Vilka utmaningar handlar det om och vilka konkreta åtgärder behöver vidtas för att möta dem?

I detta kapitel redovisas de praktiker som ungdomar, föräldrar och föreningsaktörer ser som centrala för att stärka idrottens lokala närvaro i de valda bostadsområdena. Vid genomgången av dessa praktiker grupperades de tematiskt in i två huvudkategorier. Den första avser praktiker och resurser kopplade till de materiella och organisatoriska förutsättningar som villkorar föreningarnas verksamhet. Den andra avser sociala och pedagogiska faktorer.

Praktikernas respektive fördelar sammanfattas i slutet av kapitlet i samband med en diskussion om vad som är nyckeln till en lyckad inkludering: social förankring och tillitsfulla sociala relationer.

Materiella och organisatoriska praktiker

Studien genomfördes i områden som bland annat kännetecknas av fattigdom relativt andra stadsdelar. Många av de intervjuade ger uttryck för en upplevd distans till resten av samhället, vilken hänger ihop med den sociala stigmatisering som drabbar dessa områden. Det är av denna anledning inte överraskande att de praktiker som de intervjuade identifierar som viktiga för främjandet av föreningsidrott, på olika sätt utgår från behovet att förhålla sig till denna sociala och ekonomiska verklighet.

En del av de grundläggande utmaningar som de intervjuade lyfter fram har dock en mer allmän karaktär, till exempel tillgången till anpassade anläggningar. Utmaningen är komplex och innehåller strukturella dimensioner kopplade till politisk vilja att bygga nytt, regionala förutsättningar, kommunernas ansvar i frågan, status för befintliga kommunikationsnät med mera. Den är också kopplad till mer sociokulturella faktorer, såsom kunskap om både tillgängligt utbud i olika befolkningskategorier och hur platser används, samt skillnader i känsla av trygghet i olika rum och känsla av delaktighet i samhället.⁵² En dimension av diskussionen om tillgång till idrottsanläggningar är särskilt relevant för föreliggande rapport, nämligen anläggningarnas geografiska tillgänglighet.

Barn och ungdomar i strukturellt missgynnade områden tenderar att vara mer bundna till sitt område när det gäller idrottsaktiviteter, jämfört med barn och ungdomar i rikare områden som i större utsträckning använder hela staden

⁵² Norberg, Dartsch Nilsson & Pihlblad (2022).

som arena för sitt idrottande. Detta hänger ihop med att människor som bor i strukturellt missgynnade områden av ekonomiska skäl har en generell kortare mobilitetsräckvidd på sin fritid än vad boende i andra områden i allmänhet har.⁵³ Detta pekar mot att det för denna kategori ungdomar är viktigare än för andra ungdomar att ha tillgång till organiserade fritidsverksamheter i närområdet. Att just barn och ungdomar i missgynnade områden i större utsträckning har familjer med mindre ekonomiska tillgångar är också en faktor som idrottsföreningar verksamma där måste förhålla sig till.

Skapa låga ekonomiska trösklar

Den främsta anledningen till det svaga deltagandet i idrottsföreningar bland barn i strukturellt missgynnade områden sägs genomgående vara en konsekvens av föräldrarnas svaga ekonomiska resurser. Det är därför inte konstigt att frågor om avgifter och idrottsrelaterade kostnader återkommande identifieras som idrottsföreningars stora utmaning när det gäller att stärka idrottens närvaro i de valda bostadsområdena. De materiella förutsättningarna utgör basen för vad som är praktiskt möjligt, en tanke som uttrycks av en ledare i Bokäng FK:

” Det spelar ingen roll hur mycket man vill, hur mycket engagemang, motivation det finns. I slutändan finns det en ekonomisk verklighet också i saker och ting. Det här vill jag göra, men du kör fast för att du saknar resurser.

För föreningen är det en utmaning att hitta sätt att bedriva sin verksamhet i området till låga kostnader för föräldrar och ungdomar, eller kostnadsfritt när så är möjligt. Föreningsföreträdare berättar att de utvecklat olika strategier för att möjliggöra detta. Verksamhetsutvecklaren i Almberget SK säger att föreningen arbetar med ett koncept där föräldrar betalar 100 kronor för en vecka under skolloven, en summa som enligt henne uppfattas av föräldrar som ”nästan gratis”. På så sätt brukar de fylla upp kurser under skolloven, och det är alltid några av barnen som väljer att fortsätta i föreningen efter det:

” I stället för att de ska lägga de pengarna som en ordinarie kurstermin kostar, som är mycket dyrare, så har de bara lagt 100 kronor för en vecka. Så kommer de en vecka och säger: ja men det här är bra, det här är något som vi skulle kunna tänka oss att lägga lite pengar på. För att de har fått den här första kontakten, så att det är en ganska bra också rekryteringsgrej för oss.

I intervjuer med föräldrar framgår det hur mycket de uppskattar de låga avgifter som verksamma föreningar i området ofta har, jämfört med föreningar i andra områden. Föräldrar ger också exempel på konkreta praktiker som de särskilt uppskattar när det gäller att underlätta ekonomiskt, vägen in i föreningen. Mamman till ett barn som tränar i Almberget SK menar att barn i området måste få chans att testa en idrott kostnadsfritt – en möjlighet hon identifierar som central för att hennes barn nu tränar simning i föreningen: ”För det var ju så vi kom hit. Vi gick ju på en annan klubb och tränade. Provade en vecka och kände att det här var ju perfekt. Och så bytte vi. Och så tänker jag att det hade varit för fler än bara mig.”

⁵³ Hedman m.fl. (2021); Book (2022, s. 33).

Mamman till en ungdom i Almberget BK tar också upp det positiva med möjligheten att prova på gratis, och att det borde finnas möjlighet att delbetala avgifter i omgångar. Dessutom uppskattar hon att föreningen som hennes son tränar med söker hjälp för att kunna erbjuda kostnadsfritt sådant som i andra föreningar kommer med påtagliga kostnader: ”De kan söka hjälp för de barnen. För kläder och för medlemsavgifter och om de behöver gå någonstans och det finns inga pengar för biljetter, de kan hjälpa till.”

Behovet av att hitta sätt att hålla kostnaderna nere är något som samtliga föreningsföreträdare lyfter fram. För en del föreningar är det möjligt genom Idrottsklivet. Andra föreningar, som riktat sig till barn och ungdomar i missgynnade områden under en längre tid, har utvecklat andra praktiker som exempelvis samverkan med andra aktörer.

Stärka de lokala föreningarnas inre strukturer

Enligt idrottskonsulenterna går en stor del av stödet inom Idrottsklivet till att starta nya grupper i de utvalda områdena, köpa in träningsmaterial, erbjuda ledarskapsutbildningar, möjliggöra deltagande i konferenser och stärka föreningarnas synlighet. Flera konsulenter betonar att en annan viktig del av stödet är att utveckla föreningarnas organisatoriska kapacitet och strukturer, eftersom det kan bidra till effekter som består när satsningen avslutats. Det gäller framför allt föreningar som vuxit fram i de aktuella bostadsområdena, där konsulenter ofta ser behov av stöd i att etablera fungerande system för framtagande och aktualisering av styrdokument, rutiner för rapportering och ekonomi, mötesstruktur och ledarskapsförsörjning. Idrottskonsulenten i Almberget betonar sambandet mellan en förenings administrativa och ekonomiska ordning och dess möjlighet att bygga en stabil och hållbar verksamhet över tid:

” Idrottskonsulent: Jag har i mitt område konsulterat in en person som är i en förening just nu i alla fall och hjälper till grundläggande med ekonomin. Det är ett jättestort problem.

Intervjuare: Alltså administration kring ekonomin?

Idrottskonsulent: Ja, men allt. Alltså lära sig. Man har ingen kunskap alls om det man gör, hur man bokför. Ingenting och det funkar inte. Då ligger du i minus. Så från grunden, alltihopa.

Att behöva tala om att ”det är för dålig föreningskunskap, det är för svaga föreningsstrukturer, det görs fel prioriteringar i relation till hur ni rekryterar och vårdar era ledare”, är enligt idrottskonsulten i Dalsverket ett arbete som ibland kan försvåras av att vissa idrottsföreningar inte själva delar den bilden. Dessa föreningar vill ofta hellre prioritera frågor som rekrytering av nya ledare eller ansökan om ekonomiskt stöd för att få verksamheten att gå runt. Det inre organisationsarbetet är något som föreningarna inte arbetar med eftersom de upplever att tiden helt enkelt inte räcker till, det är så mycket annat som måste hanteras akut. Utmaningen för idrottskonsulenten är att förklara för föreningarna att arbetet med att stärka de inre föreningsstrukturerna lönar sig i längden.

Flera idrottskonsulenter menar att det är strategiskt viktigt att tilldelning av bidrag till idrottsföreningar villkoras av krav på att arbeta med den interna

organisationsstrukturen. Ett annat krav är att utveckla verksamhet för tjejer om det inte finns. Idrottskonsulenten i Almberget ser det som ett sätt att arbeta för att föreningarna får nytta av satsningen på lång sikt, då organisatoriskt stabila föreningar som når till både flickor och pojkar bedöms ha större möjlighet att finnas kvar över tid.

Företrädare för lokalt baserade föreningar bekräftar att de särskilt uppskattar möjligheten de fått genom Idrottsklivet att stärka sina inre strukturer. Ordföranden för Bokäng FK menar att de blivit trovärdigare som förening tack vare det interna arbetet de gjort genom *En bättre väg*, Svenska fotbollförbundets benämning av arbetet de gör inom Idrottsklivet: ”Där har vi fått medel för att bli kvalitetsklubb. Det har gjort att hela styrelsearbetet, hela verksamheten har kvalitetssäkrats. Styrelsen är mer trovärdig. Vi kan gå in i större projekt och jobba, vi kan bli en förening på allvar.”

Att svaga interna föreningsstrukturer kan ställa till det för lokala idrottsföreningar omnämns också av flera föreningsföreträdare. Ordföranden för Almberget BK, som själv var med om att starta föreningen i området några år tidigare, beskriver att de under de första åren ofta fick betala böter till sitt idrottsförbund, då de skickade in matchprotokoll eller betalade domaravgifter för sent. Då han inte själv var kassör var det i början inget han var medveten om, men han kom med tiden att upptäcka att omfattningen av de böter föreningen hade betalat skulle kunnat bekosta en halv administrativ tjänst i föreningen.

” Och så en dag satt jag med en annan person från en annan klubb som skulle hjälpa mig att kolla igenom ekonomin. (...) Och så kollade jag den och sa, shit, nu har jag betalat [summa pengar] till förbundet. Det är nästan en halvtidstjänst i en förening. ”Har inte förbundet tänkt någon gång att sluta skicka böter och i stället serva er?” ”Hjälper de er?”, jag bara: ”Nej, de har aldrig varit här. Aldrig någonsin.”

När han tänker på det i efterhand menar han att situationen till stor del uppstod på grund av att de var unga och oerfarna. Men han kan inte låta bli att tänka på varför idrottsförbundet inte reagerade på att de betalade böter så ofta. Det är mot bakgrund av denna erfarenhet som han menar att han särskilt uppskattar Idrottsklivet och det stöd som bidrar till att föreningen kan stärka sina interna strukturer.

Att skapa låga ekonomiska trösklar för inträde och att stärka föreningarnas inre strukturer, kan sägas vara praktiker som mest berör föreningarnas interna arbete, hur de strukturerar sin verksamhet. De praktiker som presenteras i det följande handlar mer om arbetet som görs utåt, till exempel för att synliggöra den egna verksamheten för barn, ungdomar och föräldrar i området. En praktik som möjliggör detta är deltagande i lokala evenemang.

Delta i lokala evenemang

Anordnandet av lokala evenemang återkommer i intervjuerna som en viktig praktik för etableringen av idrottsföreningar i strukturellt missgynnade områden. Idrottsföreningar och andra lokala aktörer går ihop för att anordna ett evenemang som ger områdets barn och ungdomar chansen att prova på idrotter de annars inte skulle komma i kontakt med. Idrottskonsulenterna beskriver

anordnandet av dessa evenemang som en praktik som gör idrottsföreningar synliga i området och sänker tröskeln in i nya idrotter för områdets barn. Evenemangen ordnas ofta i samband med skollov, vilket också har betydelse då många familjer inte har råd att resa bort över loven. Även föreningsföreträdarna betonar att evenemangen är viktiga för att nå ut lokalt och skapa kännedom om verksamheten. Flera framhåller dessutom att de uppskattar möjligheten att nätverka med andra föreningar och lokala aktörer.

Enligt idrottskonsulterna i Bokäng är det en utmaning att få idrottsföreningarna under dessa tillfällen att tänka mer på vad som ska hända sedan, i stället för att lägga allt fokus på att göra det möjligt för barn och ungdomar att prova på just deras idrott:

” Jätteviktigt att aktiviteten är kul, för annars spelar det ingen roll. Om de inte tyckte det var en rolig aktivitet så kommer de ändå inte vilja komma till föreningen. Men vill de komma till föreningen, då behöver vi ha haft en person som har varit på plats och så här: ”Hej!”. Pratad med varenda person. (...) Att man fångar upp verkligen och så: ”Så här fungerar det. Ni kan ringa mig om det är någonting.” Alltså att man får en personlig kontakt med någon.

Enligt denna idrottskonsulents erfarenhet räcker det inte att skapa tillfällen då barn och ungdomar kan prova på nya idrotter i de valda områdena och ge dem en broschyr om föreningen och träningstider. Detta måste kompletteras med en kommunikation som kan beskrivas som mer personlig, social och direkt.

Den lokala förankringen är även viktig när det ordnas lokala event. Ordförande för Almberget BK, som har varit med om att utveckla ett mycket uppmärksammat lokalt event i sin stad, delar många tankar om vad som bidrar till att skapa lyckade idrottsevenemang i området. Han menar att det är viktigt att kombinera prova på-verksamhet med någon sorts belöning, exempelvis möjligheten att vinna något, som en t-shirt. Han utvecklade själv ett koncept där barnen fick ett stämpelkort som stämplades varje gång de provade på en idrott. När de fått ihop tre stämplor på kortet, efter att ha testat tre idrotter, belönades de med korb med bröd, och vid sex stämplor med en t-shirt. Detta system var tänkt att möjliggöra för barnen att testa olika idrotter, men också att uppmuntra dem att göra det i grupp. Det var också ett system som han utvecklade utifrån erfarenheter från sin barndom i området:

” För att jag minns ju mig själv. Jag gick i fotboll och jag kom till basket för att alla mina vänner började i basket. Och jag tänkte, tänk dig alla barn som kommer till ett event. Anledningen till varför fotbollen alltid blir fullsmockad. Det är för att alla deras vänner spelar fotboll. Så jag sa att om vi kör entimmes pass och om de får ett stämpelkort, då kommer vännerna som spelar fotboll också spela basket med den som vill spela basket. Och då kommer de på riktigt veta vad de vill göra.

Citatet synliggör hur lokala aktörers erfarenheter kan bidra till att utveckla evenemang som faktiskt når områdets barn och breddar deras möjligheter att prova olika idrotter. Samtidigt pekar ordföranden i Almberget BK på en övergripande utmaning i arbetet med lokala evenemang: frågan om vem som styr

över utformningen av innehåll, tidpunkt och kontaktade medarrangörer. Han problematiserar en utveckling där det event-koncept han var med om att skapa med stöd av RF-SISU, gradvis har tagits över av denna organisation. Enligt honom innebär det att de lokala föreningarnas intressen inte alltid är vägledande för hur evenemangen organiseras.

Denna spänning är intressant och handlar ytterst om vilka aktörer som ska äga de lokala processerna som är tänkta att främja lokalt engagemang i idrottsföreningar. Det förefaller logiskt att om RF-SISU finansierar en aktivitet ska organisationen också styra över dess innehåll, eftersom den är ytterst ansvarig för dess genomförande. Det är å andra sidan inte bra för de lokala processerna, som är tänkta att främjas, om lokala idrottsföreningar lämnas med en känsla av att ha blivit överkörda och inte lyssnade på efter genomförandet av dessa lokala evenemang.

En praktik som har potential att minimera de spänningar som uppstår i liknande situationer är skapandet av rum för återkommande dialog och samverkan mellan lokalt engagerade aktörer. Dessa rum kan potentiellt bidra till att en större synkronisering mellan aktörer genom möjligheten att föra dialog under en längre tid kring gemensamma processer i lokalområdet.

Skapa rum för dialog och samverkan

Samverkan mellan lokala aktörer framträder genomgående i intervjuerna som en central faktor i arbetet med att stärka idrottsföreningars närvaro i de utvalda områdena. Samverkansbehovet aktualiseras på flera nivåer, dels i form av vertikala relationer, såsom samarbeten mellan kommunala aktörer och lokala idrottsföreningar, dels i form av horisontella relationer mellan föreningar verksamma inom samma område. Mot bakgrund av dessa olika samverkansnivåer är det inte förvånande att samtliga idrottskonsulenter lyfter fram främjandet av samverkan som en kärnuppgift i sitt arbete.

De rutiner som utvecklas för att främja samverkan, till exempel genom att skapa återkommande möten där lokala aktörer möts, utbildas och samverkar med varandra, lyfter idrottskonsulenter återkommande fram som en praktik de tänker fortsätta arbeta med lokalt i de utvalda områdena även när Idrottsklivet är slut. Idrottskonsulenten i Cederslätt menar att det är ett budskap som hon ser till att tydligt kommunicera till de lokala föreningarna:

” Det här är inget projekt. Det här är en satsning som vi kommer behöva, ett arbetssätt som vi behöver lära oss alla, att samverka och hur vi jobbar med det. Det säger jag alltid till föreningarna också. Och det tar jag första mötet: det här är inget projekt. Även om det verkar så, att det är en satsning som ska vara under den här tiden, så tänker vi längre än så.

Intervjumaterialet visar att särskilt idrottskonsulenterna identifierar en rad fördelar med att fokusera samverkan och dialog i sitt arbete, även om de hanterar områden som skiljer sig när det gäller föreningsidrottsliga förutsättningar. Idrottskonsulenterna i Bokäng menar att deras fokus på att skapa samverkan i området är en viktig del av den framgång de haft i arbetet med Idrottsklivet, då det från början inte fanns så många lokala idrottsföreningar i området:

” Utifrån att våra föreningar, alla utom Bokäng FK, kommer utifrån så tror jag (...) att i Bokäng har vi en jätteviktig samverkansroll, att vara de här brobyggarna mellan föreningarna och målgrupperna. Utifrån att vi samverkar med [Bostadsbolag], med [Barnrättsorganisation], med [Föräldraorganisation], med skolorna. Att liksom vår roll blir ännu viktigare att koppla ihop dem. Till skillnad från ett område som kanske har jättemycket föreningar. (...) Men här har vi ju välorganiserade starka föreningar som i stället ska etablera sig på ett nytt område och bygga relationer och få en långsiktig verksamhet.

Idrottskonsulenterna i Bokäng beskriver hur återkommande forum för samverkan mellan olika lokala aktörer har skapat ”korspollinering” mellan föreningar, till exempel när tjejer som deltar i ett lokalt tjejforum får möjlighet att bli ledare i det lokala fotbollslaget. Idrottskonsulenten i Cederslätt lyfter på liknande sätt fram skapandet av samverkansytor som extra viktiga för hennes arbete i Cederslätt, då det inte fanns någon lokalt förankrad idrottsförening när satsningen kom igång. Genom att se till att skapa ytor för samverkan har en koordinering av de idrottsföreningar som vill etablera sig i området underlättats: ”Vi har byggt broar mellan föreningarna för att kunna nå målgruppen och kunna jobba i ett specifikt område så att man inte dubbeljobbar i ett och samma område.”

Idrottskonsulenten i Dalsverket fokuserar systematiskt på att skapa en struktur av återkommande möten för idrottsföreningar i samarbete med kommunen. Han menar att detta arbetssätt bär med sig många fördelar. Dels är det möjligt för idrottsföreningar att få ett etablerat rum där de kan komma i kontakt med varandra och få samma information av till exempel ansvariga kommunala aktörer. Dels är det en form av kontinuerlig fortbildning och en fast punkt i tillvaron: ”Det möjliggör för föreningarna att, oavsett när de byter ut folk, alltid kunna få den här grundläggande utbildningen genom våra träffar. Vi kan alltid knyta relationer där. Så det är ju vårt sätt. Det är att ge föreningarna en konstant, eftersom de själva inte är det.”

De återkommande möten som idrottskonsulenterna anordnar med andra lokala aktörer är uppskattade av samtliga föreningsföreträdare. En ung ledare i Dalsverket HK beskriver dem som givande eftersom det är ”intressant att höra hur andra föreningar hanterar sina utmaningar och vad som kan förbättras tillsammans”. Verksamhetsansvarig i Almberget SK menar att hon gärna sett fler sådana möten, som enligt henne är viktiga för inspiration och erfarenhetsutbyte med föreningar som står inför liknande utmaningar. Även projektledaren i Cederslätt SK uppskattar möjligheten att samverka, inte minst kontakterna med kommunen och polisen som ”ger mycket” och bidrar till att föreningarna kan samordna sig och få vägledning i hur olika situationer kan hanteras.

Den uppskattning som föreningsföreträdarna ger uttryck för kretsar kring möjligheten att synka den egna verksamheten med andra, att stödja varandra vid tillfälle, att utbyta erfarenheter och tipsa varandra om hur olika utmaningar kan lösas.

Sociala relationer som grund

Att skapa en struktur för återkommande möten som främjar samverkan mellan bland annat kommunala aktörer och idrottsföreningar är i sig inte en

revolutionerande tanke. Idrottskonsulenten i Dalsverket berättar att kollegorna tyckte att de redan arbetade på det sättet när han lanserade idén om att satsa på detta format för att utveckla ett mer systematiskt arbete med Idrottsklivet. Idrottskonsulenten håller med om att själva formatet inte är nytt. Det som egentligen är det nya är att de samtidigt satsat mycket tid och energi på att skapa närhet till aktörerna i området genom direkt kommunikation och sociala relationer i stället för att enbart förlita sig på traditionella sätt att kommunicera:

” Vi skickar en inbjudan och så fastnar den på ett kansli. Och vi vet det, och det vet vi sen 30 år tillbaka. Då kan vi inte fortsätta ha den metoden. Och det är det jag har försökt visa i Idrottsklivet, att det där funkar inte i någon förening. I de här utsatta områdena är det ännu viktigare att vi står upp för någonting och är på plats och är tillgängliga. Tillgängligheten, uppmärksamheten vi ger och närvaro, allt det här.

Det är enligt denna idrottskonsulent lätt att skylla på de lokala idrottsföreningarnas ointresse när deras företrädare inte kommer till möten de bjuds in till. Men menar vidare att föreningarnas frånvaro också kan förstås som att idrottskonsulenter inte satsat tillräckligt på att skapa starka sociala relationer med de berörda föreningarna.

Idrottskonsulentens erfarenheter belyser en central aspekt i arbetet med att stärka idrottsföreningars närvaro i missgynnade stadsdelar. Att skapa utrymme för nödvändig samverkan mellan olika aktörer är i sig beroende av flera förutsättningar: att kommunikationen når fram, att de lokala aktörerna känner sig trygga i att delta, att mötena upplevs meningsfulla och att arrangörerna uppfattas som tillförlitliga. Detta förutsätter i sin tur redan etablerade relationer med ungdomar, föräldrar och föreningsföreträdare – relationer som måste byggas genom tillgänglighet, uppmärksamhet och närvaro.

Enligt idrottskonsulenten är detta arbete särskilt viktigt i missgynnade områden där segregationens negativa konsekvenser blir tydliga: många boende upplever en distans till majoritetssamhället och en känsla av att ständigt betraktas som ett problem. Denna erfarenhet – att känna sig positionerad som ett samhällsproblem – kan i sig utgöra ett hinder för deltagande och samverkan.

Mot denna bakgrund återkommer konsulenten till betydelsen av långsiktigt relationsbyggande, även i samarbeten med skolor och andra lokala aktörer där tid och närvaro blir avgörande för att skapa förtroende och hållbara samverkansformer.

Samarbete med skolor och andra lokala aktörer

I intervjuerna framgår det tydligt att samverkan med offentliga organisationer, företag och civilsamhällesorganisationer ofta är avgörande för att etablera idrottsföreningar i missgynnade bostadsområden. Samverkan kan i intervjuerna aktualiseras som en implicit faktor, till exempel när företrädare för lokalt baserade idrottsföreningar beskriver hur de lyckats etablera sina föreningar i respektive område. I dessa återgivning blir det tydligt att en viktig faktor till framgången är tidiga samarbeten med andra aktörer i områdena, ofta skolor och fritidsgårdar. Samverkan kan också nämnas explicit, som en avgörande faktor, till exempel när intervjuade framhåller lokala samarbeten som en förutsättning för att kunna arbeta hållbart i bostadsområdet. Det finns flera exempel på

hur idrottsföreningar samarbetar med företag för att sänka medlemsavgifter. Exempelvis kan Bokäng HK subventionera avgiften för sina yngsta medlemmar tack vare ett samarbete med ett detaljhandelsföretag. Det finns också många exempel på samarbeten med lokala civilsamhällsorganisationer, bostadsföretag och offentliga aktörer.

Samarbetet med aktörer som är lokalt verksamma är särskilt utvecklat hos de lokalt förankrade idrottsföreningarna. Ett sätt att förstå detta är att dessa föreningar ofta har en längre historia i området och över tid behövt hitta sätt att samarbeta med andra för att klara sig ekonomiskt. En tankegång som återkommer hos företrädare för dessa föreningar är att samarbeten med lokala aktörer har ett värde som överstiger det rent idrottsliga. Att hitta sätt att stärka den egna föreningen är en sak, men här fokuseras även på att stärka andra lokala aktörer genom föreningens verksamheter. Detta tankesätt är centralt för hur ordföranden för Almberget BK beskriver hur han medvetet försöker lyfta fram personer från lokalområdet i sina planer för framtida verksamhet i sporthallen:

” Jag har hittat två entreprenörer som ska driva ett hälsokafé. De ska göra smoothies och så vidare. Så de får typ göra ett minibageri/ kafé. De tränar på det entreprenöriella. Vi har ungdomsvårdare som får träna på sitt ledarskap. (...) Det är mer än bara basket, det är mer än bara idrott. (...) Alla behöver inte vara basketspelare. Men alla behöver ha en plattform, en trygghet och en plats där vi kan utveckla framtidens föreningar.

Lokala skolor och förskolor samt fritidsgårdar är de aktörer som konsekvent lyfts fram som viktigast att samarbeta med. Både idrottskonsulenter och föreningsföreträdare framhåller att dessa verksamheter, genom sitt uppdrag att nå områdets barn och unga, utgör en viktig ingång för föreningar som vill komma i kontakt med barn. Genom att besöka skolor och fritidsgårdar kan föreningar och konsulenter möta många barn samtidigt, något som föreningsföreträdare med stark lokal förankring återkommande framhåller som avgörande för deras arbete. I både Bokäng FK och Almberget BK finns dessutom tränare, ledare och styrelsemedlemmar som själva arbetar i de lokala skolorna eller fritidsgårdarna, vilket ytterligare stärker kopplingen mellan förening och närområde.

För föreningar som inte har möjlighet att bedriva verksamhet i området, ger ett samarbete med en skola möjlighet att komma i kontakt med barn på ett sätt som varit svårt annars. En ledare för Cederslätt SK förklarar att de medvetet utvecklat ett nära samarbete med idrottslärare och rektorer på Cederslättskolan då det inte finns någon simbassäng i Cederslätt: ”Vi har fått med barn och ungdomar från Cederslätt tack vare att vi har varit där och pratat med dem och även mött upp dem.” Att få tillfälle att möta barn i skolan vid flera tillfällen skapar också möjligheter att få barnen att känna sig trygga. Detta är något som ledaren medvetet arbetat med för att åstadkomma:

” Vi har pratat med eleverna, stått och hängt kvar lite, hängt lite med dem. Fått dem trygga, för det handlar mycket om när man pratar med äldre elever så är det en otrygghet att de ska åka. Även få åka till simhallen en bit bort själva, det kan vara svårt att få tillstånd av familjen. Och där gäller det att vi ingjuter och berättar om att det här är tryggt.

Flera föreningar som försöker starta en verksamhet i de utvalda områdena inleder ett samarbete med den lokala skolan. Samarbetet innebär att barnen kan prova på föreningarnas idrott under de timmar de annars skulle ha varit på fritidshemmet. Idrottskonsulenten i Almberget menar att det finns en viktig genusdimension i idrottsverksamheten som anordnas i anslutning till skoldagen, nämligen att den kan fungera främjande för flickornas deltagande. Flickor är särskilt underrepresenterade i idrottsverksamheter i strukturellt missgynnade områden, men när flickorna får prova på en idrott i detta sammanhang ökar chansen att de dyker upp eftersom deras föräldrar är trygga med upplägget.

Ett exempel på detta ges av projektansvarig i Bokäng HK, en förening som länge kämpade för att etablera sig i området och som till slut lyckades med det, genom att inleda ett samarbete med den lokala skolan:

” Jag skulle ändå säga att skolorna är de främsta resurserna. Där det finns både eldsjälarna, idrottslärare, kanske någon rektor, kanske någon pedagog, kanske någon förälder. Vill man nå så många som möjligt, vill man erbjuda så många barn som möjligt, så är ju skolan absolut överlägset bästa arenan att gå till.

Genom ett samarbete med den lokala skolan kan Bokäng HK erbjuda skolans elever alternativ efter skoldagens lektioner; i stället för att tillbringa tid på fritidshemmet kan de prova på handboll i skolans idrottshall. Detta gör det möjligt att låta barnen prova på en idrott som de inte är bekanta med, och över tid se till att de lär sig reglerna och utvecklar sina färdigheter i idrotten.

Företrädarna från föreningar som försöker etablera sig i området på detta sätt menar dock att det är svårt att få barnen att börja delta i föreningens reguljära träningsverksamhet därefter. Träningarna som erbjuds efter skoltid för fritidshemsbarnen får ibland mer karaktär av lek, och ledarna kan inte tvinga barnen att träna deras idrott eftersom själva deltagandet är frivilligt.

Svårigheten med övergången från prova på-verksamhet till reguljär verksamhet är ett problem som idrottskonsulenterna känner igen. Idrottskonsulenten i Cederslätt menar att lotsningen av barnen in i föreningen är ett gemensamt problem för alla prova på-verksamheter. I skolan beror det bland annat på att skillnaden mellan verksamheterna inte är tillräckligt tydlig för barnen: ”Det blir liksom ingen tydlighet i vad som är skola och vad som är aktiv och meningsfull fritid.” Idrottskonsulenten konstaterar kritiskt att prova på-verksamheter i vissa fall pågått länge utan att föreningarna utvecklat ett medvetet arbete kring lotsningen in i föreningen. Hon anser att det är en av de konkreta utmaningar som de måste utveckla medvetna praktiker kring: ”Jag försöker verkligen utmana föreningarna att tänka på nästa steg för att: ’Ni kan det här nu. Barnen har träffat er, de har sett er, de har skapat en trygghet. Vad är nästa steg och lotsningen in i föreningslivet? Hur gör ni det praktiskt?’”

Grundläggande utmaningar

Vid genomgången av de materiella och organisatoriska praktiker som enligt de intervjuade anses vara gångbara för att öka barn och ungdomars deltagande i föreningsidrott i missgynnade områden, synliggörs en rad utmaningar:

- områdets ekonomiska förutsättningar
- behovet av samverkan mellan aktörer som är aktiva i området och aktörer som vill börja verka där
- arbetet med att göra idrottsföreningen synlig i området och skapa tillfällen för prova på-verksamhet.

Det framgår också att flera praktiker förutsätter vissa sociala relationer för att bli framgångsrika. Denna sociala dimension av arbetet uppfattas av idrottskonsulenter och föreningsföreträdare vara betydande i just dessa områden. Att skapa evenemang som får barn att börja träna, och lokala forum för samverkan eller samarbeten med andra lokala institutioner, är exempel på nödvändiga organisatoriska praktiker. Samtidigt är det märkbart att sådana praktiker, i missgynnade områden präglade av territoriell stigmatisering och en upplevd distans till majoritetssamhället, också kräver förmåga att bygga tillit och etablera sociala relationer med lokala aktörer.

Sociala praktiker

Behovet av att satsa på sociala relationer och lokal förankring kan sättas i samband med ett antal samverkande faktorer som bidrar till att barn och ungdomar från missgynnade områden inte deltar lika mycket i avgiftsbelagd organiserad idrott (se kapitel 3). Att prioritera en social dimension kan ses som ett sätt att skapa social närhet både lokalt och i förhållande till institutioner och arenor som representerar majoritetssamhället. På så sätt kan föreningar bidra till att minska den upplevda sociala distansen till majoritetssamhället och sänka trösklarna för deltagande.

Detta är en tankegång som flera idrottskonsulenter och föreningsföreträdare utvecklar under intervjuerna för att förklara det sociala arbetets centrala betydelse i de utvalda områdena. Idrottskonsulenter i Bokäng reflekterar på följande vis om vad som måste prioriteras i satsningar som Idrottsklivet:

” Utifrån den avsaknad av tilltro till vuxna, avsaknad av förtroende till vuxna i skolan, misstro mot myndigheter, lågt valdeltagande till exempel så tror jag ju att det är superviktigt att de föreningar som jobbar där jobbar med frågorna. Och att det också kan vara ett steg i att stärka tilltron till vuxna. Alltså att vi behöver viktiga trygga vuxna i våra föreningar.

För dessa idrottskonsulenter är det viktigt att arbetet med att stärka idrottsdeltagande bland ungdomar i missgynnade områden också förhåller sig till de många utmaningar som de menar präglar ungdomars livsvillkor i dessa områden. De förklarar vidare att genom att delta i idrottsföreningar får ungdomar träna sig i att delta i ett positivt och meningsfullt socialt sammanhang och vara med och påverka. Detta främjar deras möjligheter att utveckla en demokratisk kompetens: ”Att man lär sig hur demokrati fungerar och att ens röst är viktig och har betydelse.” För att föreningar ska kunna vara ett sammanhang där områdets barn och ungdomar får utvecklas utifrån sina förutsättningar krävs en viss lokal förankring.

Säkra en lokal förankring

En god lokal förankring är en central förutsättning och en framgångsfaktor för att stärka idrottsföreningarnas närvaro i de utvalda områdena. Det menar i stort sett alla intervjuade föreningsföreträdare och idrottskonsulenter. Med lokal förankring avses föreningarnas sociala närhet till de boende, exempelvis i vilken utsträckning olika grupper i området känner till föreningen, hur etablerade föreningsföreträdarna är i lokalsamhället och hur synliga de är i vardagsmiljön.

De intervjuades resonemang om behovet av lokal förankring delas in i två huvudteman: Det första handlar om hur föreningar aktivt kan bygga nätverk och sociala relationer med boende och lokala aktörer, särskilt arbetet med att engagera föräldrarna. Det andra temat rör den förutsättning som möjliggör detta arbete: tid. Att etablera förtroendefulla relationer är tidskrävande, vilket inte alltid harmonierar med projektformens begränsade tidsramar.

Uppbyggande av sociala relationer och tillit

Den lokala förankringens främsta kännetecken kan förstås genom en aktörs sociala relationer till boende i området. Att ha en nära relation till människor som bor och arbetar i området framstår som den mest grundläggande resursen för ett arbete som ämnar stärka idrottsföreningars närvaro där. Idrottskonsulenter lyfter fram fördelarna med att medvetet satsa energi på att lära känna och bygga upp ett förtroendekapital med föreningar, organisationer och de som i området.

Enligt konsulenter är inhämtad kunskap om lokala aktörer en fördel för uppdraget. Idrottskonsulenter i Bokäng ser den tid de tillbringar med lokala aktörer eller i skolor och förskolor som en effektiv form av kompetensutveckling. Det är genom dessa möten de lär sig hur de målgrupper de är satta att jobba med förstår idrott och rörelse, vilka livssituationer de befinner sig i och därmed vilka behov de har. Idrottskonsulenter i Cederslätt utvecklar en liknande tankegång där inkännande sociala relationer beskrivs som ett måste för att navigera i områden som präglas av etnisk och religiös mångfald:

” Allt handlar om relationsbygge, förtroende, skapa trygghet, lyssna in och inte tro att vi har någon form av facit på hur det ska vara för målgrupperna, att de bör göra det ena och det andra, utan att faktiskt lyssna in målgruppen först. Vad är behoven? Och sen anpassa. (...) Och det är väl en erfarenhet som kanske inte många har, utan man tycker att nu får de anpassa sig till samhället. Vi vet att så funkar det inte utan vi behöver förstå dem innan vi kan hjälpa dem att förstå idrottsrörelsen och varför de ska komma in här.

Vikten av relationsbygge i området är i idrottskonsulentens resonemang kopplad till insikten att det i områden som präglas av etnisk och religiös mångfald inte går att utgå ifrån ett slags facit för vad som behöver göras. Idrottskonsulenter menar att hon i stället måste lyssna in för att förstå vad de verkliga behoven är. Att lyssna in för att förstå behoven kontrasteras till ett perspektiv som hon menar inte fungerar, det som utgår från ”att nu får de anpassa sig till samhället”. Det perspektiv som idrottskonsulenter förordar är med andra ord det motsatta till bristperspektivet som präglar den territoriella stigmatiseringen av de utvalda områdena och av de som bor där.

Utifrån denna insikt har idrottskonsulenterna systematiskt intervjuat föräldrar och ungdomar via skolor och familjecentral i området för att förstå vilka behov de själva formulerar. Det är en metod som bland annat synliggjorde för henne hur mycket ungdomar sätter värde på möjligheten att fortbilda sig för att inte ”hamna snett”. Detta ledde till att hon utvecklade en ledarutbildning för ungdomar från hela staden. Där får deltagarna, från olika stadsdelar, lära sig om att leda barn och unga, och samtidigt möta varandra genom gemensamma workshoppar. Under utbildningen träffar de även olika idrottsföreningar för att utforska hur de ska göra om de vill engagera sig i den föreningsverksamhet som intresserar dem.

En annan fördel med etablerade sociala relationer är att de gör det lättare att skapa nya sociala relationer i området. Idrottskonsulenterna i Almberget säger att hon medvetet satsat mycket tid på att röra sig i området, vilket gjort att hon i dag är ett ”namn” där: ”De flesta vet vem [Förnamn] från RF-SISU är. Vilket är bra. Då kommer man lättare in hos nya också sen.” Idrottskonsulenterna i Bokäng säger sig också vara välkända i området, vilket de kan använda för att agera brobyggare och underlätta kontakten mellan idrottsföreningar och boende i området:

” Om vi är på en lovaktivitet med de föreningar som är med i Idrottsklivet, och sen kommer det föräldrar som har träffat oss. Men de kanske inte har träffat föreningarna än. Men de har träffat oss genom [Skola] eller genom [Föräldraorganisation]. Då är de så här: ”Men dem har jag träffat och dem litat jag på. Och de går i god för de här idrottsföreningarna, för den här verksamheten.” Så blir det en lägre tröskel in.

Ytterligare en fördel är att det skapar förutsättningar att ta svåra och känsliga diskussioner med lokala aktörer. För idrottskonsulenterna i Dalsverket är skapandet av djupare sociala relationer någonting som han och kollegorna inte varit så bra på tidigare, men som han i dag ser som en förutsättning för att människor ska våga ”öppna sig om vad som helst” i missgynnade områden. Att de vågar det bedöms vara viktigt då idrottsföreningar verksamma i dessa områden kan hamna i komplexa situationer på grund av lokala utmaningar, till exempel socioekonomisk utsatthet och kriminalitet.

Idrottskonsulenterna bedömer att lokal förankring är en viktig faktor även för idrottsföreningarna i området. Idrottskonsulenterna i Almberget menar att hon kunnat se att föreningars lokala förankring gör skillnad när det gäller att få barn att börja träna i föreningen:

” Det vi har märkt som får barn och ungdomar till föreningen är den här lokala förankringen eller den lokala personen som man känner redan sedan innan. Det är mycket lättare för dem att komma in i en förening om det är någon som de har sett där eller som de hälsar på på gatan, eller som har varit en fritidsledare, än att det kommer in en helt annan förening som inte har varit i området överhuvudtaget. Vi märker jättestor skillnad där, för det är en trygghet för dem att veta vilka som är på plats.

Den trygghet och tillit som följer uppbyggda sociala relationer beskrivs här som en avgörande komponent för idrottsföreningar som vill vara verksamma i området. För föreningar som är framväxta i området är den lokala förankringen självklar och något de återkommande betonar vikten av. På frågan om vad en

ska tänka på när en vill stärka ungdomars deltagande i idrottsföreningar i missgynnade områden, svarar ordföranden för Bokäng FK så här:

” Man måste ha lokal förankring. Använder man någon typ av en projektledare eller någonting i det här, så är det jättebra om man gör det med lokal förankring. Det kan vara någon som kanske har varit ledare på en fritidsgård eller någonting sådant och sedan jobba tajt ihop med de aktörer som finns. Och det är ju då fritidsgårdar och sådana runt omkring.

För idrottsföreningar som vill etablera sig i området är den lokala förankringen något som måste byggas upp. Dalsverket BK är ett exempel på en förening som dragit igång en ny idrottsverksamhet i en F-6-skola i Dalsverket som ett sätt att nå barn i området. Efter lektionstid och under de timmar de brukar vara på fritidshemmet kan barnen gå till idrottshallen och träna handboll under lekfulla former. Upplägget gav dock ingen naturlig kontakt med föräldrarna. Verksamhetsutvecklaren för Dalsverket HK märker att det inte finns en självklar övergång mellan de lekfulla träningstillfällena föreningen erbjuder efter skolschemat, och deltagande i idrottsföreningens övriga verksamheter. Den skolverksamhet de satte igång är därför inte helt tillfredsställande, enligt honom.

Verksamhetsutvecklaren kopplar detta till det faktum att föreningen som helhet inte har en så stark lokal förankring i området, även om han själv har det. Ytterligare en försvårande omständighet är att handboll inte är en idrott som är särskilt känd bland barn och ungdomar i området. Under uppföljningsintervjun menar han att hans funderingar bland annat har lett till att han kontaktat föräldrar i området. Han vill gärna försöka få in deras perspektiv och resurser i föreningen, bland annat genom att erbjuda en plats i föreningens styrelse. Detta ser han som ett sätt att stärka föreningens relevans för området – dess lokala förankring.

Att nå ut till föräldrar

Föreningsföreträdare för de idrottsföreningar som genom Idrottsklivet försöker etablera sig i de valda områdena, vittnar genomgående om att föräldrar är den grupp som är strategiskt viktig att nå, men som är svåra att komma i kontakt med och engagera. Föräldrar är en relativt oanvänd resurs för idrottsföreningar i de valda områdena, till skillnad från det engagemang som föräldrar i andra områden visar.

Föreningsföreträdare som är flerspråkiga lyfter ibland fram detta som en fördel i vissa situationer, till exempel i samtal med föräldrar som inte talar svenska. Att behärska flera språk nämns dock inte som en avgörande faktor. En av ledarna i Bokäng HK, som vuxit upp i området och talar arabiska, säger att ”det är ju en pluspoäng. Så får man in någon där, någon förälder kanske eller så, som inte riktigt kan språket. Ja, men då finns jag tillgänglig där och kan prata arabiska om den personen kan prata arabiska”. Anledningen till att föreningsföreträdare lyfter föreningsföreträdarens flerspråkighet som en resurs är erfarenheten av att flera föräldrar de kommit i kontakt med inte behärskade det svenska språket så bra.

Vissa föreningar, som Cederslätt SK, arbetar medvetet utifrån ambitionen att både barn och föräldrar ska få träna på det svenska språket under träningstillfällena. De gör det genom att trycka på att all kommunikation ska ske på svenska. Ett stort

problem är dock den skriftliga kommunikationen med föräldrarna. Föräldrarna kan också ha svårt att hantera de administrativa skriftbaserade moment som de behövde gå igenom för att säkra medlemskap och träning i förening. En ledare i Cederslätt SK konstaterar att:

” Det är väldigt mycket formulär och det ska översättas och det blir inte rätt översatt. Jag själv som fyller i formulär som svensk medborgare, som uppväxt i Sverige, kan tycka att det är svårt att fylla i formulär från Skatteverket eller vad det nu är. Det är inte så himla lätt. Om du dessutom inte pratar språket och ska översätta det här så förstår jag att det kan upplevas väldigt svårt. Så där har vi en stor utmaning.

Framgångsrika praktiker med föräldrar

Det finns dock flera exempel på praktiker som gjort det möjligt för föreningar och idrottskonsulenter att komma i kontakt med områdets föräldrar. En praktik som flera lyfter fram är att samarbeta med lokala organisationer som på olika sätt riktar sig till just föräldrar. Verksamhetsutvecklaren för Almberget SK nämner att det kan finnas nyckelpersoner i lokala kvinnojourer som kan hjälpa till att sprida muntlig information om föreningens verksamhet direkt till föräldrar och barn som visat intresse. Detta beskrivs som viktigt i ett område där relativt många vuxna har svårt att ta del av samhällsinformation på svenska. Idrottskonsulenterna i Bokäng berättar att de valt att samarbeta med en förening som organiserar områdets mammor, för att nå ut med information om de lokala idrottsföreningarnas verksamhet. Att det är mammor som kontaktas beskriver de som extra viktigt då det ofta är just mammorna som följer barnen till idrottsaktiviteter.

Föreningsföreträdaren för Dalsverket BK, som i dag är etablerad och välkänd bland många i Dalsverket, berättar att de fick kämpa länge med att engagera föräldrar i verksamheten. Detta trots att både ordföranden och flera av ledarna bott i området, vilket enligt en tränare är ett faktum som skapar igenkänning och större förståelse för de förutsättningar som områdets föräldrar har:

” I och med att vi själva har en utländsk bakgrund behöver jag bara gå tillbaka ett par decennium för att se på mig själv och mina föräldrar. Det var ju samma sak för oss. Nu är ju jag assimilerad, jag kan ju språket och jag har inga svårigheter att min dotter spelar handboll och allting sköts via mejl. Det är papper och PowerPoint. Men mina föräldrar hade ju aldrig klarat det. De gjorde ju inte det heller.

När intervjun med denna tränare genomfördes börjar föreningens arbete med att utveckla en dialog med föräldrarna sakteligen resultera i ett större engagemang från föräldrarnas sida. Ett exempel som nämns är en avslutningsfest där föräldrar ombads bidra genom att baka kakor. Det ledde enligt tränaren till ett överflöd av mat och kakor under festtillfället: ”De hade bakat för 1 500 personer. Det var ju kaos här ute med fika, bröd, mat och läsk.”

Att skapa Messenger- eller WhatsApp-grupper nämns av företrädare för Bokäng FK och Dalsverket BK som en betydelsefull praktik för ett ökat föräldra-engagemang. Ett enkelt sätt, enligt företrädarna, som ger stora effekter. Ordföranden för Dalsverket BK menar att det är ett bättre sätt att kommunicera med

föräldrar än de mejl de skickade tidigare, då det möjliggör större interaktivitet mellan föräldrar:

” Det bästa jag har gjort under alla mina år, det är ju de här Messenger-grupperna jag har startat för föräldrarna. Med ett klick når du i alla fall 80 procent. De lär sig och jag får ju till och med hjälp om det är någon som inte förstår så kan någon somalisk mamma översätta till någon annan. (...) Det går lätt att kalla till föräldramöte och sådana saker.

Framgången med att skapa en Messenger-grupp för att förbättra kommunikationen med föräldrar bör inte förstås som bortkopplad från allt det andra arbete som föreningen redan gör. Att det lyckades hör säkerligen samman med andra faktorer, som att föreningens förankring hos barn och ungdomar i området redan var stark och att många av föreningsföreträdarna har en nära relation till området och till människor där.

Det finns dock ett par saker som är värda att lyfta fram i detta exempel. För det första valde Dalsverket BK att undersöka andra sätt att kommunicera med föräldrar då de märkte att det vanliga sättet att skicka ut information via mejl inte fungerade. Att de sökte andra sätt att kommunicera med föräldrarna pekar här mot en beredskap att anpassa praktiken till de förutsättningar som finns i området, i stället för att kräva att föräldrarna ska anpassa sig till föreningens tidigare praktiker.

För det andra ledde det nya sättet att kommunicera till mer interaktivitet mellan föräldrar. Detta gjorde det möjligt för föräldrar med andra modersmål att hjälpa varandra att förstå den utskickade informationen, exempelvis genom att översätta. Med andra ord kan föreningen få hjälp med kommunikationsarbetet genom de språkliga resurser som finns bland föräldrarna. Föräldrar får här möjligheten att vara aktiva kommunikativa subjekt tack vare sin flerspråkighet.

Ytterligare ett exempel på praktiker som bidragit till att idrottsföreningar lyckats komma i kontakt med föräldrar i området kan hämtas från Bokäng FK. Genom ett samarbete med den lokala fritidsgården och en kommunal mötesplats för föräldrar har föreningen utvecklat ett koncept där de under helgen bjuder de boende i området till festliga aktiviteter som också rymmer rörelseaktiviteter för alla åldrar. Medan barn och ungdomar spelar fotboll under översyn av föreningens ledare, kan vuxna och småbarn fika, spela bingo eller pyssla. När de små barnen är upptagna med att pyssla eller testa en idrott, passar föreningens ledare på att lära känna föräldrarna. Detta koncept beskriver ordföranden för Bokäng FK som en smärre revolution för deras ansträngningar med att komma i kontakt med föräldrar i området:

” Vi har ledare där och då kan vi helt plötsligt börja fånga föräldrarna, för då har vi ett forum där föräldrarna är närvarande. Och det är samma ledare som kommer från fritidsgården, som är ledare för föreningen, som är där också. Det där är ett sätt att göra en revolution på det tänk vi har, att gå vidare. Du måste hitta ett annat sätt att bedriva verksamheten.

En intressant aspekt med konceptet är att det vänder sig till hela familjer, till skillnad från till exempel prova på-tillfällen som bara vänder sig till barnen i

området. Konceptet kan exempelvis användas när föräldrarna inte tar kontakt med föreningen trots att barnen visar intresse att delta – behovet att närma sig föräldrar uppfylls samtidigt som man möter barnen. En annan intressant aspekt är att Bokäng FK i detta koncept använder sig av en mötesplats som gör det möjligt för personer i olika åldrar att befinna i lokalerna samtidigt och ägna sig åt parallella åldersanpassade verksamheter. Bokäng-exemplet kan därmed ses som en praktik som fungerar gemenskapsstärkande för de intergenerationella relationer som finns i området.

Både exemplet med Messenger-grupperna för att kommunicera och exemplet med evenemang som vänder sig till alla i familjen, visar hur lokalt förankrade föreningar, som länge kämpat för att komma i kontakt med föräldrar, lyckas göra detta genom att tänka utanför boxen. När de väl konstaterat att de inte lyckas få kontakt med föräldrar på traditionella sätt, till exempel genom att skicka mejl eller dela ut broschyrer, så experimenterar de med andra sätt tills de hittar praktiker som är mer anpassade till områdets förutsättningar. Detta kräver dock att det finns tid och möjlighet att testa nya praktiker tills en visar sig fungera och kan utvecklas vidare.

Tid som investeras i området

Det andra huvudtemat i resonemangen om lokal förankring är tid. Anpassningar till lokala omständigheter förutsätter tid och för att kunna bygga upp sociala relationer i området måste tid investeras på plats. Tidsdimensionen är en aspekt som lyfts fram av både föreningsföreträdare och idrottskonsulenter. Det är bara genom att medvetet lägga ned tid på att lära känna området och de lokala aktörerna som en djupare förståelse av den lokala kontexten kan uppnås. Idrottskonsulenterna i Bokäng säger att de behövde arbeta medvetet med det inom Idrottsklivet, trots att de redan hade en del kontakter i området:

” Vi är inte bara där för att vi har ett möte där, utan vi är där oavsett. Så vi träffar polisen och vi kan säga hej till dem och ”hur är läget?”. Och vi träffar föräldrar. Vi är med på lovaktiviteter även fast vi kanske inte alltid själva har någon aktivitet så är vi med där, både för att stötta våra föreningar och för att stärka våra sammanhang och bygga relationer.

För idrottskonsulenterna innebär valet att tillbringa mycket tid i området att de till exempel ser till att få tillgång till möteslokaler eller att de medvetet ser till att ”hänga” där en eller flera dagar i veckan. Det kan också handla om att genomföra återkommande besök hos berörda föreningar för att därigenom kunna etablera en starkare social relation. Idrottskonsulenterna i Dalsverket menar att han medvetet låter bli att prata jobb när han besöker lokala föreningar, för att i stället samtala om icke-idrottsrelaterade frågor som kan vara viktiga för dem han talar med:

” Jag har lagt mycket tid på att lyssna in, jag har inte gått direkt på kärnan utan jag har byggt relationer och pratar mycket. Just med [lokal somalisk förening] har jag pratat mycket om ”ja men nu har det ju varit Ramadan” till exempel, prata om det. Berättat om mina erfarenheter i länder jag har varit i, muslimska länder, och vad jag kan. Det är liksom grundläggande relationsskapande, liksom inte tassa på tå. Jag tror att vi ibland kanske är rädda och tror att om jag tar upp islam så kommer de bli arga liksom.

Idrottskonsulenten beskriver en process där just tiden som läggs ned för att bygga upp relationer är en förutsättning för att kunna ha öppna samtal, även i frågor som kan uppfattas som känsliga i andra fall. Idrottskonsulenten i Almberget har anpassat schemat till de boendes förutsättningar och behov:

” Jag brukar skoja om att jag ibland känner att jag är lite psykolog också, för att det kan ringas om nästan vad som helst. Men det är viktigt tycker jag, att man tar sig tiden att kunna prata med dem. (...) Jag måste finnas tillgänglig de tiderna de kan. Mina föreningar kanske inte har kanslisters anställda som kan träffas på dagtid. Utan då måste jag kunna finnas där på kvällarna och träffa dem när de har möjlighet.

Tid för att skapa relationer först, sedan verksamhet

Vikten av relationsbyggande beskrivs av idrottskonsulenterna i Bokäng som basen; deras arbete i området måste alltid utgå från det. Det skiljer sig från arbetet i andra områden där verksamheten kan starta efter att boende blivit informerade om vad som är på gång. Skillnaden mellan områden beskriver en av dem på följande sätt: ”Ja, i andra fall då kanske man tänker information och verksamhet och sen blir det relation. Medan här är det relation, verksamhet, sen information. (...) Man måste bygga upp tilliten innan man ens kan komma med 'det här och det här och det här'.” En intressant aspekt i deras fortsatta resonemang är att de sätter behovet av att lägga ned tid på att bygga upp hållbara relationer med lokala aktörer i Bokäng, i relation till den projekttrötthet som de menar finns i området hos många boende, då dessa har sett många projekt ”komma och gå” utan att lämna avtryck i området. Arbetet med att stärka deltagande i föreningsidrott bland barn och ungdomar måste därför, enligt dem, präglas av långsiktighet och tålmod, som en kontrast till det kortsiktiga tänkandet som präglat tidigare projekt i området:

” Jag tror att mycket är tålmod. För om man vill bygga upp någonting som är långsiktigt hållbart, ja men då tar det tid. Visst, vi säger att det ska gå snabbt att engagera sig. Ett sånt engagemang ska plockas upp fort. Men att bygga någonting, en verksamhet eller jobba med grunden i föreningen, föreningsutveckling ... Ju mer man jobbar med det och det får ta tid, desto långsammare eller svårare är det att rasera. Jag tror att något som bara slås upp så här fort, det går lika snabbt att rasera.

Även bland föreningsföreträdare framträder tid som en avgörande faktor för en lokal förankring. Bland de föreningar som försöker etablera sig i de valda områdena är det av naturliga skäl svårt att reflektera över hur viktig en lång närvaro i området är för att förankra föreningen lokalt. I de lokalt förankrade föreningarna är tiden däremot en faktor som nämns som en självklarhet, den långa närvaron i området gör det möjligt att vara relevant för de boende över generationer. Förankringen i området är för dessa föreningar inte längre något de behöver kämpa med, då de är närvarande i områdets sociala vävnad. Detta tar sig till exempel uttryck då tränare berättar att de tränade i föreningen som unga. I intervjuerna med de föreningsföreträdare som var med att bygga upp föreningarna, framgår det dock tydligt att närvaron i området inte var självklar från början, utan något de fick kämpa sig till. Ordföranden för Cederslätt FK, en förening som är väletablerad i missgynnade områden i den aktuella staden,

kommer tydligt ihåg hur föreningens i dag starka lokala förankring var något hon fick arbeta hårt för när hon startade föreningen, även om hon själv växt upp i området:

” Vet du, vi har varit där länge. Till en början gick jag personligen ut till skolorna. Flyers, dela ut information, via en klass, bra kontakt med lärarna. Så det har spridit sig. Nu behöver vi knappt marknadsföra, folk kommer. Och det är så man bygger upp det. Man får göra sina hundår i början, gå ut, verkligen kötta på. Men nu vet alla att vi gör det. Så det faller sig naturligt nu att folk kommer dit.

Främja ett inkluderande förhållningssätt

Ytterligare en social praktik som främjar barn och ungdomars deltagande i idrottsföreningar är ett inkluderande förhållningssätt. Centralt handlar det om hur ledare ska vara i relation till dem, det vill säga det förhållningssätt som är eftersträvansvärt att främja inom föreningen. Samtliga intervjukategorier, i samtliga utvalda områden, efterfrågar en inkluderande pedagogik som har särskilt fokus på att få barn och unga att känna sig välkomna, trygga och sedda.

För ungdomar handlar det mycket om tonen, om hur de blir bemötta, och om att få uppmuntrande kommentarer under träningspassen. På frågan om vad som fått dem att stanna kvar i sina respektive idrottsföreningar, kretsar ett återkommande svar kring känslan av att känna sig välkommen i föreningen. En ung kille som tränar i Almberget BK förklarar varför han valde att börja och sedan stanna kvar i föreningen:

” Ung deltagare: Ja, det var mycket kärlek. Tränaren välkomnade mig till laget. Alla var trevliga, hälsade och bara peppade mig. På träningen, om jag gjorde något dåligt, så sa de till mig att ”upp med huvudet och fortsätt bara”.

Intervjuare: Upp med huvudet, ja. Är det viktigt det där som du säger nu, att de är peppande?

Ung deltagare: Det är det jag tycker som är bäst. Ska du gå till ett lag, så ska du gå till ett lag som har mycket kärlek och respekt.

Det förhållningssätt som den unga killen uppskattar baseras på omsorg om varje enskild deltagare och beskrivs här med stöd av ord som kärlek, respekt och peppning. Det visar sig dock för det mesta vara svårt för de intervjuade ungdomarna eller föreningsföreträdarna att mer i detalj förklara vilka praktiker den önskvärda interaktionen mellan barn och ledare kan främjas genom. När ordföranden för Dalsverket FK pressas att ge exempel på vad han medvetet gör för att skapa en inkluderande stämning i de ungdomsgrupper han tränar, nämner han till slut att han försöker skaka hand med så många som möjligt innan träningen börjar, samt att han verkligen anstränger sig för att lära sig alla barnens namn:

” Jag kan namnen på alla. Ja, om jag inte kan namn på någon, då kan inte jag träna någon. Så att jag kan ha 90 stycken barn här ute, med 30 olika nationaliteter. Jag kan namnen på alla. Det är liksom någonting som hjälper mig väldigt mycket att nå fram till dem. Framför allt, de ser sig sedda när det är så pass stora grupper.

Den praktik som ordföranden ger exempel på bidrar till att skapa en inkluderande stämning i de ungdomsgrupper han arbetar med. Praktiken har flera intressanta aspekter som är värda att lyfta fram. Att kunna alla barns namn beskrivs av ordföranden som ett sätt att skapa en närmare relation till varje enskilt barn, även i stora barngrupper. Det är ett gediget arbete att memorera namnet på så många barn, en bedrift som också avslöjar hur mycket arbete han lägger ned i sitt engagemang som tränare. Det finns i hans utsaga även en tydlig dimension av erkännande och synliggörande av varje enskilt barn – att varje barn blir sett och bekräftat genom namnet. Ordförandens exempel kan ses som en pedagogisk praktik som utgår från behovet av att bekräfta barnen positivt både genom fysisk kontakt, genom att skaka hand, och genom det individuella erkännande det innebär att tränaren faktiskt kan ens namn.

Verksamhetsutvecklaren i Almberget BK lyfter också fram vikten av ett inkluderande förhållningssätt i idrottsföreningar, men betonar att det inte är något som förmedlas genom utbildning eller föreläsningar. Det är något som måste växa fram i vardagens återkommande interaktioner. Han beskriver det som en kunskap som inte går att teoretisera sig fram till, då den måste växa fram i själva görandet. Han liknar detta med bilkörning: ”Du kan lära dig att det finns ett dragläge, men tills du sitter bakom ratten och behöver hitta det så kommer du inte hitta dragläget.” Det är med andra ord i görandet som ett inkluderande förhållningssätt som bekräftar barnen och får dem att utvecklas positivt kan utvecklas.

Inkluderande förhållningssätt som motvikt till stigmatisering

Vikten av en inkluderande föreningskultur lyfts ibland fram mot bakgrund av de negativa erfarenheter ungdomar kan erfa i segregerade städer. Mycket kan oroa dem i deras vardag och det är inte självklart för dem att känna sig välkomna överallt. Dessa tankegångar är särskilt tydliga hos företrädare för lokalt förankrade idrottsföreningar, till exempel de unga intervjuade ledarna i Bokäng FK, som själva är från området:

” Det är också det här med det sociala, vi kör mycket på det för att vi vet själva hur det är när en ledare är snäll mot en, välkomnande, kan ha kul med en. Vi vet att det är viktigt för barnen, särskilt när det är mycket annat som finns. Så är det viktigt att man visar det sociala, att vi finns här också. Även utanför aktiviteter, vi som bor här, vi bor ju här i området, så vi träffar ju på barnen nästan varje dag, kanske här på gatan när man går.

Ett annat exempel kommer från mammor till barn som tränar i Dalsverket FK. De menar att barn tidigt lägger märke till den ”vi och dom”-mentalitet som finns i samhället, kopplad till segregation och ekonomiska förutsättningar, inte minst med avseende på vilka som har råd att träna och vilka som inte har det: ”Barnen själva känner till det, och det där vill man inte.” Det är av denna anledning som de uppskattar känslan av att alla håller ihop, vilken de menar präglar Dalsverket FK: ”Så det är därför vi är här. Inte bara ekonomin, att det här är ledare som håller ihop klubben, som håller ihop hela vägen. Det spelar ingen roll, vi är en klubb. Vinner, vinner tillsammans, förlorar, förlorar tillsammans. Den där känslan ska ett barn ha hela tiden.”

Ytterligare ett exempel på att denna praktik är avgörande ger mamman till en ungdom som tränar i Almberget BK. På frågan om vad hon tycker är viktigt

att tänka på hos idrottsföreningar som vill vara verksamma i området svarar hon: ”Svår fråga men jag skulle säga välkomna alla oavsett var du kommer ifrån, oavsett hur mycket pengar du har, oavsett hudfärg, språket. På något sätt kan man bryta den här segregationen och inte bilda det”. Mammans svar kan ses som en önskan om att hennes barn ska kunna känna sig välkommen i idrottsföreningen, då det inte alltid är fallet i andra sammanhang i staden.

Föräldrarnas svar fångar den kontextuella dimension som präglar idrottsföreningar verksamma i strukturellt missgynnade områden och belyser hur segregation ofta får negativa konsekvenser för barn som bor där (se kapitel 2). Det handlar om effekterna av skillnader i ekonomiska resurser, men även om effekterna av normer kopplade till hudfärg och språk, samt till ett ”vi och dom”-tänkande som utgår från bostadsområden och fysiska attribut som hudfärg.

Rekrytera ledare med rätt sociala kompetenser

Bra ledare är en nyckelfaktor i arbetet med att stärka idrottsföreningars närvaro i de valda områdena, särskilt för att skapa inkluderande föreningskulturer. Föreningsföreträdare och idrottskonsulenter menar att ledare intar nyckelpositioner då det är de som möter barnen. En grundläggande tanke är här att ledaren fungerar som en representant för föreningen, och måste agera som en positiv förebild för barnen i området. Av denna anledning uppskattar föreningsföreträdarna i alla utvalda områden de ledarutbildningar som erbjuds av både RF-SISU och respektive specialidrottsförbund.

Idrottskonsulenter och föreningsföreträdare lyfter fram vikten av att rekrytera och forma bra ledare – det är ju de som förväntas ta över föreningen i framtiden. De nämner RF-SISU:s utbildningar av nya ledare som en praktik som även efter att Idrottsklivet tar slut kommer generera effekter. Idrottskonsulenten i Cederslätt menar att ledarutbildningen ger ungdomar nödvändiga verktyg för att utvecklas inom föreningsidrotten som därmed stärker föreningarnas närvaro i området.

Verksamhetsutvecklaren i AlMBERGET BK är inne på samma spår vad gäller arbetet med att rekrytera ledare: ”För det här kommer ju hålla på i generationer och sen blir vi gamla och så måste de komma och ta över. Vi försöker ju få dem att sakta men säkert bli varma i kläderna för att eventuellt ta över våra roller.” Svårigheten att rekrytera ledare är också en av de faktorer som gör att vissa föreningar inte kan växa mer. Exempelvis menar idrottskonsulenten i Cederslätt att hon ser hur bristen på ledare leder till att barn och ungdomar måste stå i kö till vissa föreningar. Även en ledare för Bokäng FK, som var med om att grunda föreningen, identifierar rekrytering av ledare som en central utmaning för idrottsföreningar som vill etablera sig i missgynnade områden:

” De aktiva som kommer till oss ska ha ledare. (...) Varför ska de ledarna komma till en nybildad förening och börja från scratch när de kan gå till de etablerade föreningarna? Förstå mig rätt när jag säger det här. Att vara ledare i en förening där du ska jobba med, inte den fotbollsmässiga biten, utan mer med den sociala biten. En ung ambitiös ledare söker sig till idrottsrörelsen för att utvecklas som tränare i första hand. (...) De ledare vi har, det är inte lätt att attrahera dem in och säga ”varsågod, nu har du hand om ett gäng på 15 ungar som inte ens kan ställa sig i ett led”.

Denna äldre ledare sätter fingret på flera utmaningar som uppstår i arbetet med att rekrytera ledare till idrottsföreningar som startar verksamhet i missgynnade områden. En handlar om att duktiga ledare enligt honom gärna söker sig till etablerade föreningar för att kunna utvecklas som ledare. En annan utmaning är att ledare i idrottsföreningar av förklarliga skäl tenderar att fokusera på den centrala delen av verksamheten, det vill säga idrotten. Detta kan komma att krocka med behovet av att arbeta med de sociala behov som många av områdets ungdomar har. Enligt ledaren krävs det då en annan drivkraft än den som vägleder ledare i andra idrottsföreningar. En sådan drivkraft baseras inte enbart på viljan att förvandla barn och unga till duktiga idrottare utan fokuserar också, och ibland främst, på att främja en insocialisering av dem i samhället.

Ledare med fokus på det sociala arbetet

Föreningsföreträdare i alla områden berättar att de prioriterar de ledare som kan arbeta utifrån de behov som finns i området. Att kunna stödja och utveckla barnen i idrottsutövandet samt ha en förståelse för arbetet med rörelseaktivitet och vad som krävs av barn i olika åldrar, är viktiga kunskaper. Men det är inte enkom det som behövs. Ledarnas sociala kompetenser, det vill säga deras förmåga att få barnen att känna sig inkluderade, sedda och erkända, är lika viktiga. De måste också kunna fungera som ”en stabil vuxen att vända sig till och se upp till”, som verksamhetsansvarig i Almberget SK beskriver det. Det som efterfrågas är med andra ord ett ledarskap som fungerar utifrån det inkluderande förhållningsätt som tidigare lyfts fram som särskilt viktig praktik i områden som drabbas av territoriell stigmatisering. En central kompetens hos en ledare är enligt viceordföranden för Dalsverket FK förmågan att skapa respektfulla relationer med ungdomar:

” Jag tror att det viktigaste är att se ungdomarna som en människa som också kräver respekt, precis som du kräver det själv. Att behandla andra människor precis så som du vill bli behandlad själv. Det tror jag är den viktigaste delen för en ledare. Sen om den inte kan fotbollen till hundra procent, tycker jag då har en underordnad roll. Det viktigaste är: hur behandlar vi de här ungdomarna?

Denna etiska dimension är i dess överordnade betydelse i relation till den rent idrottsliga kompetensen ett återkommande tema när föreningsföreträdare resonerar om vad som krävs för att arbeta i de valda områdena. Inte minst i relation till att barn och ungdomar från missgynnade områden ibland kan uppvisa en hårdare attityd än barn och ungdomar från andra områden.

Att kunna hantera ett hårdare klimat bland barn

Föreningsföreträdare återkommer till att ledare måste kunna hantera ett hårdare språk och klimat bland barn och ungdomar i missgynnade områden. De behöver ha förmågan att skapa ett harmoniskt träningsklimat även när tonläget är högt. Föreningsföreträdare i verksamheter som försöker etablera sig i valda områden säger att den hårda tonen mellan barn och ungdomar var något överraskande i början. De hade behövt strategier för att hantera de situationer som uppstod. En ledare i Bokäng HK lyfter fram detta som en av de aspekter som hon finner skiljer sig mot tidigare erfarenheter av att träna barn i andra områden:

” Det jag har lärt mig de här gångerna jag har varit här så handlar det mycket mer om att få dem att samarbeta, få dem att vilja vara med varandra. Alltså det är mycket tuffare klimat, det är mycket tuffare språk. De skriker på varandra och vissa får inte vara med. Det kan jag märka är en skillnad, en ganska stor skillnad också. Och det har vi jobbat med.

Att det kan vara ett tuffare klimat att arbeta som ledare med barn och ungdomar från missgynnade områden är ett tema som återkommer i intervjuer i alla områden. Det är också ett fenomen som forskning intresserar sig för. Att många pojkar, och i viss utsträckning även flickor, i socioekonomiskt missgynnade områden, utvecklar så kallade tuffa attityder ses i denna forskning som ett sätt att hantera strukturell underordning och marginalisering. Detta understryker vikten av att förstå fenomenet ur ett strukturellt perspektiv, snarare än att tolka det som ett uttryck för individuella brister.⁵⁴ Mot denna bakgrund är det därför inte förvånande att social kompetens, som beskrivs som nödvändig för en ledare till barn och ungdomar i dessa områden, återkommande kopplas till förmågan att på ett bra sätt hantera ett mer stökigt arbetsklimat. Detta kräver i sin tur tålamod och respekt menar en ledare i Cederslätt FK:

” För barnen, när man jobbar i sådana här utsatta områden, man kommer höra saker som inte tycks vara bra ord. Så måste man ha tålamod. Att det tar tid att utveckla barnen. Att de ska bli snällare. De ska bli mer samarbetsvilliga. Det är respekten också. Du ska ha respekt för dina barn. Så du ska känna att du är en del av dem också. Inte bara att du är en tränare och de är barnen. Du ska känna att du är deras ledare också, inte bara en chef.

Föreningsföreträdare, särskilt från lokalt baserade idrottsföreningar men inte enbart, vittnar om att de i sitt arbete drivs av en känsla av identifikation med de barn och ungdomar de arbetar med. Detta kan även nämnas som en faktor som hjälper dem att hantera ungdomsgrupper som ibland kan bete sig ”jobbigt”. Verksamhetsutvecklaren i Almberget BK berättar att hans erfarenheter av att ha vuxit upp i området hjälper honom att bemöta barn och ungdomar som är intensiva och utåtagerande. Han påminner sig själv om att ”du har varit där en gång i tiden”. Det är en insikt som hjälper honom att vara tålmodig och skapa trygga relationer med barnen samt medvetet synliggöra varför alternativa sätt att bete sig skulle vara bättre för dem själva: ”Så här behövde du inte göra, så här hade du kunnat göra igen, så här gör man om man vill göra rätt.”

De tankegångar som verksamhetsutvecklaren ger uttryck för återkommer på olika sätt hos föreningsföreträdare verksamma i de valda områdena. Ordföranden för Cederslätt FK, som också själv växt upp i området, menar att en bidragande faktor till att det ibland är stökigare under träningspass med barn från missgynnade områden, är att föräldrar inte är lika närvarande i barnens träning som föräldrar i andra områden. Hon beskriver att hon själv haft tillfälle att leda träningar i områden där alla varit majoritetssvenskar och menar att närvaron av föräldrar bidrar till att barnen där sköter sig: ”Tänk dig om din pappa står bredvid dig, du vågar inte busa, du tänker att han står och tittar på mig. Men om du är där själv, du känner att du kan töja lite på reglerna.” Hon säger sig känna igen

⁵⁴ Se t.ex. Willis (1977); Hammarén (2008); Lalander & Sernhede (2011).

det ”mindsetet” från skoltiden, att vissa ungdomar var busiga i mötet med vuxna pedagoger. Det kunde var rätt stökigt i den klass hon gick, något som vissa lärare försökte bemöta genom att vara ”hårda” mot eleverna. Detta anser hon vara ett misslyckat sätt att förhålla sig till stökigheten som lärare:

” Jag tror inte på att man ska vara en polis för ungdomar, utan var lite mer *chill*, inte att du släpper undan, förstå mig inte fel, du ska ha dina regler. Men för att barnen ska följa dina regler, du måste kunna skapa en relation till dem, en tillit. Så att det handlar om att de här lärarna som var lite snällare, som kunde prata med en, lyssnade på en, man fick ett annat band till dem. Och det är det jag tror på, att skapa band till de här ungdomarna.

Mellan arvode och socialt kall

Frågan om arvodering av ledare är ytterligare en utmaning för idrottsföreningar verksamma i valda bostadsområden. Den aktualiseras återkommande i intervjuerna och gäller framför allt unga ledare, då äldre ledare ofta är frivilliga föräldrar till barn som tränar i föreningarna, och idrotter som fotboll och basket. Andra idrotter, exempelvis simning, har en tradition där ledararvodering är självklar.

Flera föreningsföreträdare och idrottskonsulenter har bestämda åsikter i arvoderingsfrågan. Till skillnad från andra praktiker som det råder stor enighet kring, till exempel vikten av att söka lokal förankring, synliggör frågan om arvodering av ledare en viss spänning. De skilda synsätten på arvoderingens betydelse utgår dock från en gemensam utgångspunkt: vikten av att beakta de ekonomiska förutsättningarna i socioekonomiskt missgynnade områden. Att socioekonomiska faktorer har betydelse för ideellt engagemang inom föreningslivet bekräftas även av en studie som genomfördes 2024 av Centrum för civilsamhällesforskning vid Marie Cederschiöld högskola.⁵⁵ Studieresultaten visar bland annat att det ideella arbetets omfattning och struktur inom civilsamhällets organisationer varit relativt stabila i Sverige under de senaste decennierna. Sannolikheten för ideellt engagemang samvarierar dock med faktorer såsom utbildningsnivå, stabil inkomst genom förvärvsarbete, studiestöd eller pension samt familjesituation, exempelvis att ha barn.

Även om samtliga synsätt på arvodering utgår från behovet av att ta hänsyn till de socioekonomiska förutsättningar som råder i missgynnade områden, skiljer de sig åt i hur detta tolkas i relation till arvodering av unga ledare. Arvodering beskrivs av vissa röster i negativa termer, som en praktik som innebär en ekonomisk stress för lokalt förankrade föreningar eller som en praktik som motverkar fokuset på den sociala dimensionen hos unga ledare. Andra röster beskriver arvodering av unga ledare i positiva termer, som ett strategiskt stöd till ungdomar som inte kommer från resursstarka hem och som ett incitament till att de inte hamnar i destruktiva sammanhang. Dessa olika perspektiv på arvoderingspraktiken presenteras närmare i det följande.

⁵⁵ Lundberg, Henrekson & Essen (2025).

Arvodering som hinder för djupare socialt engagemang

Arvodering av ledare beskrivs av idrottskonsulenten i AlMBERGET som en ekonomisk börda som tynger många föreningar i missgynnade områden:

” Det går åt ganska mycket av en förenings ekonomi om de ska arvoda sina ledare. (...) Kan man då inte få folk att förstå vikten av det ideella engagemanget kommer många att förlora sina ledare. Därmed kommer föreningarna inte kunna ta emot de barn och ungdomar som vill in i föreningen. Så det är viktigt att man ser att man gör stor nytta inte bara i föreningen utan i samhället i stort om man hjälper till som ledare eller på något annat sätt.

Enligt denna idrottskonsulent kan arvodering av ledare med andra ord stå i vägen för en långsiktig utveckling av föreningar som är belägna i strukturellt missgynnade områden. I stället för arvodering borde föreningar uppmuntra det viktiga samhällsarbete de gör som ideella ledare. Arvoderingspraktiken framstår här närmast som något som sätter käppar i hjulet för föreningars sociala engagemang. Det är av denna anledning som idrottskonsulenten föreslår att föreningar borde hitta andra sätt att ersätta de unga ledarna för sitt engagemang, till exempel sänka deras träningsavgifter eller inkludera dem i planering för att främja deras känsla av att vara betydelsefulla för föreningen. Verksamhetsutvecklaren i AlMBERGET BK utvecklar en liknande tankegång men med fokus på de krav som många ungdomar har på sig att bidra ekonomiskt till hushållet. I ett sådant sammanhang, menar han, är det svårt att förvänta sig att de ska engagera sig ideellt:

” För här sker *allt* ideellt. Det är en av utmaningarna till att rekrytera både ledare eller utövare av sporten. Sen får man få dem att se en annan sorts värde i förening, att de lär sig sammanhållning i grupp och att de har något att se fram emot, något att längta till när de kommer hit. Det är det vi försöker skapa.

Den sociala dimensionen som verksamhetsutvecklaren beskriver innebär att föreningen skapar ett värde som kompenserar för det faktum att ungdomarna inte kan tjäna pengar på sitt engagemang som ledare i föreningen, ett värde som trots att inget arvode utgår, får dem att längta till föreningen. Viljan att delta ska baseras på det sociala sammanhang som föreningen erbjuder och dess betydelse för områdets ungdomar.

Även företrädare för föreningar som är ekonomiskt starka men baserade i andra områden nämner arvoderingar som en utmaning för deras försök att etablera sig i områdena på lång sikt. Deras utmaning har dock en annan karaktär. Projektansvarig för Bokäng HK förklarar att de tack vare stödet från Idrottsklivet arvoderar de ledare som är verksamma i Bokäng. Ledarna spelar i en ganska hög division, vilket under intervjun lyfts fram som en fördel därför att de kan vara förebilder när barnen möter idrotten. Men att de arvoderas för sitt engagemang beskrivs också som en utmaning på lång sikt: ”Om det här nu inte skulle finansieras av medel från RF. Vad är det som säger att våra instruktörer vill göra det här på ideell basis?” Projektansvarig för Bokäng HK menar därför att de behöver tänka om när de rekryterar ledare, och hans förhoppning är att så småningom kunna rekrytera lokala ledare från de nya barngrupperna de arbetar med i området.

Verksamhetsutvecklaren i Dalsverket HK utvecklar många liknande tankegångar kring arvoderingen av deras unga ledare inom den verksamhet som utvecklats för barn från fritidshemmet på en lokal F-6-skola. Föreningen försöker etablera sig bland ungdomar i området, men saknar ledare som kommer från området. Enligt verksamhetsutvecklaren bottenar beslutet att ge de unga ledarna arvode i en rädsla att de unga ledarna som kommer från andra delar av staden annars skulle tacka nej till uppdraget. Han ser att praktiken med att arvodera dem har sina problem, då det enligt honom skapar ”en förväntan av att jag får betalt” för den tiden som ska läggas på att leda barnens aktiviteter. Tiden de lägger ned görs inte främst utifrån ”ett engagemang i samhället där vi vill jobba med alla”, utan utifrån att det får en ersättning för det arbete och den tid de lägger ned.

Arvodering som ett strategiskt verktyg i missgynnade områden

De flesta av resterande idrottskonsulenter och föreningsföreträdare beskriver praktiken att arvodera främst som ett viktigt verktyg vid rekrytering av ungdomar som ledare till föreningar verksamma i missgynnade områden. De gör det utifrån en förståelse av att denna praktik måste sättas i relation till de ekonomiska förutsättningar som finns bland områdets ungdomar.

Idrottskonsulten i Cederslätt argumenterar för att det är viktigt att arvodera ungdomar som engageras som ledare i missgynnade områden, i synnerhet när de själva bor där, då praktiken kan bidra till att ungdomar väljer att stanna kvar i föreningen. Hon menar även att det inte rör sig om stora summor för ungdomarna: ”För det handlar om att de kanske kan unna sig en kebabrulle tillsammans med alla andra ungdomar en gång i veckan av den här arvoderingen.” Idrottskonsulten känner till problematiseringen av arvodering till ledare, att det är en praktik som hotar ett djupare ideellt engagemang. Hon anser dock att det är viktigare för föreningar verksamma i missgynnade områden att förhålla sig till den socioekonomiska verklighet som dessa ungdomar lever i:

” Jag kan också tycka så här, när det kommer till bostadsområden där den socioekonomiska utsattheten är så pass påtaglig, så ser jag det som en självklarhet nästan. Jag tycker att det är deras rättighet att dels bli aktiva men också få en liten slant, en symbolisk slant bara för att vi ska hålla dem inom idrottsrörelsen. Så jag tror inte att våra utsatta områden på något sätt kommer att utmana ideellt idrottande.

Ordföranden för Bokäng FK utvecklar tankegången, men med viss variation. Han menar att arvodering av ledare ska begränsas till de sociala aktiviteter som föreningar som vill vara verksamma i områden som Bokäng arbetar med. Detta behövs enligt honom då det för många ungdomar är första gången de får ett betalt arbete. Dock skiljer han mellan de sociala aktiviteter som föreningar gör där ungdomar från området är arvoderade, och träningen av deras ”riktiga lag”:

” Vi har ju byggt upp vår förening på arvodering, men nu när vi blir riktiga lag, de lagen, där är ju ledarna inte arvoderade. Utan det är ju ideella krafter som kommer. (...) Så vi har dels en arvoderad del där vi jobbar med den sociala verksamheten, det vill säga den som inte är lokstödsberättigad, det vill säga att vi gör sommarlovsaktiviteter, lovaktiviteter och annat. Men i själva föreningsrörelsen där vi får LOK-stöd, där får vi bidrag som vilken förening som helst. Där är ledarna ideella.

I ordförandens resonemang ses arvodering som ett verktyg för att bygga upp en förening i missgynnade områden. Arvodering blir alltså ett medel för att förmå ungdomar att engagera sig i föreningen. Tanken är att de unga, genom att arbeta med föreningens sociala aktiviteter, ska få upp ögonen för ideellt arbete, insikter som kan underlätta övergången till ett ideellt baserat engagemang.

En ledare i Cederslätt FK bekräftar denna möjliga utveckling när han berättar att han först bara tänkte på pengarna när han blev erbjuden att vara ledare i en idrottsförening i området. När han sedan fick möjlighet att lära känna andra föreningsaktiva personer och delta i ledarutbildningar, började han engagera sig i idrottsföreningen och även i andra föreningar. Dessa erfarenheter fick honom att se och uppskatta den sociala och ideella dimensionen som finns i idrottsföreningar, en dimension som han i dag bedömer vara viktigare än arvoderingen som först lockade: ”Men efter ett tag insåg jag att det inte bara handlar om pengar. Det handlar om att du ska själv ha kul, ha aktiviteter, ha kul med barnen, lära dig, bygga upp människorna till framtidsmedborgare. Så det förändrade mig.”

Även om de ovan redovisade resonemangen kring praktiken att arvoda ledare skiljer sig en del åt, finns det en gemensam utgångspunkt som alla utgår från: fokus ska främst vara på föreningarnas sociala dimension. Detta ligger i linje med resultaten från Ungdomsbarometerns studie om ungas ideella engagemang inom idrottsrörelsen, genomförd 2021–2022 på uppdrag av Centrum för idrottsforskning.⁵⁶ Studien visar bland annat att engagemang i idrottsföreningar är den vanligaste formen av organisering bland ungdomar. Vidare framgår att det som ungdomar främst värdesätter i idrottsföreningar, och andra organisationer, är gemenskapen och det sociala sammanhang som föreningarna erbjuder, även om frågor om ersättning inte är oviktig.

Satsa på socialt stärkande aktiviteter

Betydelsen av den sociala dimensionen återspeglas även av den vikt som läggs vid icke-idrottsrelaterade aktiviteter. Idrottsföreningar ska bedriva träning och tävling, men inte enbart – de ska vara socialt inkluderande också. De sociala behoven bland barn och ungdomar är så påtagliga att de flesta föreningar har utvecklat praktiker för att möta dem.

En grundläggande tanke är alltså att föreningar i missgynnade områden fyller en bredare social funktion än den rent idrottsliga. De stödjer barn och unga i att navigera i samhället. Föreningsföreträdare beskriver engagemang i föreningslivet som ett sätt att lära sig delta i något större än själva föreningen och därigenom stärka ungas möjligheter att delta i samhället i stort. Detta perspektiv utvecklas av ordföranden för Bokäng FK som reflekterar över hur föreningar kan bidra till att motverka de negativa effekter som stadens etniska boendesegregation har på ungdomar:

” En förening kan vara ett sätt att få ett engagemang för någonting och känna att jag har en betydelse. Känner du att du har betydelse i ett samhälle, då vill du också delta i samhället. Det är min uppfattning och där har föreningarna, de framtida föreningarna, nya typerna av föreningar, vilket jag tycker att Bokäng FK är, det är där vi ska vara starka. Vi ska sätta människor i kontexter där de känner sig betydelsefulla och där de bidrar till de samhällsvärden som finns.

⁵⁶ Åkerström (2025).

I linje med dessa tankar beskriver ordföranden hur de arbetar med att få in ungdomar och föräldrar som ledare och som styrelsemedlemmar i föreningen. Att boende i området också lär sig att ansvara för själva föreningen fyller ur detta perspektiv en större funktion än bara föreningsorganisatoriskt. Det är också kopplat till en tanke om hur föreningar kan vara ett verktyg för inkludering av grupper som marginaliseras i segregerade städer. Dessa tankegångar utvecklas även av andra föreningsföreträdare. Verksamhetsutvecklaren i AlMBERGET BK förklarar att det finns en medveten tanke bakom de icke-idrottsrelaterade aktiviteter de har med ungdomar i föreningen, som går ut på att stärka barnens förankring i samhället:

” Vi brukar ha olika aktivitetsdagar, antingen internt mellan oss, eller så har vi det med våra sponsorer, där vi går och träffar dem. Där de kommer och besöker oss, de får se vår verklighet. Vi går på studiebesök till deras företag, deras kontor, där vi försöker visa att det finns en annan väg för barnen. (...) För att idrotta och att komma till de nivåerna där det drar in pengar, det är inte alla som lyckas med det. (...) Så därför försöker vi lyfta andra möjligheter för dem. Gör man ett bra jobb, gör man rätt för sig, då har man möjlighet att komma och jobba i företag som dessa som vi går och besöker.

Den tydliga medvetenhet som finns hos denna verksamhetsledare, om vikten av att anpassa föreningens aktiviteter till områdets ungdomars behov, handlar här om att skapa en större närhet till delar av samhället som ungdomarna annars kan uppleva som långt borta. Liknande tankegångar uttrycks av unga ledare i lokalt förankrade föreningar. Att leda barn och ungdomar är för de unga ledarna i Bokäng FK inte bara en fråga om att träna dem i fotboll, utan tydligt kopplat till en ambition att stödja barnen i att själva kunna navigera i samhället:

” Du behöver inte vara bästa ledaren. Du ska vara den som tycker om att jobba med barn. Känna att du vill påverka. Inte bara känna att du vill tjäna pengar för att vara här. Det är vissa föreningar, de tar in ungdomar som ska jobba som tränare. De jobbar för pengar. De jobbar inte för att hjälpa barn. Men vi här försöker ändå att ta in ungdomar som vill jobba med barnen, lära sig, hjälpa till i samhället.

Sociala aktiviteter för att stärka social sammanhållning

Tanken om att idrottsföreningar verksamma i missgynnade områden inte bara ska ha fokus på själva idrottsträningen kan också artikuleras genom att betona betydelsen av icke-idrottsrelaterade aktiviteter som stärker sociala relationer mellan de som deltar. Dessa sociala aktiviteter – samla barnen för att äta pizza, spela videospel, ha julmiddagar tillsammans med föräldrar med mera – beskrivs återkommande som viktiga för att odla en vi-känsla inom föreningen. Enligt föreningsföreträdarna främjar icke-idrottsrelaterade praktiker goda relationer med barnen och även med deras föräldrar – ett fokus som de ofta beskriver som lika angeläget som träningsmomenten. Verksamhetsansvarig för AlMBERGET SK beskriver vad idrottsföreningar ger barnen i området, som inte andra organisationer kan erbjuda:

” Att man har en helt annan syn och fokus på att skapa relationer. Både med de barn och ungdomar och vuxna man möter men också med dem runt omkring. Till exempel när vi har barn så har vi mycket kommunikation med föräldrarna. Med de som har varit hos oss som är lite äldre, från att de är ungefär kanske 10 år, har vi även andra lära känna-aktiviteter och teambuilding. (...) Det är inte bara själva simningen utan att man även har kul ihop och skapar gruppkänsla och skapar meningsfullhet.

Att idrottsföreningar som arbetar med barn och ungdomar från missgynnade områden har möjlighet att utveckla en verksamhet som har relationsskapande i centrum, inte bara med barnen, utan även med deras föräldrar och andra i barnens miljö, ses som ett viktigt verktyg för att motverka segregationens effekter i staden.

Ordföranden för Cederslätt FK är ett annat exempel på föreningsföreträdare som lyfter fram denna typ av icke-idrottsrelaterade praktiker som viktiga för deras förening. Det är en förening som hon själv grundade med det explicita syftet att skapa ett sammanhang som kunde stärka områdets tjejer genom idrott:

” Till exempel har vi läxhjälp en timme innan träning. Så att tjejerna ska komma dit en timme innan träning. Ibland har vissa sagt ”men jag har inga läxor, jag behöver inte komma”. ”Fast jo vi vill ändå att ni kommer.” För det kan vara så att vi gör, att vi pratar om något annat i det tillfället. Så att vi vill ju gärna att tjejerna ska komma en timme innan, bara för att vara med varandra. Och vi märker att i början kan det vara svårt, men med tiden så känner de att ”det här ger oss något, vi tycker det är kul”.

I intervjuer med föräldrar blir det tydligt att de uppskattar just dessa sociala aktiviteter. De beskrivs ibland som avgörande för deras barns deltagande, till exempel av mamman till ett barn som valt att fortsätta träna simning i Almberget SK:

” Det kan vara att de på sportlov så hittar de på saker, att man går och bowlar tillsammans, man bakar tillsammans, man hyr hallen här i [Stadsdel] och får komma hit och göra lite annat förutom att simma. Det har gjort att min dotter, en period var hon inne på att nu vill jag inte simma längre. Sen så bytte hon grupp och så började [Tränare] mer med de här sociala aktiviteterna. Hon blev kompis med fler i gruppen och det gjorde att hon kände sig motiverad att fortsätta.

Mamman till en ungdom i en annan klubb i samma område, Almberget BK, lyfter även hon fram denna klubbs sociala verksamheter som något hon finner särskilt positivt med klubben – i synnerhet den läxhjälpverksamhet som denna klubb anordnar som stöd till områdets barn, samt de många samtal om olika ämnen som ledarna regelbundet har med barnen.

Den sociala dimensionen i föreningens verksamhet relateras även av föreningsföreträdare till möjligheten att hålla ungdomar borta från destruktiva sammanhang i området. Ett exempel på detta är en ledare för Dalsverket FK, som själv växte upp i Dalsverket och som har fotboll som ett av sina största intressen i livet. Men det är inte fotboll som är det viktigaste för hans engagemang i föreningen:

” Jag är intresserad av fotboll. Jag kollar på fotboll. Jag har själv spelat fotboll och det är roligt att vinna matcher och så. Men samtidigt så är vi ju allihopa en del av det här samhället. Och så som utvecklingen har sett ut det senaste decenniet så känner jag i alla fall ett större ansvar än bara fotbollen. Jag brukar säga att kan jag bidra till att en två unga personer inte hamnar i kriminalitet, det är ju värt ganska mycket (...) om vi ska liksom prata ekonomiska termer. Det är ju hiskliga summor det handlar om, om en person blir kriminell.

På liknande sätt bekräftar ungdomar i föreningarna att det är de sociala aktiviteterna som de uppskattar mest, då det stärker gemenskapskänslan i laget. ”Om du spenderar mer tid med laget och gör grejer utanför träningen, då stärker det allas relation”, som en ung deltagare i Dalsverket FK uttrycker det.

Diskussion: Förankring som nyckel till lyckad inkludering

Under genomgången av praktikerna synliggjordes två resultat som är av särskilt intresse för denna rapport. Det ena tydliggörs i detta kapitel, nämligen att socialt och relationellt arbete i missgynnade områden är av grundläggande betydelse. Även materiella och organisatoriska praktiker förutsätter vanligen ett arbete av mer social karaktär, det vill säga att lägga tid på att skapa tillit och sociala relationer med barn, ungdomar, föräldrar och lokalt verksamma aktörer.

Det andra resultatet, som beskrivs i nästa kapitel, visar att idrottsföreningarna som deltog i studien grovt kan delas in i två kategorier: lokalt förankrade föreningar och idrottsföreningar i etableringsskede. De styrkor och svagheter som skiljer dessa föreningar åt bidrar till att de måste prioritera olika praktiker för att stärka sin närvaro i missgynnade områden. Detta är av betydelse för det strategiska arbete som ämnar stödja föreningsidrottens närvaro i dessa områden.

Som ett sätt att sammanfatta de identifierade praktikerna presenteras här närmast deras respektive främjande aspekter i tabellform.

Tabell 1. Identifierade praktiker och deras respektive fördelar.

Materiella och organisatoriska praktiker	
Skapa låga ekonomiska trösklar	Underlättar barn och ungdomars deltagande i områden som präglas av socioekonomiska utmaningar.
Stärka de lokala föreningarnas inre strukturer	Bidrar till ökad hållbarhet i föreningar och underlättar därmed, särskilt för lokalt förankrade föreningar, uppfyllandet av de krav som ställs av olika bidragsgivare.
Delta i lokala evenemang	Bidrar till att synliggöra föreningen och idrotten i området samt underlättar kontakter med barn, ungdomar, föräldrar och andra lokala aktörer.
Skapa rum för dialog och samverkan	Underlättar samverkan mellan lokala aktörer, bidrar till informationsspridning och erfarenhetsutbyte samt kan utgöra en stödstruktur som främjar föreningars långsiktiga utveckling.
Samarbeta med skolor, fritidsgårdar och andra lokala aktörer.	Underlättar kontakt med barn, ungdomar och föräldrar. Främjar kontakt med samverkansparter.
Sociala praktiker	
Säkra lokal förankring	Bidrar till ökad förståelse för områdets behov och vilka aktörer som är verksamma där. Underlättar anpassning av verksamheten till områdets förutsättningar. Förbättrar möjligheterna att kommunicera med barn, ungdomar och föräldrar och att etablera kontakt med nya personer i området.
Främja ett inkluderande förhållningssätt	Bidrar till att barn och ungdomar känner sig sedda, inkluderade och uppskattade, vilket kan vara särskilt betydelsefullt för barn och ungdomar som tidigare haft erfarenheter av att inte känna sig välkomna i andra sammanhang.
Rekrytera ledare med rätt sociala kompetenser	Avgörande för att skapa inkluderande sociala sammanhang i mötet med barn och ungdomar. Ledarna ska kunna jobba utifrån områdets lokala förutsättningar och behov.
Satsa på socialt stärkande aktiviteter	Underlättar anpassning av verksamheten till barn och ungdomars lokala behov. Stärker social sammanhållning.

Lokalt förankrade idrottsföreningar och idrottsföreningar i etableringsskede

I detta kapitel beskrivs de två distinkta typer av idrottsföreningar som identifierades under analysen av de olika praktikerna: lokalt förankrade idrottsföreningar och idrottsföreningar i etableringsskede.

Till lokalt förankrade idrottsföreningar räknas föreningar som växt fram i de valda bostadsområdena och som tenderar ha en prekär ekonomisk situation. De har föreningsföreträdare och ledare som till övervägande del har utländsk bakgrund.

Idrottsföreningar i etableringsskede är etablerade i andra delar av staden, men försöker genom Idrottsklivet utveckla en verksamhet för barn och ungdomar från de valda bostadsområdena. De präglas av en stabil ekonomisk situation och har föreningsföreträdare som för det mesta har en majoritetssvensk bakgrund.

Skillnaderna mellan dessa föreningstyper har betydelse för vilka praktiker som blir relevanta för att stärka deras närvaro i missgynnade områden. Det är viktigt att betona att detta är *tendenser* – visst, de är tydliga, men det finns nyanser i denna kategorisering.

Skillnader belyser idrottsföreningarnas olika behov

Utöver tendenser till skillnader i ekonomisk stabilitet och ledares bakgrund, ses skillnader i interna organisatoriska resurser och social förankring i området.

Ekonomisk stabilitet och interna organisatoriska resurser

Företrädare för de lokalt förankrade föreningarna tenderar att redovisa en mer prekär ekonomisk situation och svagare organisatoriska administrativa resurser och rutiner, jämfört med de idrottsföreningar som vill etablera sig i de valda områdena genom Idrottsklivet. Den förra kategorins mer prekära ekonomiska situation är känd sedan tidigare.⁵⁷ Detta förhållande kan ses som en effekt av att de verkar primärt i områden med socioekonomiska utmaningar. Deras företrädare redovisar att de medvetet håller träningsavgifterna lägre än jämförbara idrottsföreningar i andra delar av staden, då de också vet att föräldrar annars inte skulle ha råd att låta barnen träna i föreningen. Detta bidrar bland annat

⁵⁷ Edström (2019); Ekholm & Dahlstedt (2020).

till att begränsa föreningarnas möjligheter att anställa administrativ personal. Den stressade ekonomiska situationen kan också sättas i relation till de svagare interna strukturer som lyfts fram som en utmaning för lokalt förankrade föreningar. Den ständiga pressen att söka efter medel och få idrottsaktiviteterna att fungera trots små resurser, begränsar med all sannolikhet även möjligheten att ägna tid åt det nödvändiga interna utvecklingsarbetet.

Tidigare forskning har uppmärksammat att föreningar, som liknar de som i denna rapport kallas lokalt förankrade, har större svårigheter än andra att utveckla starka interna organisatoriska strukturer.⁵⁸ Dessutom har det synliggjorts att svaga interna organisatoriska strukturer kan leda till att föreningar har svårare att leva upp till de krav på transparens, dokumentation av verksamheten och återrapportering som ställs på dem av de som ger ekonomiskt stöd. Detta exemplifieras i kapitel 4 med en nystartad förening som på grund av för sent inskickade matchprotokoll och domaravgifter kom att betala böter till sitt specialidrottsförbund motsvarande en summa som annars kunnat finansiera en administrativ halvtidstjänst. Exemplet tydliggör varför de lokalt förankrade idrottsföreningarna uppskattar möjligheten att stärka sina organisationsstrukturer, vilket erbjuds inom satsningen.

Social förankring

Till skillnad från de lokalt förankrade idrottsföreningarna, som är socialt förankrade och når ut till barn, ungdomar och föräldrar bosatta i området, saknar de föreningar som befinner sig i ett etableringsskede en djupare lokal förankring och måste kämpa för att nå ut till boende i området.

Bokäng HK befinner sig i ett etableringsskede när det gäller att bedriva verksamhet riktad mot barn och ungdomar i Bokäng. Projektansvarig i föreningen beskriver att de genom att samarbeta med den lokala skolan kunnat initiera en verksamhet där barnen får tillfälle att prova på handboll efter skoltid. Han menar dock att de har svårt att få barnen att börja träna i själva föreningen och att de inte heller lyckas komma i kontakt med föräldrarna:

” Det har varit svårt just med föräldraben. (...) Men när vi har varit på skolor under skoltid så har det fallit sig naturligt att det varit ganska svårt. Det har ofta varit att det har kommunicerats via skolan till föräldrar att nu kommer Bokäng HK och ska ha handboll på idrottslektionerna eller på fritids. Det har varit en utmaning tycker jag. Men samtidigt så har vi inte riktigt gått in för att få med föräldrarna. Men en annan stor utmaning det är ju ledarekrytering. Någonstans när vi håller på med handbollen nu så vill vi också få lokala ledare.

Föreningen har lyckats introducera en prova på-verksamhet på den lokala skolan efter skoltid, men identifierar nya utmaningar. En utmaning är att komma i kontakt med föräldrar för att därmed underlätta barnens övergång till föreningens reguljära träningspass. En annan är att på längre sikt rekrytera ledare som är från området. Den projektansvariga i föreningen menar att erfarenheterna av att försöka etablera sig i området också lett till att de identifierat utvecklingsområden i föreningen som de behöver arbeta med: hemsidan är svårnavigerad,

⁵⁸ Ehnold m.fl. (2024).

vilket försvårar föräldrarnas kontakt med föreningsrepresentanter, och det finns begränsade möjligheter att följa upp huruvida nya medlemmar faktiskt är bosatta i Bokäng.

De ledare som barnen får möta i lokalt förankrade idrottsföreningar är ofta från området eller har bott i området. Medan ledare i idrottsföreningar i etableringsskede, åtminstone vid studietillfället, inte hade någon närmare koppling till dessa områden. De uttrycker ofta under intervjuerna att de är ovana att leda ungdomar från dessa områden.

Ytterligare en kvalitativ skillnad mellan de två typerna av idrottsföreningar är föreningens fokus. För föreningar som är framväxta i de valda bostadsområdena är arbetet med områdets barn och ungdomar själva kärnan i föreningsverksamheten. Verksamheten bedrivs utifrån en klar medvetenhet om vilka behov som finns i området. Ett exempel på detta är Bokäng FK. En fritidsgårdsledare i området berättar vad det var som fick honom att grunda Bokäng FK där han nu är en av tränarna. Han menar att kombinationen – att vara verksam i den lokala fritidsgården och i en lokal idrottsförening – är ”oslagbar”, då den stärker arbetet han gör i båda rollerna:

” I min roll som fritidsledare kommer jag i kontakt med barn och ungdomar. Man kan identifiera behov och intressen på ett helt annat sätt. Så i min roll som fritidsledare får jag en klar bild av behoven i en stadsdel ur ett idrottsligt perspektiv. Det kan jag ta med mig in i föreningen som jag också är verksam i och är med och organiserar.

För idrottsföreningar i etableringsskede är detta arbete bara en del av verksamheten. De föreningsföreträdare som ansvarar för arbetet kan ibland uppleva att de står ganska ensamma i sina föreningar.

Att samarbeta med den lokala skolan och att delta i evenemang där barn kan prova på föreningens idrott är för föreningar som befinner sig i ett etableringsskede praktiker som möjliggör ett första steg i att bli synliga i området, och komma i kontakt med barn. Dessa praktiker beskrivs dock av flera röster som otillräckliga, då de inte kunde se att de i någon större omfattning leder till att barn och ungdomar faktiskt börjar träna i föreningens reguljära verksamhet.

Av denna anledning upplever företrädare för denna typ av idrottsförening att de i framtiden kommer att behöva prioritera en starkare lokal förankring i området, till exempel genom att hitta sätt att involvera föräldrar i föreningen eller genom att medvetet rekrytera ungdomar från området som ledare.

Skillnaderna mellan dessa två typer av föreningar illustrerar därmed de olika behov idrottsföreningar kan ha för att etablera och upprätthålla en verksamhet som vänder sig till barn och ungdomar i missgynnade områden, skillnader som är viktiga att ta hänsyn till i ett strategiskt arbete som är tänkt att främja föreningsidrott i missgynnade områden.

Att detta mönster av skillnader mellan de två föreningskategorierna är tydligt i rapporten är inte förvånansvärt, då det i stort speglar de rådande skilda socioekonomiska villkor som präglar dagens etniskt boendesegregerade städer. Men detta mönster väcker frågor kring prioriteringar i arbetet med att stärka idrottsföreningars närvaro i de valda områdena. Mot bakgrund av de identifierade

skillnaderna uppstår frågan om detta bör påverka det strategiska arbetet med att stärka idrottens lokala närvaro i strukturellt missgynnade områden. En central följdfråga är då vilka strategiska kriterier som bör vägleda resursfördelning och prioritering mellan olika föreningstyper.

Vad ska prioriteras?

Det finns de som problematiserar hur resurser ska fördelas och prioriteras. Å ena sidan finns röster som argumenterar utifrån att det är effektivare att satsa på lokalt förankrade föreningar som redan når barn och ungdomar i området och som redan har upparbetade relationer med lokala aktörer. Denna lokala förankring har dessa föreningar byggt över tid, medan föreningar som försöker etablera sig i missgynnade områden riskerar att inte hinna göra det innan finansieringen från satsningen Idrottsklivet försvinner, vilket i värsta fall kan leda till att de ger upp försöket att etablera sig i området. Å andra sidan finns det röster som pekar på att barn och ungdomar i dessa områden inte enbart ska ha tillgång till de idrotter som tenderar dominera i liknande områden, såsom fotboll eller basket, utan också till andra idrotter som kan tilltala barnen som inte finner de traditionella idrotterna intressanta.

I relation till denna spänning visar rapporten att vad som bör prioriteras i respektive område måste baseras främst på en kännedom om de lokala förutsättningarna och behoven. Vissa strukturellt missgynnade områden drabbas av att inga idrottsföreningar vänder sig specifikt till områdets barn och ungdomar. I dessa områden är det naturligt att prioritera att få intresserade idrottsföreningar att etablera en hållbar verksamhet som är tillgänglig för de som bor där. För dessa områden framstår det arbete som idrottskonsulenter gör som särskilt viktigt: att uppmuntra idrottsföreningar som är intresserade av att etablera sig i området. Det finns dock andra missgynnade områden där lokala idrottsföreningar redan är närvarande och förankrade på så sätt att de lyckats etablera en verksamhet som utgår från de förutsättningar som finns i området och når dess barn, ungdomar och föräldrar.

De lokalt förankrade föreningarna har från början tagit på sig ett tydligt socialt uppdrag i relation till området. Deras grundare, eller de personer som så småningom lyckats förankra föreningarna i området, har själva erfarenhet av att växa upp i missgynnade områden med migrantföräldrar. De intervjuade utgår från dessa erfarenheter i sin förståelse av områdets behov och strävar efter att erbjuda idrottsverksamheter som är ekonomiskt tillgängliga men som också stärker barn och föräldrar socialt. De föreningar som hamnar i denna kategori har under många år investerat tid, energi och resurser på att göra sig lokalt relevanta och utveckla relationer med både boende och lokala aktörer. Deras lokala förankring måste därmed ses som resultatet av ett envist, långsiktigt arbete som resulterat i ett förankringskapital som är svårt att bygga upp. Mot denna bakgrund framstår föreningarnas lokala förankring som en resurs som är lika viktig för verksamhet i missgynnade områden som till exempel starka interna administrativa strukturer.

En princip som skulle kunna formuleras i relation till den identifierade spänningen är att det är eftersträvansvärt att se till att en större mångfald av idrottsföreningar ska vara tillgängliga för barn och ungdomar i missgynnade områden, så länge arbetet med att öka mångfalden av föreningar i berörda områden inte

försvårar för redan etablerade föreningar. Flera röster påpekar att det finns ett stort antal barn och ungdomar i de valda områdena som inte är idrottsföreningsaktiva, vilket enligt dessa röster innebär att det borde ”finnas barn för alla”. Ur detta perspektiv är det inte själva antalet barn som är utmaningen, utan främst de socioekonomiska villkor som finns i området, samt arbetet med att på bästa sätt koordinera de idrottsföreningar och relevanta aktörer som är och vill vara verksamma i området. Det är en anledning till att just de rum för samverkan som skapas av RF-SISU:s konsulenter för aktörer verksamma i de valda områdena, alltigenom beskrivs som mycket uppskattade av samtliga idrottsföreningar.

Forskning, både i Sverige och internationellt, visar att idrottsföreningar verksamma i missgynnade områden är i behov av samverkan med andra aktörer.⁵⁹ En strukturerad samverkan mellan en mångfald av olika aktörer kan bland annat möjliggöra en koordinering av deras verksamheter, som hjälper föreningar att etablera samarbeten, som stabiliserar deras ekonomi långsiktigt och ger stöd till föreningar att etablera sig i området. Det kan argumenteras att strukturerad samverkan också ger möjligheten att genom möten och dialog skapa en samsyn mellan olika aktörer om vilka behov som finns i ett område och vad som kan göras för att adressera dessa behov.

Det framgår i föreliggande rapport att det är viktigt att denna gemensamma förståelse av områdets behov baseras på en lokalt grundad kännedom av de utmaningar som boende och lokala föreningar har. De aktörer som vill främja idrottsdeltagande och en positiv social förändring bland ungdomar i missgynnade områden, måste utgå från en lokalt grundad förståelse av förutsättningar i området. Detta kallas i viss forskning för en ”lyhördhet inför lokalsamhället” (*attentiveness to the community*),⁶⁰ eller en ”medvetenhet om lokalsamhället” (*community consciousness*).⁶¹ Praktiker som främjar social förankring och tillitsfulla sociala relationer är betydelsefulla, och lokal förankring är i detta sammanhang nära kopplad till lyhördhet för områdets behov. Denna lyhördhet rymmer även pedagogiska dimensioner, vilka analyseras närmare i nästa kapitel.

59 Skinner, Zakus & Cowell (2008); Bortoletto & Porrovecchio (2018); Edström (2019); Blomqvist Mickelsson (2024).

60 Luguetti, Kirk & Oliver (2019).

61 Morgan & Parker (2023).

Den förenande kraften i en lokalt förankrad idrottspedagogik

I detta avslutande kapitel besvaras studiens tredje frågeställning, den som avser undersöka vilka aspekter av en idrottspedagogik som de intervjuade ser som centrala för att främja föreningsidrott i strukturellt missgynnade bostadsområden. Med idrottspedagogik menas helt enkelt det lärande som möjliggörs i mötet mellan vuxna och barn/ungdomar i de sammanhang som skapas av idrottsföreningar.

De sociala praktiker (som redovisas i kapitel 4) är nära sammankopplade med sätt att förstå och tolka världen och kan därför förstås som uttryck för särskilda sätt att förhålla sig till missgynnade områden. Dessa sätt att förstå och förhålla sig till sammanhanget påverkar i sin tur hur lärande inom föreningsidrotten organiseras på ett socialt ändamålsenligt sätt.

Resultaten i föreliggande rapport visar att avgörande pedagogiska aspekter i en pedagogik som syftar till att främja föreningsidrott i socioekonomiskt missgynnade områden är nära kopplade till de grundläggande förhållningssätt som föreningar arbetar utifrån gentemot området och de föräldrar och ungdomar som bor där.

I följande avsnitt presenteras de tre pedagogiska förhållningssätt som identifieras som särskilt betydelsefulla för en lokalt förankrad idrottspedagogik i missgynnade områden. Sedan avslutas kapitlet med en reflektion kring den lokala förankringens kraft att motverka lokala effekter av samhällliga processer som bidrar till segregation i urbana miljöer.

Tre pedagogiska förhållningssätt

Det som utmärker en lokalt förankrad idrottspedagogik i strukturellt missgynnade stadsdelar är följande tre förhållningssätt: lyhördhet för lokalsamhället, utveckla ett resursperspektiv på området samt se idrott som ett medel till social utveckling.

Lyhördhet för lokalsamhället

Att förstå det lokala sammanhanget utifrån de boendes perspektiv framstår som ett måste för att inte endast utgå ifrån en förståelse av hur idrottsföreningar fungerar i andra stadsdelar – stadsdelar som inte delar samma socioekonomiska utmaningar. Denna insikt bekräftas även av tidigare forskning som lyfter fram vikten av att anpassa satsningar som vill stärka idrott i missgynnade områden till lokala förhållanden, behov och resurser som utmärker varje område.⁶²

62 Skinner, Zakus & Cowell (2008); Spaaij & Jeanes (2013); Morgan & Parker (2023).

Den lokala förankringen bygger till stor del på att idrottsföreningar lyckas etablera förtroenderelationer med barn, ungdomar och föräldrar, men även med andra verksamheter i området, såsom offentliga institutioner och civilsamhällsorganisationer. Samtliga idrottskonsulenter och föreningsföreträdare som verkat länge i studiens utvalda områden lyfter fram dessa sociala relationer som en förutsättning för att utveckla en idrottsverksamhet som utgår från områdets behov och förutsättningar. Etablerade sociala relationer och lokal förankring gör föreningsföreträdare medvetna om de problem som ungdomarna stöter på i sin vardag. De kan sedan anpassa verksamheten utifrån det. Lyhörddheten inför lokalsamhället innebär därmed en nyfiken och undersökande hållning gentemot barn, ungdomar och föräldrar i området, samt en vilja att själv tillägna sig kunskap om den lokala kontexten i syfte att utveckla verksamhetens kvalitet. I detta ingår även att identifiera och tillvarata de resurser som finns i området.

Utveckla ett resursperspektiv på området

Boende i strukturellt missgynnade områden drabbas av den territoriella stigmatiseringen, det framgår tydligt. Denna territoriella stigmatisering kan också förstås som ett i samhället dominerande bristperspektiv på dessa områden, det vill säga ett perspektiv som enbart ser områdena och de människor som bor där utifrån de uppfattade brister som kopplas till området.

Forskning i pedagogik visar att den förståelse vi har av barnen vi arbetar med, och de relaterade förväntningar vi har på dem, tenderar att påverka resultaten som barnen uppnår. Enkelt uttryckt, om en pedagog har låga förväntningar på vissa barn tenderar det att leda till att dessa barn uppnår sämre resultat än om en pedagog har höga förväntningar på dem.⁶³ Om föreningsföreträdare enbart utgår från de negativa berättelser som finns om ett område, kan det leda till att de ser barnen enbart som offer för områdets förutsättningar.

Ett sådant perspektiv går emot den förståelse av området som ungdomar, föräldrar och många föreningsföreträdare ger uttryck för, vilket framgår i kapitel tre. De har behov av att lyfta fram alla de fina saker som de ser i området, som ett svar mot den territoriella stigmatiseringen som annars dominerar i det offentliga samtalet och som de är medvetna om. Detta kan ses som ett uttryck för att människor inte vill reduceras till offer, och undviker situationer där de råkar ut för det.

Forskning visar att detta är en insikt som många lokalt förankrade föreningsföreträdare har med sig i sitt arbete med barnen.⁶⁴ En gedigen lokal förankring öppnar för att se andra sidor av ett område än de som förekommer i den offentliga debatten. Genom att utveckla både en lyhörddhet för området och tillitsfulla relationer, blir det också möjligt att utveckla vad som kan kallas för ett resursperspektiv på området. Förankring i området och sociala relationer gör det möjligt att, för att ge några exempel: utveckla en relation med föräldrar där dessa blir resurser för föreningen, upptäcka hur andra aktörer i området kan bli möjliga samarbetspartner, upptäcka hur kunskap om ungdomarnas vardagsliv gör det möjligt att utveckla starkare sociala relationer med dem. Detta intresse för området och hur föräldrar och ungdomar förstår sina liv beskrivs i tidigare

⁶³ Se t.ex. McLeod (1995).

⁶⁴ Edström (2019).

forskning, med inspiration av pedagogen Paolo Freire, som en ”omsorgsetik” som innebär att ledarna visar intresse och respekt för ungdomarnas liv, inte bara under själva idrottsaktiviteten utan också för deras livssituation utanför idrottssammanhanget.⁶⁵ Denna etik bidrar till att skapa en pedagogiskt trygg miljö som ungdomarna kan känna sig hemma i, som de är.

Att se idrott som ett medel till social utveckling

De idrottsföreningar som vänder sig till barn och ungdomar i de valda områdena ser medvetet till att använda sig av icke-idrottsrelaterade sociala aktiviteter som ett sätt att stärka dem. Detta baseras på en förståelse av de behov som finns bland de unga, på grund av områdets socioekonomiska utmaningar. De föreningsföreträdare som själva har bakgrund i missgynnade områden menar genomgående att idrottsverksamheten kan vara ett sammanhang där barn och ungdomar inte bara tränar och utvecklas genom idrott och rörelse, utan också ett sammanhang där de kan utvecklas socialt. Verksamheten ger dem tillfälle att träna på färdigheter och kunskaper som gör det möjligt för dem att aktivt delta i ett majoritetssamhälle som annars verkar avlägset. Det finns exempel på idrottsföreningar som medvetet arbetar med läxhjälp och studiebesök på arbetsplatser och andra organisationer som ligger utanför det egna området, som ett sätt att stärka och vidga deras vyer och kännedom om arbetsommanhang de kan söka sig till under sina liv.

Dessa icke-idrottsrelaterade sociala aktiviteter är tänkta att främja livsfärdigheter som utvecklar barn och ungdomar socialt och som de kan överföra till andra delar av sina liv.⁶⁶ Genom att lägga fokus på att stärka den sociala sammanhållningen och skapa positiva sociala relationer, kan föreningarna skapa en socialt trygg och inkluderande miljö. Detta kan vara viktigt för ungdomar som annars inte alltid känner sig välkomna i andra sociala sammanhang.⁶⁷

En lokalt förankrad idrottspedagogik

De tre pedagogiska förhållningssätt som redovisas ovan kan sägas vara grundläggande för de sociala praktiker som identifieras som framgångsrika sätt att öka idrottsdeltagande bland barn och ungdomar i missgynnade områden. Samtliga förhållningssätt kretsar på olika sätt kring lokal förankring, antingen som en förutsättning för denna eller som en effekt av den. Medan lyhörddhet för området kan sägas vara en förutsättning för en stark lokal förankring, är utvecklandet av ett grundat resursperspektiv på området snarare en effekt av en förankring i området. En djupare förståelse för området som sker genom lokal förankring ger också kunskap om de sociala och ekonomiska behov som präglar områdets barn och ungdomar, vilket möjliggör en anpassning av den sociala verksamheten till det lokala sammanhanget. Den lokala förankringens centrala betydelse är ett av de viktigare resultaten i denna rapport. Kapitlet avslutas därför med en reflektion kring hur arbetet med lokal förankring kan sägas motverka de negativa effekter som de processer som leder till segregation i våra städer har i missgynnade områden.

⁶⁵ Luguetti, Kirk & Oliver (2019).

⁶⁶ Skinner, Zakus & Cowell (2008).

⁶⁷ Edström (2019); Nols m.fl. (2019).

Lokal förankring som förenande kraft

Det har som forskare som intresserar sig för boendesegregationens effekter på barn, varit en ynnest att få möjlighet att träffa barn, ungdomar, föräldrar och idrottskonsulenter engagerade i idrottsföreningar verksamma i strukturellt missgynnade områden runt om i landet. Ynnesten har bestått i att få samtala med människor som verkligen brinner för föreningsidrotten som ett verktyg som bidrar till att stärka barn och ungdomar, men också föräldrar, i områden som annars drabbas negativt av territoriell stigmatisering och ökad ojämlikhet mellan olika delar av våra städer.

Förmånen har också bestått i att se hur idrottsföreningar i fyra olika områden på liknande sätt bundit samman människor med många olika bakgrunder, åldrar, yrken och livserfarenheter. Idrottsföreningar, särskilt de lokalt förankrade, fungerar här som rum där människor, med eller utan migrantbakgrund, uppväxta i området eller inte, på sin fritid gemensamt ägnar sig åt att upprätthålla en förening. I företrädarnas livsberättelser framgår dock att skapandet av föreningar som fungerar som inkluderande sammanhang i områden som präglas av mångfald och socioekonomiska utmaningar inte varit en självklarhet. Dessa föreningar är resultatet av medvetet och långsiktigt arbete över många år. Det som återkommande lyfts fram som en förutsättning för detta arbete är lokal förankring, vid sidan om behovet av att anpassa verksamheten till de ekonomiska förutsättningar som finns i området.

I denna rapport definieras lokal förankring som effekten av tillitsfulla och långsiktiga relationer med boende och aktörer verksamma i de valda områdena. Dessa relationer framstår som särskilt viktiga i idrottsföreningar som vill vara verksamma i områden som drabbas negativt av de mekanismer som leder till segregation och ojämlikhet mellan olika stadsdelar. Om segregation förstås som flerdimensionella strukturella processer som bland annat skapar erfarenheter av samhällelig distans bland människor i strukturellt missgynnade områden, kan lokalt förankrade föreningar fungera som sammanhang som motverkar dessa erfarenheter.

Genom att stärka sin lokala förankring kan föreningar utveckla verksamheter som bygger på en förankrad förståelse av områdets specifika utmaningar och resurser. Detta kan ses som en form av lokalsamhällelig lyhörddhet som gör det möjligt att skapa föreningar som är relevanta och tillgängliga för människor i strukturellt missgynnade områden. Den medvetna lokala förankringen framstår här som en förenande kraft, en kraft som möjliggör lokala processer som främjar en större upplevd närhet till samhället, på områdets egna villkor.

Referenser

- Allelin, M. (2019). *Skola för lönsamhet*. Om elevers marknadsanpassade villkor och vardag. Avhandling. Malmö: Arkiv förlag.
- Andersson, R. (2013). Reproducing and reshaping ethnic residential segregation in Stockholm: The role of selective migration moves. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 95(2), 163–187.
- Andersson, R. & Bråmås, Å. (2004). Selective migration in Swedish distressed neighbourhoods: Can area-based urban policies counteract segregation processes? *Housing Studies*, 19(4), 517–539. <https://doi.org/10.1080/0267303042000221945>.
- Andersson, R., Bråmås, Å. & Holmqvist, E. (2010). Counteracting segregation: Swedish policies and experiences. *Housing studies*, 25(2), 237–256.
- Arnoldsson, J. (2023). Socioekonomi påverkar ungas idrottande. Ny metod för att förstå skillnader i deltagande mellan landets bostadsområden. I: J. R. Norberg, C. Dartsch Nilsson & J. Pihlblad (red.), *Idrott och segregation: Om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
- Backvall, K. (2019). *Constructing the suburb: Swedish discourses of spatial stigmatisation*. Avhandling. Uppsala: Uppsala universitet.
- Baderin, A. (2022). "The Talk": Risk, Racism and Family Relationships. *Political Studies*, 71(4), 1347–1364. <https://doi.org/10.1177/00323217221074894>.
- Behtoui, A., Hertzberg, F., Jonsson, R., León Rosales, R. & Neergaard, A. (2019). Sweden: The Otherization of the Descendants of Immigrants. I: P. Stevens & A. Dworkin (red.), *The Palgrave Handbook of Race and Ethnic Inequalities in Education*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94724-2_23.
- Blomdahl, U., Elofsson, S., Bergmark, K., Lengheden, L. & Åkesson, M. (2019). *Ökar ojämlikheten i föreningsidrotten? En studie om socioekonomisk bakgrund och barns och ungdomars deltagande i idrottsförening*. Ung Livsstil.
- Blomqvist Mickelsson, T. (2024). Facilitating migrant youths' inclusion into Swedish sport clubs in underserved areas. *Nordic Social Work Research*, 14(1), 121–135.
- Book, K. (2022). Dags att tänka nytt om platser för idrott och fysisk aktivitet. Utbud, tillgänglighet och flexibilitet. I: J. R. Norberg, C. Dartsch Nilsson & J. Pihlblad (red.), *Idrottsanläggningar – i dag och i morgon: Om behov, tillgänglighet och konkurrerande intressen*. Centrum för idrottsforskning 2022.
- Bortoletto, N. & Porrovecchio, A. (2018). Social inclusion through sports: A short comparison of Italy and France. *Society Register*, 2(1), 39–58. <https://doi.org/10.14746/sr.2018.2.1.03>.
- Boverket (2016). *Trångboddhet i storstadsregionerna*. Karlskrona: Boverket
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77–101.
- Bunar, N. (2005). Den etnifierade urbana fattigdomen och välfärdsstatens reaktioner. *Sociologisk forskning*, 42(4), 57–7.
- Bunar, N., Hagström, M. & Rojas, C. (2021). *Barn och ungdomar i stadens olikheter: Om segregation, gränser och möjliggörande interventioner i det uppdelade urbana rummet*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Diaquoi, R. (2017). Symbols in the strange fruit seeds: What "the talk" Black parents have with their sons tells us about racism. *Harvard Educational Review*, 87(4), 512–537. <https://doi.org/10.17763/1943-5045-87.4.512>.
- Du Bois, W. E. B. (1989/1903). *The Souls of Black Folk*. New York: Bantam Books.
- Edström, N. (2019). *Följ Projekt Storstad: Om lokal metodutveckling och idrott i fem stadsdelar i Stockholms län*. Stockholm: Riksidrottsförbundet/Stockholms Idrottsförbund.

- Ehnold, P., Jarck, H., Doherty, A., Elmose-Østerlund, K., Fahlén, J., Gohritz, A. & Schlesinger, T. (2024). Developing a multi-level framework for analyzing public sports-based programmes to integrate migrants and refugees into organized sports. *Sport in Society*, 27(7), 983–1003. <https://doi.org/10.1080/17430437.2023.2276813>.
- Ekholm, D. & Dahlstedt, M. (2020). (Re)Forming the in-/outside: On place as a governable domain through sports-based interventions. *Social Inclusion* 8(3), 177–186.
- Elofsson, S., Blomdahl, U., Lengheden, L. & Åkesson, M. (2014). *Ungas livsstil i låg- och högstatusområden*. Stockholm: Stockholms stad, Idrottsförvaltningen, Forskningsenheten.
- Elofsson, S., Blomdahl, U., Bergmark, K., Lengheden, L. & Åkesson, M. (2019). Ojämligheten i föreningsidrotten. I: C. Dartsch, J. R. Norberg & J. Pihlblad (red.), *Idrotten och (o) jämlikheten: I medlemmarnas eller samhällets intresse?* Centrum för idrottsforskning.
- Ericsson, U., Molina, I. & Ristilampi, P. (2002). *Miljonprogram och media: Föreställningar om människor och förorter*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.
- Estrada, F. & Nilsson, A. (2011). Fattigdom, segregation och brott. I: S. Alm, O. Bäckman & A. Nilsson (red.), *Utanförskap*. Stockholm: Dialogo.
- Fundberg, J. (2003). *Kom igen, gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Avhandling. Stockholm: Carlssons.
- Gustafsson, B., Katz, K. & Österberg, T. (2017) Residential Segregation from Generation to Generation: Intergenerational Association in Socio-Spatial Context Among Visible Minorities and the Majority Population in Metropolitan Sweden. *Population, Space and Place*, 23. e2028. doi: 10.1002/psp.2028.
- Hammarén, N. (2008). *Förorten i huvudet: Unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*. Avhandling. Göteborgs universitet. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in Practice*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Hedman, L., Kadarik, K., Andersson, R. & Östh, J. (2021). Daily Mobility Patterns: Reducing or Reproducing Inequalities and Segregation? *Social Inclusion*, 9(2), 208–221.
- Hertting, K. & Wagnsson, S. (2024). *Smakar det så kostar det: Om föräldrars kostnader för barnens idrott*. Riksidrottsförbundets FoU-serie 2024:5. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- hooks, b. (2015). *Talking back: Thinking feminist, thinking Black*. (New edition). New York: Routledge.
- León Rosales, R. & Jonsson, R. (2019). Skolan som antirasistiskt rum? *Educare vetenskapliga skrifter*, (4), 1–15. <https://doi.org/10.24834/educare.2019.4.1>.
- Lindbäck, J. (2021). *Värsta bästa skolan: Om unga i förorten och segregation i skolan*. Avhandling. Göteborg: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Göteborgs universitet.
- Lalander, P. & Sernhede, O. (2011). Social Mobilization or Street Crimes: Two Strategies Among Young Urban Outcasts in Contemporary Sweden. *Educare*, 2(19), 99–121.
- Luguetti, C., Kirk, D. & Oliver, K. L. (2019) Towards a pedagogy of love: exploring pre-service teachers' and youth's experiences of an activist sport pedagogical model. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 24(6), 629–646. DOI: 10.1080/17408989.2019.1663499.
- Lundberg, E., Henrekson, E. & Essen, J. V. (2025). *Många bidrar, få orkar bära: Ideellt arbete i Sverige 1992–2024*. [Elektronisk resurs]. Stockholm: Marie Cederschiöld högskola.
- Lundström, M. (2021). Barns perspektiv på svensk vardagsrasism. *Sociologisk Forskning*, 58(4), 433–454. <https://doi.org/10.37062/sf.58.23154>.
- Lundvall, S. (2007). Handslagets speciella insatser med inriktning mot mångfald och integration: En kvalitativ utvärdering. *Svensk idrottsforskning*, 3/4, 66–69.
- Malmberg, B. & Clark, W. A. V. (2021). Migration and Neighborhood Change in Sweden: The Interaction of Ethnic Choice and Income Constraints. *Geographical Analysis*, 53, 259–282. <https://doi.org/10.1111/gean.12250>.
- McLeod, S. H. (1995). Pygmalion or Golem? Teacher affect and efficacy. *College Composition and Communication*, 46(3), 369–386.

- Meade, R. R. (2021). Territorial stigmatization in theory and practice, and its implications for community development: an introduction to the themed section. *Community Development Journal*, 56(2), 191–202.
- Molina, I. (1997). *Stadens rasifiering. Etnisk boendesegregation i folkhemmet*. Avhandling. Uppsala Geografiska regionstudier. Enskede: TPB.
- Molina, I. (2007). Intersektionella rumsligheter. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, (3), 7–21.
- Morgan, H. & Parker, A. (2023). Sport-for-development, critical pedagogy and marginalised youth: Engagement, co-creation and community consciousness. *Sport, Education and Society*, 28(7), 741–754, DOI: 10.1080/13573322.2022.2075336.
- Mutgan, S. & Mijs, J. (2023). Income inequality and residential segregation in "egalitarian" Sweden: Lessons from a least likely case. *Sociological Science*, 10, 348–373. <https://doi.org/10.15195/v10.a12>.
- Müller, T. S., Grund, T. U. & Koskinen, J. H. (2018). Residential segregation and "ethnic flight" vs. "ethnic avoidance" in Sweden. *European Sociological Review*, 34(3), 268–285.
- Nols, Z., Haudenhuyse, R., Spaaij, R. & Theeboom M. (2019). Social change through an urban sport for development initiative? Investigating critical pedagogy through the voices of young people. *Sport, Education and Society*, 24(7), 727–741. DOI: 10.1080/13573322.2018.1459536.
- Norberg, J. R., Dartsch Nilsson, C. & Pihlblad, J. (2022). *Idrottsanläggningar – i dag och i morgon: Om behov, tillgänglighet och konkurrerande intressen*. Centrum för idrottsforskning.
- Nygård, O. (2020). *Educational aspirations and attainments: How resources relate to outcomes for children of immigrants in disadvantaged Swedish schools*. Avhandling. Linköping: Institutionen för kultur och samhälle, Linköpings universitet.
- Patton Davis, L. & Museus, S. (2019). What Is Deficit Thinking? An Analysis of Conceptualizations of Deficit Thinking and Implications for Scholarly Research. *Currents*, 1(1), 117–130. <http://dx.doi.org/10.3998/currents.17387731.0001.110>.
- Pripp, O. (2001). *Företagande i minoritet: Om etnicitet, strategier och resurser bland assyrier och syrianer i Södertälje*. Avhandling. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Regeringsbeslut S2023/03224 (delvis). *Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende anslag 13:1 Stöd till idrotten*. <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=24091>.
- Riksidrottsförbundet (u.å.). *Idrottsklivet Riktlinjer för SF 2023–2025* [internt material].
- Ristilampi, P.-M. (1994). *Rosengård och den svarta poesin*. Avhandling. Lunds universitet. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Rojas, C. (2025). Särskildheter i strukturellt missgynnade områden. I: Å. Hirsh, & M. Liljenberg (red.), *Leda för likvärdighet: En inkluderande skola för alla elever*. Malmö: Gleerups.
- Rojas, Y. & Bäckman, O. (2024). Parental over-indebtedness and youth crime in Sweden: A nationwide register-based study. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 15(2), 47–66. <https://doi.org/10.18357/ijcyfs152202422043>.
- Salonen, T. (2020). *Millenniebarnen*. Stockholm: Rädda Barnen.
- Sandahl, J. (2021). Hope, trust and segregation in schools: An analysis of contextual effects on violent and general offending. *The British Journal of Criminology*, 61, 1261–1281. <https://doi.org/10.1093/bjc/azab024>.
- Scarpa, S. (2015). *The spatial manifestation of inequality: Residential segregation in Sweden and its causes*. Avhandling. Växjö: Linnéuniversitetet.
- Scott, C.-G. (2015). *African Footballers in Sweden: Race, Immigration, and Integration in the Age of Globalization*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Skinner, J., Zakus, D. H. & Cowell, J. (2008). Development through Sport: Building Social Capital in Disadvantaged Communities. *Sport Management Review*, 11(3), 253–275. DOI: 10.1016/S1441-3523(08)70112-8.
- Skolverket (2024). *Läroplan för specialskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. (Upplaga 3). Stockholm: Skolverket.
- Spaaij, R. & Jeanes, R. (2013). Education for social change? A Freirean critique of sport for development and peace. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 18(4), 442–457. <https://doi.org/10.1080/17408989.2012.690378>.

- Svensk idrottsforskning (2012). Idrottslyftet – mer och fler. Fakta om regeringens storsatsning på barn. *Svensk idrottsforskning*, 1, årgång 21, 4.
- Tolvhed, H. (2008). *Nationen på spel: Kropp, kön och svenskhet i populärpressens representationer av olympiska spel 1948–1972*. Avhandling. Umeå: Bokförlaget h: ström – Text & Kultur.
- Wacquant, L. (2007). Territorial stigmatization in the age of advanced marginality. *Thesis eleven*, 91(1), 66–77.
- Wacquant, L. (2008). *Urban outcasts: a comparative sociology of advanced marginality*. Cambridge: Polity.
- Waldenström, D. (2020). Perspektiv på den ekonomiska ojämlikheten i Sverige. *Ekonomisk Debatt*, 48, 13–25.
- Wilkinson, R. & Pickett, K. (2018). *The Inner Level: How More Equal Societies Reduce Stress, Restore Sanity and Improve Everyone's Well-being*. London: Penguin.
- Willis, P. (1977/1991). *Fostran till lönearbete*. Göteborg: Röda Bokförlaget.
- Wolf-Watz, O. (2023). Idrottens insatser för att motverka segregation. I: J. R. Norberg, C. Dartsch Nilsson & J. Pihlblad (red.), *Idrott och segregation: Om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
- Wolf-Watz, O. (2024). *Idrottens etablering i utsatta områden: En utvärdering av Idrottsklivets organisering, ledning och styrning*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Åkerström, J. (2025). Dagens unga om ideellt engagemang. I: J. R. Norberg, C. Dartsch Nilsson, L. Wahlgren & J. Pihlblad (red.), *Jag ställer upp! Om framtiden för ett ideellt idrottsengagemang under press*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Bilaga 1.

Detaljerad redovisning av intervjumaterialet

Almberget			
Intervjukategori	Förening och roll	Datum	Antal och kön
Idrottskonsulent	–	241203; 250314	1 kvinna
Ungdomar från området	–	250203	2 tjejer, 2 killar
	Almberget SK		
Föreningsföreträdare	Verksamhetsansvarig	241202; 250319	1 kvinna
Barn	Barn som deltar	250202	4 tjejer
Föräldrar	Föräldrar till barn som deltar	250202	4 kvinnor
	Almberget BK		
Föreningsföreträdare	Verksamhetsutvecklare	241205	1 man
Föreningsföreträdare	Ordförande	250228	1 man
Föräldrar	Förälder till barn som deltar	250228	1 kvinna
Ungdomar	Ungdomar som deltar (grupp 1)	250121	2 killar
Ungdomar	Ungdomar som deltar (grupp 2)	250121	2 killar

Bokäng			
Intervjukategori	Förening och roll	Datum	Antal och kön
Idrottskonsulent	–	241119; 250325	2 kvinnor
Ungdomar från området	–	250201	3 killar
	Bokäng HK		
Föreningsföreträdare	Projektansvarig	250422	1 man
Föreningsföreträdare	Ledare	241120; 250326	1 man
Föreningsföreträdare	Ledare	250521	1 kvinna
	Bokäng FK		
Föreningsföreträdare	Ordförande	241121; 250403	1 man
Föreningsföreträdare	Tränare	241128	1 man
Föreningsföreträdare	Ung ledare	250202	2 killar
Ungdomar	Ungdomar som deltar	250221	3 tjejer
Föräldrar	Föräldrar till barn som deltar	250222	3 kvinnor, 2 män

Cederslätt			
Intervjukategori	Förening och roll	Datum	Antal och kön
Idrottskonsulent	–	241217; 250331	1 kvinna
Ungdomar från området	–	250321	2 tjejer, 2 killar
	Cederslätt SK		
Föreningsföreträdare	Projektansvarig	250210	1 kvinna
Föreningsföreträdare	Ledare	241217	1 man
Barn	Barn som deltar	250131	4 tjejer
Föräldrar	Föräldrar till barn som deltar	250131	3 kvinnor, 1 man
	Cederslätt FK		
Föreningsföreträdare	Ordförande	250130; 250409	1 kvinna
Föreningsföreträdare	Ledare	250206	1 man

Dalsverket			
Intervjukategori	Förening och roll	Datum	Antal och kön
Idrottskonsulent	–	241209; 250408	1 man
Ungdomar från området	–	250417	2 tjejer, 2 killar
	Dalsverket HK		
Föreningsföreträdare	Verksamhetsutvecklare	241210; 250304	1 man
Föreningsföreträdare	Ung ledare	250318	1 kvinna
Barn	Barn som deltar	250128	3 flickor, 1 kille
	Dalsverket FK		
Föreningsföreträdare	Ordförande	241210	1 man
Föreningsföreträdare	Vice ordförande	250305	1 man
Föreningsföreträdare	Tränare	250417	1 man
Ungdomar	Ungdomar som deltar	250305	5 killar
Föräldrar	Föräldrar till barn som deltar	250417	2 kvinnor

Riksidrottsförbundet